Roj

haftalık haber yorum gazetesi

Yıl: 1 Sayı: 20 21 Ekim 1995

30.000 TL. Yurtdışı 3 DM (KDV dahil)

Edip Serdar Dilan

Nitelikli bir Kürt kitle partisine ihtiyaç var

Yazarımız Sertaç Hevedanlı'nın YEKBUN Genel Sekreteri Dilan ile yaptığı söyleşinin ikinci ve son bölümünü de yayınlıyoruz. ● S. 11'de

Carola Hansson:

Kürt yazarı kimliğini korumak zorunda

İsveçli ebediyatçı Carola Hansson, yazarlarımızdan Ali Biçer'in sorularını yanıtlarken, Kürt edebiyatının İsveçce'ye daha fazla çevrilmesi dileğinde bulundu. ● S.7'de

Ji 'PKDW' banga yekîtî û aşîtiyê

Kemal Burkay

Zübeyir Aydar

PKDW di banga xwe de wiha dibêje: Bi pêvist dît ku tev partî û rêxistinên siyasî yên Kurdistanê û siyasetvan û zana û rewşenbîrên Kurd li hev bicivin û bi dilsozî û bi zanetî gift û go û diyalog û dan û standinên hemdemî saz bikin....
PYSK: Pêwistiya dubarekirina giringiya ku em didin yekitiya hêzên neteweyî nabînin.
PSK: Herçar parçeyan bi hevra gazî civîneke fireh bibin çêtir e.
PDK-B: Mirov nikaribe bi hevra cepheyekî damezrênin, gelo em dê çawa Kongreyekî neteweyî çêbikin? ● R. 5

'SKP'den birlik ve barış çağrısı

SKP (Sürgünde Kürt Parlamentosu), 14-15 Ekim 1995'te gerçekleşen Ulusal Kongre toplantısına katılmaları için 26 Eylül 1995 tarihinde diğer Kürdistani siyasal parti ve örgütlere çağrıda bulundu. Bir çok siyasal çevre, toplantının zamansız olduğu, böyle bir girişim için uygun zemin oluşturulmadığı ve olmadığı gerekçesiyle olumsuz yanıtlar verdi. Toplantıya katılmayan çevrelerden; KSBP (Kurdistan Sosyalist Birlik Platformu), KSP (Kürdistan Sosyalist Partisi), KDP-K (Kürdistan Demokrat Partisi-Kuzey) ve KDBP-S(Kürt Demokrat Birlik Partisi -Suriye) birer açıklamada bulundular.

Açıklamalarda Ulusal Kongre toplantısının çok önemli bir girişim olduğu ve dolayısıyla bunun için uygun zaman ve zeminin yaratılması gerektiği ifade edildi. Her şeyden önce Kürt siyasal parti ve örgütler arasındaki çatışmaların sona erdirilmesi gerektiği vurgulandıktan sonra, halen "SKP" içinde önemli ağırlığı bulunan PKK'nin KDP'ye yönelik saldırılarını durdurmadığı sürece böyle bir toplatıdan sonuç alınmayacağı gerekçesiyle, katılmayacakları bildirildi.

Lice şimdi nice?

Dönemin Lice Belediye Başkanı Balkaş:

Bütün bunlar Kürt olduğumuz için

Lice yakılıp yıkıldığında Belediye Başkanı olan H. Nazmi Balkaş, Lice olaylarının perde arkasını ve sonraki gelişmeleri anlatıyor. ● S.10'da

Lice derin bir yara

Şırnak, Kulp, Cizre, Çukurca... Ve sonraki halka, 22 Ekim 1993'te Lice oldu. Lice, içine kapandı günlerce. Bir kapana kıstırılmış olarak dört gün kıvrandı, yandı. Tüyler ürperten dört uzun ve alev alev yanan geceden sonra, Lice Lice olmaktan çıktı. Bugün Lice ne durumda? ● S.10'da

Liceliler, kentlerini yıkılmış bir surette terketmenin acısı yüreklerinde, en yakınındakinden başlayarak en uzaktakine kadar birçok büyük kentin yollarına döküldüler.

Kürtlük resmiyet kazandı!

Vakıf Başkanı Şerafettin Elçi: Red ve inkara dayalı politikalar iflas etti.

■ Kürt Kültür ve Araştırma Vakfı, tescilini 18 Ekim günü yaptıkları toplantıyla kutladı. Toplantıda konuşma yapan Vakıf Başkanı Şerafettin Elçi, tescil kararıyla birlikte red ve inkara dayalı politikaların da iflas ettiğini söyledi. Elçi, "Cumhuriyet tarihinde ilk olarak Kürtlük resmiyet kazandı" dedi.

■ Kürt Kültür ve Araştırma Vakfı, üç yıl süren hukuk mücadelesi sonucu tescil edildi. Beyoğlu 3. Asliye Hukuk Mahkemesi'nin tescil kararı ile Kürtlük resmiyet kazanmış oldu. Kürt Kültür ve Araştırma Vakfı, tescilini 18 Ekim günü yaptıkları toplantıyla kutladı. Vakıf Başkanı Şerafettin Elçi, tescil kararıyla birlikte red ve inkara dayalı politikaların da iflas ettiğini söyledi. ● S. 3'te

- **DİMO: Devlet göç edenlere karşı duyarsız** S. 3'te
- İstanbul'dan Menzir geçti S. 3'te
- **Faşizm Balkanlar'ı tehdit ediyor** S.4'te
- DDP kurultayı sonuçlandı S. 5'de
- **İşçilerden sonra memurlarda alanlarda** S. 6'da
- Diyarbakır Şehir Tiyatrosu kapatıldı S. 7'de
- **Ahlander: Cihê Yılmaz Güneyî hêja jî nehatiye dagirtin** R.8
- KUK VI. Avrupa Konferansı toplandı S. 11'de
- **KKP'den Kürt coğrafyasında konferans** S. 11'de
- Kurdên li Îsraîlê S. 12'de

Birleşmiş Milletler Sözleşmesi 50 yaşında

İşlevi yokken daha iyiydi

BM'nin işlevsizleştiği görüşü yaygınlık kazanıyor. ABD'nin politikalarına bir 'şemsiye' işlevi görmeye başladığı vurgulanırken, BM Türk Derneği Genel Başkanı Prof. Talas 'BM'siz dünya düşünülemez 'dedi. ● S. 9'da

'BM savaşa para harcıyor'

50 yıl önce dünya barışını tesis etmek için kurulan BM neredeyse ulusların tümünü bünyesinde toplamasına rağmen savaşlara engel olamadı. Bugün dünyanın pekçok yerinde savaş var. ● S. 4'te

İşçi sınıfının gücünü herkes gördü

Basın İş Sendikası İstanbul Şube Başkanı Kenan Kaya, İstanbul Şubeler Platformu eski sözcüsü Ercan Atmaca, Nakliye İş Sendikası Genel Başkanı Ali Rıza Küçükosmanoğlu ve Tüm Gıda Sen Genel Mali Sekreteri Mehmet Bayrakçı'nın değerlendirmelerini sunuyoruz. ● S. 6'da

Ada'nın Kuzey'i tam 'Türkî'

Türk devlet güçlerinin ve kontr-gerillanın Kuzey Kıbrıs'taki egemenliği artık sır bile olamayacak durumda. Kuzey'in küçük ordusundan, radyo-televizyonuna; bakanlıklarından Merkez Bankası'na kadar her yerde TC'nin direkt müdahale ve egemenliği var. ● S. 5'te

Claudia Roth'la İstanbul'da görüştük

'Açık çek vermeyiz!'

Claudia Roth: Benim temel yaklaşımımı, Gümrük Birliği konusunda yumuşamamı ya da sertleşmemi, Deniz Baykal ile yiyeceğim bir akşam yemeği değiştiremez. ● S. 11'de

Roj

Demokratikleş(me)me oyunları

Türkiye'nin Gümrük Birliği (GB)'ne katılma tarihinin Avrupa Parlamentosunca oylaması yaklaşınca demokrasi oyunlarına hız verildi.

Özellikle DYP-CHP koalisyonunun yenilenmesiyle birlikte, CHP Genel Başkanı Deniz Baykal'ın Avrupa'ya yaptığı gezi bu amaç çerçevesindeydi. Deniz Baykal'ın eli boş dönmediği görülüyor. Ortağı Çiller'i TMY' nın 8. maddesinin değişiminde yeniden anlaşma masasına çekmedeki başarısını Batı Avrupa sosyal -demokratları, sosyalistleri ve yeşilleri ikna etmede de gösterdi. DYP'nin 8. madde hususundaki bilinen hassasiyeti dikkate alınırsa, yeni vaadlerin iktidar partilerini oldukça sıkıntıya sokacağı görülebilir. Her ne olursa olsun Türkiye, GB'ne katılma takviminin sıkıntılarına katlanmak zorunda olacaktır.

Bilindiği gibi Türkiye fiilen benimser göründüğü basın yayın ve kültürel alanlardaki bazı sözümona "serbestlikleri" de dış ilişkilerinde kullanıyor. Diğer bir çok Kürt gazetesi gibi gazetemiz Roj da Türk yetkililerinin Batı Avrupalılar ile ilişkilerinde bu amaçla konu ediliyor.. Şimdi bu örneklere bir yenisi daha eklenmek üzere. Daha önce "Kürt Hak ve Özgürlükler Vakfı" olarak bilinen bir sivil kurum, uzun yıllar mahkeme kapıları önünde tescilini almak için bekletildi.

● Devamı 11. sayfada

Roj

Dersim yurtseverliği mi, ülke yurtseverliği mi?-1

1970'lerden sonra Dersim'de örgütlenen Kürt Sol Hareketleri Nuri Dersimi'nin kitabının dışında Dersim'e yönelik ciddi bir tarih-kültür çalışması yapılmamıştır. Dersim'in kendine özgü özellikleri görülmemiş tek kimlikler kabul ettirilmek istenmiştir.

Resul BERK

Roj gazetesinin 8 Temmuz 1995 tarihli 5. sayısında Sait ÇIYA imzasıyla yayımlanan "Yanılsamalar" başlıklı yazıyla, yine aynı imzayla, aynı gazetenin 7 Ekim 1995 tarihli 18. sayısında yayımlanan "Dersim rönesansı" başlıklı yazılar dikkatle değerlendirildiğinde; Alevi-Kürt, Kürt-Zaza (Dımili) gerçekliğine ilişkin ele alınması gereken önemli yönler olduğu görülecektir.

Her iki yazı birlikte değerlendirildiğinde, Kürt sosyalistleri açısından itibar edilmemesi gereken bir konuyu tekrardan tartışmaya açma çabası rahatlıkla gözlenebilir.

Her iki yazının birleşik kapsamının konusu, Alevi-Zazaların Kürtlerden ayrı ulusal özellikler gösterdiği ve bu nedenle Kürtlerden ayrılma haklarının savunulması gerektiğidir.

Konunun daha iyi anlaşılması açısından, okuyucunun da hoşgörüsüne sığınarak alıntıları biraz uzun tutacağım. Kurmanci deyimi, Dersim yöresinde Zazaca için kullanıldığından, ben de, Kürt dilinin temel lehçeleri anlamında kullanacağım. Yine, Dersim bölgesinde Alevi-Sünni yerine Alevi-Şafî ağırlıklı kullanıldığından ben, Alevi-Sünni şeklinde kullanacağım. Zira Sünnilik, alt versiyonları olan Hanefi ve Şafiliği de kapsar.

Roj gazetesinin 8 Temmuz 1995 tarihli 5. sayısındaki "Yanılsamalar" başlıklı yazıda yazar, ulus tanımlamalarına ilişkin görüşünü şöyle açıklıyor; "... ulusun dört özellikli tanımı bazı halkların uluslaşmasında çok önemli bir yere sahip olan dinin rolünü göremiyor. " Dinin uluslaşmadaki rolü vurgulandıktan sonra, "... ulus olanlara devleti ve ayrılma hakkını, ulus olmayanlara (öyle görülmeyenlere) daha alt statüyü savunmak, büyük ulusların ayrıcalıklarını savunmaktır. Tüm ulusal topluluklar için tam hak eşitliğini (ayrılma dahil) savunmak en başta gelen ilke olmalıdır." Yazısında devamla, "... gerçekte asimilasyon ve zoraki benzeştirme, sadece ezen uluslara ait değildir. Ezilen uluslar ve onların siyasi hareketleri de kendilerinden zayıf olan ulusal toplulukları ve muhalif akımları asimile etmek istiyorlar, siyasi baskı uyguluyorlar." Devamla, "Sorunun öteki yanı ise, Kürtçe sadece Kurmanci olarak algılanıyor. Zazaca görmezlikten geliniyor. Ve hatta siyasi unutulmuşluğa bırakılıyor. Zazalara özgürlük isteyenler neredeyse günah keçisi ilan ediliyor. Adeta Zazalar ve Zazacaya yönelik talepler 'yasak alan' haline getirildi. Bazıları tarafından, Zazalar Kürtlerin bölücüleri olarak görülüyor. Bu konuda öyle bir ortam yaratılmış ki, Zazaca tümüyle toplum hayatından eğitim, basın, yayından dışlanmakla yüzyüze kaldı." diyor. Kısaca bu yazıdaki temel yönler:

Bir, dinin uluslaşmadaki çok önemlililiği.

İki, ulusal azınlık tanımı kabul edilmeyerek ulusal özellik gösteren toplulukların ayrılma hakkının olduğu ve savunulması gerektiği.

Üç, Kurmanci lehçesini konuşan Kürtlerin Zaza lehçesini konuşan Kürtlere baskı yaptığı ve asimile etmeye çalıştığı ifade ediliyor.

"Dersim Rönesansı" başlıklı yazıda da yazar, "Dersim'e yönelik bugünkü Türk intikamcılığını, saldırısını ve buna karşı gelişen mücadeleyi anlamak için tarihsel bir özet gerekiyor" diyerek, Kürdistan tarihinin Dersim kesitinden kısa bir özet çıkarıyor. Yazısında devamla, Dersim'in kültürel özgünlüğüne ilişkin üç yönü ortaya koyuyor ve şöyle sıralıyor:

"Bir: Alevi kimliği ve kültürü.

İki: Ulusal kimlik ve kültür... "Kurmanc-Zaza kimliği"

Üç: "Siyasal kimlik ve kültür olarak sol" belirlemeleridir.

Dersim'in ulusal kimlik ve kültürüne ilişkin kısımda "...Dersim ulusal kültürü, Dersim yurtseverliği denilen siyasal bir eğilim yaratmıştır. Dersim yurtseverliği çekirdek olarak Munzur dağları, Murat-Karasu ve Peri suyunun çevirdiği coğrafyayı kapsar. Çeperinde Sivas, Arapkir, Arguvan, Akçadağ, Erzincan, Tercan, Hınıs ve Varto vardır. Bazı kanallarla Adıyaman'a kadar uzanır" diyerek Aleviliğin Kürdistan coğrafyasındaki dağılımı tanımlanıyor.

Bu tanımlamada coğrafik olarak Kurmanc-Zaza ayrımı sözkonusu değildir. Burada Dersim yurtseverliği özgün bir tanımlama, reel bir durum ve içerdiği anlam Dersim direnişi geleneği sevgisini çokça aşan bir anlam içermektedir. Yazar devamla yazısında, tekrar tarihle günümüzü içiçe ele alarak, "Dersim'in bu üç özelliği, kendi yörüngesindeki hareketleri de etkilemiş, onlardan etkilenmiş, bazı yönleriyle de içiçe geçmiştir. Alevi hareketlerinde, sol örgütlenmelerde, Kürt-Zaza hareketlerinde bu durumu rahatlıkla görebiliriz. Ama bu sorunun sadece bir yönüdür. Öteki yön ise, Dersim'le ittifak yapan Dersim'den güç alan hareketlerin yarattığı tahribat ve yanılsamalardır. ...Dersim'den destek isteyen ve alan Kürt Ulusal Hareketi Dersim'e gereken desteği vermemiştir. 1800'den 1930'lara kadar olan dönemde, Alevi-Şafii çelişkisi, Kürt feodallerinin Osmanlı ile işbirliği yapması olgusu olumsuz rol oynamıştır. 1970'lerden sonra Dersim'de örgütlenen Kürt Sol Hareketleri ise Nuri Dersimi'nin kitabının dışında Dersim'e yönelik ciddi bir tarih-kültür çalışması yapılmamıştır. Dersim'in kendine özgü özellikleri görülmemiş hatta zaman zaman yanlı kimlikler kabul ettirilmek istenmiştir. Mesela; Alevilik dindir denilerek sırt çevrilmiş, Zazaca lehçedir denilerek önemsenmemiş, yerine Kurmanci geçirilmek istenmiştir. Bu durum eski güvensizliklerle birleşince Kürt hareketi Dersim'den istediği desteği alamamıştır. Kürt sol hareketi yanlışını görüp düzelteceği yerde, Dersim'in genç kuşaklarına ağır hakaretlerde bulunmuş, daha ileri gidip son 70 yılını Kemalist rejime karşı direnişle geçiren Dersimlileri Kemalistlikle suçlamıştır." Devamla, Türkiye sol hareketine eleştirilerden sonra bugün Dersim'de devam etmekte olan savaşa değinerek "rönesans" işte böyle bir ortamda doğuyor. Dersim'e sahip çıkma, kendini tanıma, dil ve kültürünü yaşatma, kendine güven, tarihi, siyasal ve kültürel kurumlarını yaratma şeklinde özetlenebilecek süreç, rönesansın ifadesidir. Bu, şüphe tarihsel önemde bir gelişmedir... tarihi tekerrür ettirme çabaları çoğu zaman hüsranla biter, diye yazıya son veriyor.

Kısaca bu yazıda da konumuzla ilintili yönler olarak:

Bir, Kürdistan coğrafyasındaki Alevi Kürtlerin yaşadığı coğrafik sınırlar ortaya konularak tarihteki Alevi Kürtlerin yaşadığı tahribatlar ifade ediliyor.

İki, Alevi-Zaza merkezli "Dersim yurtseverliği"nin tarihsel kökenleriyle tanımlanması, bu bağlamda Alevi-Sünni ayrımının Kürtler arasında bugün de varlığını koruduğu.

Üç, tarihte ve günümüzde Kürt ulusal hareketleri, Kürt sol hareketleri ve Türkiye sol hareketlerinin yarattığı tahribatlar olduğu.

Dört, geçmişten gelen biçimiyle Alevi-Kürt halkının tarihini sahiplenmesinin "rönesans" olarak tanımlanması.

Beş, tarihi tekerrür ettirme çabalarının sonunun bir "hüsran olacağı" ifade edilmektedir.

Bu her iki yazıyı bir bütün olarak ele alıp, temel yönlerini alt alta toplayacak olursak:

Bir, dilin ve toprak olarak Alevi-Zazaların ayrı bir ulusal özellik gösterdiği, sürdürülmekte olan KUKM dinamiklerinin Zaza Kürtlerini baskı altına aldığı ve asimile etmeye çalıştığı.

İki, sözkonusu ayrılığın tarihsel ve kültürel temellerinin varolduğu ve bugünkü gelişmelerle daha da güçlendiği.

Üç, Alevi-Zazaların ayrı bir ulusal özellik gösterdiğinden (yazı kapsamında ayrı bir ulus olduğu düşüncesinin ipuçları da var) ayrılma hakkının olduğu ve bunun savunulması gerektiği biçiminde özetlenebilecek bir düşünce ortaya çıkıyor.

Yazar, bu düşüncelerinin nesnel temellerini tarihle ortaya koymaya çalışırken, tarihsel "özetin çok eksik olduğunu" -bizce yanlış saptamalar da var- kendisi ifade ediyor. Ancak, çok önemli ve temel olan bazı yönlere hiç değinmemiş veya bilinçli olarak değinmek istememiş. Bunlar, Kürt halkının uluslaşma sürecinde İslamiyetin temel iki mezhebi olan Sünni ve Şii mezheplerinin Pers ve Osmanlı imparatorlukları ile bugünkü devamları olan İran ve TC tarafından Kürtlerin aleyhine başarıyla nasıl da kullanıldığı ve bu fark sonucunda Kürtlerin ödediği ağır bedeller. Diğer bir yön, K. Kurdistan'da ortaya çıkış biçimi ile Alevi ve Sünni ayrımının Kürtler açısından doğan faturasının dönemin sunni Kürt feodallerine çıkarılması gibi tarih açısından eksik ve haksız bir belirleme yapılıp Persler, Osmanlılar ve onların devamcılarının belirleyici Alevi-Kürt feodallerinin inançsal tercih olarak bu sürecin bir parçası olduğu gerçekliğidir. Yine, Kürt halkının uluslaşma sürecinde mevcut dinleri olan İslamın (tüm farklılıklarıyla) oynadığı rolün olumsuzluğudur. İslamiyetin gelişip yayılmaya başlamasıyla mezhepsel farklılıklar da ortaya çıkmaya başlamış, Kürtlerin İslamiyetle tanışmaları da bu mezhepsel farklılıklar dönemine tekabül eder. İslamiyetten çok önceye dayanan Kürtler arasındaki Zerdüştlük, Şamanizm ve Zerdüştlüğü biraz da içiçe barındıran Kızılbaşlık inançları, İslamiyetin yayılış dönemindeki mezhepsel farklılıklarla buluştuğu tarihsel kesitte, Kızılbaşlığın Şiilikle (Ali taraftarlığı) buluşması, Kürtlerin bir kesiminin Sünnilikle buluşması, bir kesiminin Zerdüştlüğü devam ettirmesi... Kürtler açısından mezhepsel farklılığın da ilk dönemidir.

Kızılbaşlık deyimi, yerini giderek Aleviliğe terketmiş, Şiilikteki İslami şeriatçılığı hiçbir zaman Alevi Kürtler tarafından benimsenmemiştir (Bu durum Alevi Türklerde de böyledir). Gerek Aleviliği benimseyen Kürtler, gerekse de Sünniliği benimseyen Kürtler, İslamiyetteki mezhepsel çatışmaları çok uzun bir süre kendi içlerinde uygulamamışlar, benimsememişler.

1514 Osmanlı ve Pers İmparatorlukları arasındaki Çaldıran savaşı ile 1639 yılındaki aynı imparatorluklar arasında yapılan Kasr-ı Şirin antlaşmasına kadar olan dönemdeki savaşlarda taraflar, savaşları Sünni-Şii savaşı haline dönüştürmüşlerdir (Osmanlı İmparatorluğu'nun resmi mezhebi Sünnidir). Kürtlerden Sünni olanlar ağırlıklı olarak Osmanlıların yanında yer alırken alevi olanlar ise ağırlıklı olarak Perslerden yana tutum almışlardır. İşte Kürtler arasında Kürtlerin iradesi dışında Alevi-Sünni ayrımının, çatışmasının tohumları bu dönemde atıldı.

1639'da Kürdistan resmen ikiye bölündü. Bu tarihten sonra ki süreçte Osmanlılarla Kürtlerin ilişkileri bozulmaya başlayınca (Alevi Kürtlerle arası zaten bozuktu) bu kez Alevi-Sünni ayrımı, Kürtlere karşı ayrım aracı olarak kullanılmaya başlandı.

XIX. yy.'dan XX. yy'ın birinci yarısına kadarki dönemde ortaya çıkan Kürt ulusal ayaklanmalarının hemen hepsinde, gerek Osmanlılar, gerekse TC. döneminde bu ayrım varlığını korudu. Bu sayede, sırasıyla hem alevi, hem Sünni Kürtlerin ulusal başaldırıları sırayla daha rahat bastırılabilmiştir. Bu dönemde böl-yönet politikası emperyalistlerin de sayesinde Ortadoğu'da korkunç tahribatlar yaratmıştır. Günümüzde Ortadoğu'da içinden çıkılmayan karmaşanın temelleri bu dönemde atıldı; şimdi çizmeye kalksalar bile bu işin altından kalkmaları mümkün değildir. Böl-yönet siyaseti Kürdistan'da beylikler, aşiretleri de aşarak neredeyse aileye kadar indirgenmiş ve başarılı da olmuştur. Bu sayede emperyalistler Kürtlerin bu durumundan günümüze kadar faydalanmayı bilmiştir.

Yine bunun içindir ki Kürtlere, "herkesin askerleri" yakıştırması yapılmıştır.

1900'lere gelindiğinde Kürt halkının uluslaşma sürecinde, ulusal birliği örmenin muazzam olanakları ortaya çıktı. Ancak, kökeni çok eskilere dayanan ayrılıklar, bizzat Kürtler tarafından bu süreçte aşılamadı. Alevi Kürtler içe kapanıklığı sürdürürken, Sünni Kürtler Osmanlılarla kah anlaşarak, kah çatışarak I.Dünya Savaşı'na geldiler. Osmanlıların yenilgisinden sonra Sevr anlaşmasını benimsemeyen M. Kemal, Kürtlerle anlaşarak yeni bir mücadeleye girdi. Kürtlerin ulusal birliğini sağlamada son derece olumsuz rol oynayan İslam dini ve mezhepsel farklılıklarının kullanılması siyaseti, Osmanlının yıkılmasından sonra bir miras olarak Kemalistlere kaldı. Kemalistlerle birlikte TC'nin, kendi egemenliği altındaki coğrafyada dini ve ulusal özellik arzeden kesimlere ilişkin siyaseti de değişti. Din olarak laiklik demagojisi ile gerçekten laikliğe daha yatkın olan Alevilik ile bir yakınlaşma sağlandı. Bu yakınlaşma, günümüze kadar gelerek devletin temel özelliklerinden biri oldu. Yine laiklik adı altında kendisine muhalif olan hemen hemen tüm kesimleri ezmeye yöneldi.

Türkler dışındaki ulusal özellik gösteren tüm kesimlere karşı da imha, inkar ve asimilasyon benimsenerek, CHP'nin Altıok'unda ifadesini bulan bu siyaset, günümüze kadar tüm pervasızlığıyla geldi. Bu husustaki entrikalar anlatılmakla bitmez.

Osmanlılardan farklı olarak, Alevilikle yakınlaşan TC., sorun Kürtlere gelince hiçbir ayrım yapmadan imhayı esas aldı. Koçgiri, Şeyh Sait isyanları ve Dersim jenosidi, Kürtler açısından bu konuda epey deneyim barındırıyor.

M. Kemal'in, Kürtlerle yeni bir devlet kurma sürecinde 1920 Temmuz'unda patlak veren Koçgiri isyanına karşı takındığı tutuma Kürtlerin ciddi bir tepki vermemesinde, (hem Alevi Kürtlerin önemli bir kesimi, hem de Sünni Kürtler) Alevi-Sünni ayrımının rolü büyüktür. İnsanlık tarihinde eşine ender rastlanan Giresunlu Topal Osman vahşeti -ki bu şahıs M. Kemal'in kirli işlerine bakan adamdır ve bu bizzat devlet tarafından öldürüldü- Koçgiri isyanı fevri bir hareket olarak gösterildi, bastırılması da kamuoyundan gizlendi.

Şeyh Sait isyanında da mezhepsel farklılığın etkisiyle ve bazı tavizlerle Dersim Kürtleri önemli oranda tarafsızlaştırıldı. Öyle ki, bu dönemde Aleviler arasında M. Kemalin de Alevi olduğu propaganda ediliyordu. Ancak, mezhepsel farklılığın etkilerinin ortadan kaldırılmasının tohumları da bu dönemde atıldı. Dersim mebusu Hasan Hayri'nin yönelimleri, eylemleri ve idamı, bunun somut ifadesidir. Şeyh Sait isyanının irticai bir hareket olduğu ilan edildi.

Dersim jenosidine gelindiğinde K. Kürdistan'daki tüm muhalifler Kürt olarak gösterildi. Demek ki bu bir Alevi-Zaza meselesi değil KUKM'ne karşı bir düşmanlıktır. Evet, tarih boyunca Kürt halkının düşmanları "kürt ulusalcılığını mezhepsel çatışmalarla etkisizleştirme" politikası gütmüşlerdir. Ne yazık ki, önemli oranda başarılı da olunmuştur.

TC'de 1950'lerden sonraki süreç daha farklıdır. Gerek inanç ,gerekse etnik olarak öz benliğini ve kimliğini inkar temelinde farklılık arzeden kişilikleri, devletin bir bileşeni haline getirilme politikası uygulanmış, bir bütün olarak Kürtler de bu sürece dahil edilmiştir (Osmanlı devşirme siyasetinin Kemalist çetesi).

SÜRECEK

Ulusal birliğin kimi sorunları

Mahmut KİPER

PKDW üyeleri ve tanınmış kimi Kürt şahsiyetlerinden ve P-KDW bünyesinde oluşturulan bir İlişkiler Heyeti tüm Kürdistanlı ulusal güçlere, siyasi şahsiyetlere ve aydınlara 26 Eylül 1995 tarihli bir çağrı göndermiş. tüm ulusal güçleri 14/15 ekim 1995 tarihinde iki günlük bir toplantıya davet eden çağrı metni şu başlıkla formüle edilmiş; 'ulusal birlik, kardeşlik ve barış, Kürt halkının en büyük özlemidir. Bu özlem uğruna ne yapılsa azdır ve yerindedir. Uğruna savaşılan o günleri görmek her yurtseverin rüyası ve özlemidir.' Ancak bu tür çağrılar, politik kaygılardan uzak, gerçek bir ulusal birlik ve kardeşlik adına yapılmalıdır. İşleri oldu bittiye getirmeden, kimse üzerinde bir tahakküm kurma amacı gütmeden yapılmalıdır. Ulusal birlik, kardeşlik ve barış çağrısı için tüm ulusal güçleri, siyasi şahsiyetleri ve aydınları ortak bir toplatıya çağıran İlişkiler Heyeti'nin bileşimine bakıldığında görülen tablo şudur; bir iki şahsiyet dışında, diğerleri P-KDW 'nin üyesidirler. Denilebilinir ki ne var bunda? O arkadaşlar da böylesi son derece hayatı bir meselede, ulusal birlik sorunlarının görüşüldüğü bir toplantı çağrısı yapamazlar mı?

Bana göre hem evet hem de hayır. Yapılacak en basit ve normal bir hafıza yoklaması ile PKDW üyelerinin ulusal birlik ve iç çatışmalara karşı tutumunu gözden geçirmek gerekir. Ortaya çıkan tablo pek iç acıcı değildir. Bunlar Türkiye Kürdistanı'nda bir dizi örgütle kavgalı ve onlara karşı son derece dostane olmayan bir tutum içindeler. Ayrıca bunu bilmeyen de pek yok. Irak Kürdistanı'na bakıldığında, herkesle sürtüşmeler içinde oldukları, buna rağmen dostların dönem dönem değiştiği görülecektir.

PKK'nın 'İkinci Ağustos Hamlesi' adı altındaki tek yanlı saldırılarını kayıtsız şartsız destekleyerek, Ulusal birlik, kardeşlik ve barış koşullarının ortadan kaldırılması yangınına körükle gitmişlerdir. Oysa onlar tarafları sükunete, sorunların görüşmeler vasıtası ile çözülmesine davet edebilirlerdi. Kürt örgütleri arasındaki çatışmalara taraf olma, bir örgütü her koşulda destekleyerek kardeşlik ve birlik çağrıları yapmak, kamuoyu ile alay etmektir. Dolayısıyle bu kesimlerin ulusal birlik, kardeşlik ve barış cağrıları güven verici bir çaba olarak değerlendirilemiyor.

PKDW Başkanı Yaşar Kaya ve Zübeyir Aydar'ın PKK-KDP çatışması konusundaki demeçleri gayet açık ve nettir. Ama bunu benimsemeyen, bu açıklamalar karşı olduğunu PKDW 'nin kimi üyeleri el altından sağa sola haber göndereceklerine, bu tutumlarını kamuoyu önünde açıklasınlar. Eğer MED TV ekranları onlara kapalı ise bunu bir bildiri ile de yapabilirler.

ilişkiler Heyeti'nde yer alan PKDW üyelerinin tutumu, PKK'nin KDP'ye saldırıları konusunda farklı olsaydı, bu çatışmalara karşı bir tutum almış olsalardı, elbetteki bu itirazlar ve kaygılar bu derece olmayabilirdi. Yurt dışındaki Kürtleri temsil ettiğini iddia eden PKDW, yurt dışında yaşayan Kürtlerin eğilim ve dileklerine açık olsa idi, PKDW 'nin tutumu daha farklı olabilecekti. Yurt dışında yaşayan Kürdistanlıların önemli bir kesimi PKK'nin KDP'ye saldırılarından hoşnut değiller. Daha doğrusu Kürtler arasındaki içi çatışmalardan hoşnut değiller, her türlü sorunun diyalogla çözülmesinden yanadırlar.

PKDW 'nin insiyatifinde kurulan İlişkiler Heyeti'nin çağrısı aslında son dönemlerde tekrar sık sık bahsi geçen Ulusal Kongre çağısıdır. Ulusal Kongre çağrısı ve çalışmaları, ulusal güçler arasında zaman zaman aktüelleşerek gündeme gelen konular arasındadır. Bu önemli sorun şu veya bu şekilde en geniş kesimlerin katılımı ile mutlaka çözülmek zorundadır. Öncelikle bu çalışmanın önünde engel olabilecek her türlü sorunu ve çatışmayı durduracak, kimsenin içişlerine müdahele etmeksizin, bir kardeşlik ve barış atmosferi ve ortamı yaratmak gerekmektedir. Bu atmofer ve ortam yaratılsaydı, zaten son yıllarda kongrelerini toplamış olan bir dizi Kürt partisi, bir kez daha Ulusal Kongre'nin öneminin altını çizmişlerdi. 1995 Ocak'ında kongresini toplayan PKK bu yöndeki kararını hayata sokmak için PKDW 'yi devreye sokmuş görünüyor. Kendileri hiç bir örgütle sorunu tartışmadıkları gibi, onlarla bu sorunu tartışarak çözüm yolları aramak isteyen Kürt partilerinden alabildiğine uzaklaşmaya çalıştılar. Sorunun PKDW tarafından gündemleştirilmek istenmesi en azından bir metod yanlışlığıdır. PKK üzerinde hiç bir bağlayıcılığı olmayan bir kurumun, PKK kararlarını hayata geçirmek istemesi hiç de doğru değildir. Ulusal Kongre çalışmaları ve bileşimi siyasal bir sorunudur, bu da en geniş güçlerin katılımı ve çağrısı ile yapılmalıdır.

PKDW heyeti bu arada PKK Genel Başkanı Abdullah Öcalan'ı da ziyaret ederek, Ulusal Kongre çalışmaları için kendisinden yardım ve katkılarını istediler. Elbette gerekiyorsa Kürt partilerinin başkanları, genel sekreterleri bir değil birkaç kez ziyaret edilebilir, onların yardımaları ve katkıları istenebilir. Ama PKDW heyeti böyle yapmıyor! Onlar bir örgütle görüşüyorlar, bir örgütün katkı ve yardımlarını talep ediyorlar. Bu heyet öyle gaflar yapıyor ki, işleri kitaba bile uyduramıyor! İşin başka bir komik yanı daha var; Ali Sapan ERNK zaman zaman PKK temsilcisi sıfatını kullanıyor ve Ali Sapan PKDW ilişkiler komitesinin de üyesi. PKK'lıların içinde yer aldığı bir heyet tekrar PKK ile görüşüyor! Madem bu heyet görüşmeler yapacak, hiç olmazsa heyette yer almayan, örgütlerle görüşseydi, bu daha doğru ve mantıki olmaz mıydı?

Olaya nerden bakarsak bakalım, gelişmeler ve ilişkiler bu mantıkla sürdüğü müddetçe, insanın bu çalışmalardan ciddi sonuçlar beklemesi gerekmiyor. Zaten şu anda elimde olan bilgiler göre; Kürdistan Sosyalist Birlik Platformu (Yekbun, Kawa, KUK, Tekoşina Sosyalist ve TSK) PSK, KDP Bakur, Suriye Kürt Partisi YEKITI bu toplantıya katılmayacklarını belirtmişlerdir.

Bu çabalar ciddiyse ve sonuç alınmak iseteniyorsa, mutlaka ulusal saflardaki bazı sorunları çözmek zorundayız. Bu sorunların başlıcalarından bir tanesi; PKK'nin KDP'ye saldırısıdır. Tek yanlı başlatılan bu saldırı yine karşılıklı olarak durdurulmalı, Kürt kanının akıtılmasının önüne geçilmelidir.

İkincisi belli başlı Kürt örgütleri bir araya geldiği taktirde Ulusal Kongre gerçekleşir mantığını terk etmeliyiz. Güç meselesinin göreceli bir kavram olduğunu aklımızdan çıkartmamalıyız. Lafı edilen o " büyük" örgütler çok istiyorlarsa bir denesinler bakalım, onların bir araya gelmesiyle birlikler gerçekleşiyor mu?

PKDW, Dublin Barış Görüşmeleri sonuçsuz kalıdığı için ve dolayısıyla KDP/YNK'nin altına girdiği herhangi bir yükümlülük olmadığına göre, PKK'ya tek taraflı saldırılarını durdurma çağrısı yapmalıdır. Bu çağrı PKDW'nin, Kürtler arasındaki savaş ve çatışmalardan yana olan tutumunu, kısmen ortadan kaldırabilir. Aynı tutumu PKK'nin da göstermesi, Kürtler arasındaki düşmanlığın, kardeş kavgasının sona ermesi, kardeşlik ve barış döneminin sinyalini verebilir. Kimi yanlarını eleştirdiğimiz Dublin Barış Görüşmeleri sonuçsuz kaldığına göre ve KDP'nin kimsiye karşı tek yanlıbir yükümlülüğü kalmadığına göre, başından beri anlamsız ve o kadar da yanlış olan PKK'nin KDP'ye saldırısının anlamı tamamen ortadan kalkmıştır. Bu tutum ulusal birlik, kardeşlik ve barış ortamını yaratabilir. Herkesin konumunu yeniden gözden geçirmesi dileğiyle.

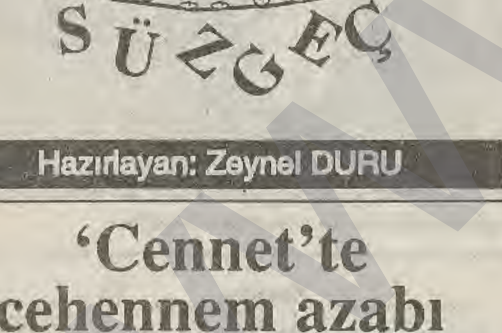

Hazırlayan: Zeynel DURU

'Cennet'te cehennem azabı

Son grevler sürecinde Başbakan Çiller'in düşük ücrette inadı dikkat çekiciydi. İMF talimatıyla da somutlaşan sistemin yapısal özelliklerini bilenler, düzen partilerinin Çiller'den çok fazla farklı davranamayacakları gerçeğini anımsadılar. Diğerleri, olsa olsa, İşverenler Sendikası Başkanı Refik Baydur gibi, alım gücü yaratabilmek için kamudaki işçilerin ücretlerinin bir iki puan artmasını savunabilirler; o kadar.

Kısacası bu sistem, emek gücünün mümkün olduğunca ucuza satın alınmasını kendisi için hayat-memat meselesi saymakta. Bunun genel sebebi dışında bir iç, bir de dış 'konjektürel' etkeni var.

TC, AB ile Gümrük Birliği anlaşması gibi, çeşitli entegrasyonları geliştirme yolunda. "Dış pazara açılma" diyorlar buna. Bunun için ucuz emek, en büyük "rekabet faktörü." Başta tekstil ve gıda olmak üzere, satılabileceklerin ucuza satılması, bu yolla "uluslararası pazara" girerek döviz edinilmesi hedefinde en büyük "avantaj", emeğin ucuz olması... TC, hangi parti olursa olsun (sistem içi oldukça) bu 'koz'dan vazgeçemez...

Diğer yandan, uluslararası kapitalistler, klasik işbirliğinden de öte, "Sanayii taşıma hareketi" kapsamında, metropol ülkelerinde bulunan fabrikalarını resmen Türkiye gibi emek gücünün ucuz olduğu yerlere taşıma eğiliminde. Bunlar için de ucuz emek başlıca cazibe merkezi... IMF ise elinde kırbaç, bu isteği denetliyor...

Özetle, 'ucuz emek cenneti' sistemin 'olmazsa olmaz'ı...

Çelişkinin, enflasyonun alıp götüreceği bir kaç kuruşluk artıştan öte, cennet/cehennem keskinliğinde olduğu ayan beyan değil mi?..

Bu senaryoyu yabana atmayın...

Son bir ayın hükümet krizine ve politik çalkalanmalarına bir başka boyuttan bakmaya ne dersiniz?..

Aslında olan-bitenin temelinde CHP'yi güçlendirme amacının yattığını söylersek; 'koalisyon bozuldu-güvenoyu alınmadı-yeniden aynı koalisyon kuruldu' günlerinin, aslında CHP'ye biraz kan verme senaryosu olduğunu iddia edersek, fazla mı abartmış oluruz?..

Hemencecik yabana atılacak bir senaryo da değil galiba. Evvela, rejimin CHP'ye şiddetle ihtiyacı olduğunun altını çizmeliyiz. (Halka kan kusturmayı sol gözükenle yapmak, en büyük tercihleri ve keyifleri. Eh, sırada Gümrük Birliği de varken...) Sonra, CHP Kurultayı günlerinde Türk sosyal demokratlarının durumunun tam bir yokuş aşağı gidiş olduğunu anımsamalıyız. (Kamuoyu araştırmaları, seçmen desteğinin baraj sınırına geldiğini gösteriyordu.)

Kestirmeden, sonuca gelelim: Ne oldu? Önce görülmemiş bir ekran ilgisiyle CHP Kurultayı, yani 'Baykal Şov' izlendi. Sonra Baykal koalisyon pazarlığında 'sert çıktı.' Bu, puan yükselişi anlamına geliyor... Daha daha sonra ne oldu? Ne olacak; aslında başa dönüldü: Önceki hükümet programından hiç farklı olmayan anlaşmalarla koalisyon yenilendi. Yenilendi yenilenmesine ama, bu noktada da CHP puan topladı. Ne yaptı, ne etti de topladı diye sormayın, devir imaj devri; ekranlar sağolsun... (Her bir günün her bir saatini planlayan birileri olsa bile, bu kadarını yapamazdı herhalde.)

Sonuç başa dönmek oldu ama, (Çiller'in muhaliflerinden bazılarını maket hükümete bakan falan yaparak, diğerlerini ise ihraç ederek saf dışı etmesi kârını da bir yana bırakın) rejim açısından seçime az kala birazcık etebuda kavuşması gereken CHP, bu murada erdi. Veya erdirildi...

Her senaryoya inanmayın ama, senaryosuz da kalmayın!..

CIGERXWÎN
1903- 22 Ekim 1984

Kîme ez?..
Kurdê Kurdistan
Tev şoreş û volqan
Tev dînamêtim,
Agir û pêtim!..

Kimim ben?..
Kürdistanlı Kürt,
Tümden devrim ve volkan,
Dinamit deposu gibi
Ateş ve kıvılcımım!..

'Dağdaki podyum'

Hürriyet gazetesinin 15 Ekim tarihli pazar eki, Kürt kadınlarının giyimiyle ilgili haberine bu başlığı atmıştı. "Güneydoğu'nun olumsuz koşullarına rağmen Kürt kadınları gökkuşağı gibi giyiniyorlar" diyor haberde. Kare kare renkli resimlerle süslenmiş tam iki sayfa...

Modacı Cemil İpekçi de, 'Etnik kültür'e dikkat çekmiş; " Herbirinden bir koleksiyon çıkar, hiç bir yoruma gerek kalmadan bu halleriyle bile giyilebir" demiş...

İster istemez kimi çağrışımlar yarattı bu haber. İlk önce, Kürtlere ilişkin Batı eksenli bakış geldi aklımıza; illa dağda, illa göçebe...

Kürt denince akla mutlaka ve mutlaka 'Çayır-çadır' ve buna uygun giyim ya da tipoloji geliyor. Doğrusu, hızla kentlileşen Kürt toplumu gerçeğine rağmen 'Bizimkiler' de okşuyor bu tür yaklaşımları. 'Otantik mazlum'lar olarak görünmek işlerine mi geliyor ne?..

Yine habere dönelim. Haberin zihinlerde yarattığı başka bir çağrışım da "Kültürel zenginlik" olsa gerek. Belli ki, "Çözüm" deyince çoğunlukla akıllara bu geliyor. Yani, 'Türki' eksene tuz-biber olacak Kürtler ve 'diğer etnik farklılıklar.'

TIPKI DOĞA GİBİ

Cemil İpekçi benzeri modacıların veya ışığın doğudan yükseldiği keşfini yapma yaşına ermiş müzik erbablarının İstanbul'un şuh salonlarında alkışlanmasına yarayan bir çeşni; bir raflık yer kaplayabilen bir tür sevimli müze parçası... Hürriyet'in Kürt giysileriyle ilgili haberi tam da böylesi bir çerçeveye oturuyor.

Ne diyelim; allah modalarının müstahakkını versin...

DUYURU

29 Ekim'de gerçekleştirmeyi düşündüğümüz ROJ Gazetesi'yle dayanışma yemeği, bizden kaynaklanmayan nedenlerden dolayı 3 Kasım 1995 Cuma gününe ertelenmiştir. Dostlarımıza bildiririz.

Roj

ABONE KOŞULLARI

ADI : SOYADI:
ADRES :
6 aylık : 750.000 TL. / 75 DM
1 yıllık : 1.500.000 TL. / 150 DM
Nûjen Basın Yayıncılık San. Tic. Ltd. Şti.
Adigüzel İNCESU Yapı ve Kredi Bankası AŞ. Aksaray Şubesi İstanbul TL. Hesap No: 1004470-1
Döviz (USD) Hesap No: 3003005-6
Döviz (DM) Hesap No: 3003010-6
Çakırağa Mah. Çakırağa Camii Sk.
Utku Apt. 18/7 Aksaray/İST.
Tel: 530 65 24 - 530 64 73 Fax: 530 65 58
Avrupa İçin: F. Gözler- Deutsche Bank / Köln
Konto: 2166791 BLZ: 37070060
Almanya İçin: K. ARAS
Herner Sparkasse
Kto: 6601546 Blz: 432 500 30

Kürt Kültür ve Araştırma Vakfı mahkeme tarafından tescil edildi

Kürtlük resmiyet kazandı

Kürt Kültür ve Araştırma Vakfı, tescilini 18 Ekim günü yaptıkları toplantıyla kutladı. Vakıf Başkanı Şerafettin Elçi, tescil kararıyla birlikte red ve inkara dayalı politikaların da iflas ettiğini söyledi.

Haber Merkezi - Kürt Kültür ve Araştırma Vakfı, üç yıl süren hukuk mücadelesi sonucu tescil edildi. Beyoğlu 3. Asliye Hukuk Mahkemesi'nin tescil kararı ile Kürtlük resmiyet kazanmış oldu. Kürt Kültür ve Araştırma Vakfı, tescilini 18 Ekim günü yaptıkları toplantıyla kutladı. Toplantıda konuşma yapan Vakıf Başkanı Şerafettin Elçi, tescil kararıyla birlikte red ve inkara dayalı politikaların da iflas ettiğini söyledi.

Kürt Kültür ve Araştırma Vakfı'nda yapılan topantıya, Vakfın yöneticileri ve üyelerinin yanısıra, HADEP İstanbul İl Başkanı Kemal Parlak, Tunceliler Derneği Başkanı Selman Yeşilgöz, Nubıhar dergisi Yayın Yönetmeni Sabah Kara, eski Dersim miletvekili M. Ali Eren, Kürt Demokrasi Platformu'ndan Mehmet Parlak, Güney Vakfı Başkanı Fatoş Güney, eski İstanbul milletvekili Hüsnü Okçuoğu, DDP Parti Meclis Üyesi Mustafa Aytaç, Roj Gazetesi Yayın Kurulu'ndan Bahoz Şavata ve Pazartesi gazetesini temsilen Ayşe Düzkan ve Filiz Koçali de toplantıya katılan isimler arasında yer aldı.

Toplantıda konuşma yapan Vakıf Başkanı Şerafettin Elçi, Cumhuriyet tarihinde ilk olarak Kürtlüğün resmiyet kazandığını söyledi. Elçi, huzur bozmaya yönelik red ve inkara dayalı politikaların tescil kararı ile birlikte iflas ettiğini dile getirdi. Adaletin gereğinin yerine getirildiğini belirten Elçi, Vakfın kuruluş öyküsünü şöyle anlattı:

"İstanbul'da yaşayan arkadaşlarımız, 1991 yılında, içinden çıkıp geldiği halkına hizmet etmek için örgütlenme ihtiyacı duydular. Bu adım, 1992'de vakfın kurulması için Beyoğlu Asliye Hukuk Mahkemesi'ne dava açılmasıyla sürdü. 15 Ekim 1995'de Beyoğlu 3. Asliye Hukuk Mahkemesi'nde, bilirkişinin öngördüğü düzenlemelerle tescile karar verildi.

Bilirkişinin politik mesaj verdiği için öngördüğü düzenlemeler, vakıf senedinde yer alan, 'Ulusların kendi kaderini tayin hakkı' maddesi ile Vakfın adındaki 'Hak ve Özgürlükler' kelimelerinin değiştirilmesiydi. Senette gerekli düzenlemeler yapıldı ve Kürt Hak ve Özgürlükler Vakfı olan ismimiz, Kürt Kültür ve Araştırma Vakfı olarak değiştirildi. Böylece tescil kararı alındı."

Elçi bu aşamada emekleri geçen vakıf kurucularından ve avukatlarından Ercan Sezgin, Tülay Geyik'e, bilirkişi Prof. Dr. Hüseyin Hatemi ve kararı alan mahkemenin hakimi Bekir Sıtkı Alpaslan'a teşekkür etti.

Mahkemenin bu kararıyla, yıllar önce tanındığı beyan edilen Kürt realitesinin yasallaştığını söyleyen Elçi, kararın tüm demokrat kesimlerce desteklenmesini istedi. Elçi kuruluş aşamasında talihsiz olaylar da yaşadıklarını ifade ederek sözlerini şöyle sürdürdü:

"Kurucularımız arasında yer alan Ankara Barosu Üyesi Av. Medet Serhat katledildi. Yine kurucu üyemiz Yumni Budak vefat etti. Onlara rahmet ve yakınlarına tekrar başsağlığı diliyorum. Kurucu üyelerimizden İbrahim Aksoy, düşüncelerinden dolayı yargılandı ve mahkum edildi. Halen tutuklu bulunan Aksoy'un bir an önce hakkettiği özgürlüğe kavuşmasını diliyoruz."

Kürt Kültür ve Araştırma Vakfı Başkanı Şerafettin Elçi

İstanbul'dan Menzir geçti

Haber Merkezi - Dört yıllık CHP ve DYP koalisyonundaki krizde kilit noktasını oluşturan İstanbul Emniyet Müdürü Necdet Menzir, görevinden tıkanıklık sebebi olmamak ve hükümet kirizini önlemek amacıyla istifa etti. Aralarında DYP ve MHP'lilerin başını çeken bir grup, yaptığı açıklamalarla kamuoyunun ve demokratik kitle örgütlerinin dikatini üzerine çeken yargısız infazlardan, gözaltında kayıp ve ölümlerden birinci derecede sorumlu tutulan Menzir'i alkışlarla uğurluyor.

Medya ise ağız birliği etmişçesine, Menzir'in ne kadar başarılı bir emniyet müdürü olduğunu anlata anlata bitiremiyor. Yine, medyada yer alan bazı haberlere göre önümüzdeki seçimlerde Menzir'i DYP veya MHP'nin seçim listelerinde milletvekili adayı olarak göreceğiz.

Menzir'in 'başarılı' icraatları

Menzir, İstanbul Emniyet Müdürlüğü'nde görevde bulunduğu süre içinde yargısız infazlar, gözaltında kayıplar ve karakollarda ölümler yüksek oranda arttı. Bu dönemlerde adli veya siyasi nedenlerle gözaltına alınan yaklaşık 200 kişi şüpheli şekilde öldü. Menzir'in İstanbul'da göreve başlamasıyla birlikte ev baskınları ve yargısız infazlarda birçok devrimci katledildi. Bu döneme denk düşen ev baskınları şunlar: Çiftehavuzlar, Kasımpaşa, Kartal-Cevizli, İçerenköy, Acıbadem, Kartal-Esentepe, Bahçelievler ve Bağcılar.

Yine Menzir döneminde, gözaltına alındıkları İstanbul'un çeşitli karakollarında 'intihar ederek', 'merdivenlerden düşerek', 'kafasını duvara çarparak' ölenlerden bazılarının isimleri şöyle: Vakkas Dost, Osman Akçiçek, Şefik Kaplan, Nurettin Aslan, Harun Çetin, Welathan Gülşenoğlu, Can Demirağ, Bayram Duran, Ayhan Işık ve Şaban Erkol.

Yine İstanbul'da en çok Menzir'in döneminde gözaltında kayıplar yaşandı. O dönemde gözaltında kaybolanlar ise şöyle sıralanıyor: İhsan Uygur, Yüksel Alptekin, Aysel Malkaç, Erdoğan Şeker, Ayhan Efeoğlu, Soner Gül, Hüseyin Yaman, Hasan Gülünay, Ali Kırlangıç, Ali Efeoğlu, Cüneyt Aydınlar, Lütfiye Kaçar, Fidan Güngör, Selahattin Talayhan, Erdoğan Ergün, İsmail Bahçeci.

Gözaltında işkence ile öldürülen ve cesetleri Beykoz ormanlalarına atılan Hasan Ocak ve Rıdvan Karakoç ise yine Menzir döneminin icraatı.

Ayrıca, 2 bin polisle Küçükarmutlu'nun basılması, Gazi Mahallesi'ndeki olaylarda da halkın protesto yürüyüşüne müdahale ederek 21 kişinin öldürülmesinden birinci derecede sorumlusu yine dönemin Emniyet Müdürü Necdet Menzir.

Menzir, kanlı gitti

Menzir'in giderken İstanbul'da polislerce öldürülen 200 civarında insanın kanını da taşıdığı belirlendi.

Şimdi İstanbullular, Menzir'in her tarafına bulaşmış kanları sürükleyerek gittiğini konuşuyorlar. Öte yandan, Menzir'in görevinin yanı sıra memuriyetten de istifa etmesi, ilk seçimde milletvekilliğine aday olacağı yargısını da güçlendirdi. Siyasi çevreler, Menzir'in DYP'den aday gösterilerek 'onore edileceğini' ve ilerideki olası DYP ağırlıklı hükümetlerde İçişleri Bakanlığı'na getirilebileceği yorumlarını yapıyorlar.Evet, Menzir İstanbul'dan böyle geçti.

Menzir'in İstanbul Emniyet Müdürlüğü yaptığı dönemin kısa bir özetini çıkardık. Sonuç: binlerce gözaltı, gözaltında kayıp, karakollarda ölüm, işkence ve yargısız infaz.

Gazetemize toplatma

Gazetemiz Roj'un 19. sayısı da İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi (İDGM) tarafından toplatıldı. Şimdiye kadar çıkan 18 sayımız, "bölücülük" gerekçesiyle aynı akıbete uğramıştı.
19. sayımızda yer alan YEKBUN Genel Sekreteri Edip Serdar DİLAN ile gazetemizin yazarlarından Sertaç Hevedanlı'nın yaptığı "Cephe ve Birlik Çalışmalarını Yoğunlaştıralım" başıklı röportaj ile yazarlarımızdan Vildan Tanrıkulu'nun "Yaşar Kaya' ya açık mektup: Tayin ile gelen tekme ile gidebilir" adlı yazısı, TMY'nin 8/1 ve 8/2 maddelerini ihlal ettiği gerekçe gösterilerek, İDMG tarafından toplatıldı.

Adana bürosunu polis terketmiyor

Gazetemiz Adana bürosu çalışanı Turan Taş tekrar gözaltına alındı. 17 Ekim'de gazeteleri kargodan almaya giden Taş'ın polis tarafından takip edilip, zorla Bankalar Karakolu'na götürüldüğü bildirildi. Daha sonra, polisin gazeteler el koyarak, Taş'ı tehdit ve hakaretler sonucu serbest bıraktığı öğrenildi. Gazetemizin çıkışından bu yana benzer boyutlarda baskılarla yüzyüze kalan çalışanlarımız üzerindeki uygulamaların oldukça keyfi yapılışı da tepkilere yolaçtı.

Zana, yine ödüle aday

Avrupa Parlamentosu Dışişleri Komisyonu, Sakharov Düşünce Özgürlüğü Ödülü'nün tutuklu bulunan eski DEP milletvekili Leyla Zana'ya verilmesi için tavsiye kararı aldı. Komisyon'da yapılan oylamada, 6 aday arasında en fazla oy Zana'ya çıkarken, bu konuda son kararın Kasım ayı içinde Avrupa Parlamentosu Başkanlık Divanı tarafından vereceği bildirildi. Bilindiği gibi, Zana'nın Nobel Barış Ödülü'ne aday ilk 8 kişi arasına girmesinden önce de çeşitli ödüller verilmiş, Nobel Barış Ödülü'ne aday oluşu ise TC'nin adeta taarruzuna maruz kalmıştır.

Şakar, İHD Diyarbakır Şube Başkanı

İnsan Hakları Derneği (İHD) Diyarbakır şubesinin olağanüstü Kongresi yapıldı. 14 Ekim günü, derneğin Diyarbakır Şubesi'nde yapılan kongrede, tek liste ile gidilen seçim sonunda Av. Mahmut Şakar oy çokluğuyla Şube Başkanlığı'na getirilirken, Av. Sinan Tanrıkulu Şube sekreterliğine, Mazhar Kara'da Şube saymanlığına getirildi. Av. Mahmut Şakar, Av. Abdullah Çağar, Av. Sinan Tanrıkulu, Vedat Çetin, Melike Alp, Mazhar Kara ve Osman Baydar'ın Yönetim Kurulu Asil üyeliklerine seçildiği kongrede, Denetleme Kurulu asil üyeliklerine de, Doğan Özdemir, Salih Tekin ve M. Can Tekin getirildiler.

Üç kayıp iddiası daha

Haber Merkezi - İkitelli'de börekçi ve seyyar satıcılık yapan Ali, Derviş ve Veli Çindemir adlı üç kardeşin polisler tarafından kaçırıldığı bildirildi. İnsan Hakları Derneği (İHD) İstanbul Şubesi'nde basın açıklaması yapan Çindemir ailesi, Ali, Derviş ve Veli'nin 12 Ekim günü, kendilerini polis olarak tanıtan ve ellerinde telsiz bulunan 3 kişi tarafından kaçırıldığını söylediler.

'Devlet bizden ne istiyor?'

Anne Azime Çindemir, başta Terörle Mücadele Şubesi olmak üzere Avcılar, Sefaköy ve Parseller'deki tüm karakollara başvurduklarını söyledi. DGM'ye de dilekçeye başvurduklarını aktaran Azime Çindemir, "Dilekçemiz bile kabul edilmedi. Yeter artık, 7 gündür perişan durumdayız. Torunlarım aç. Babaları kör ve sağır, 75 yaşında. Gelirimiz yok. Çocuklarım devletin elindedir. Devlet bizden ne istiyor? Suçluysa ifadesini alsınlar, cezasını versinler. Niye gözaltına aldıklarını inkar ediyorlar? Suçumuz Tuncelili olmak mı? Tuncelili olmak suç mu?" şeklinde konuştu.

'Ellerinde telsiz vardı'

Gözaltına alınan Derviş Çindemir'in eşi Aygül ise kendisinin de polisler tarafından tehdit edildiğini belirterek, olayı şöyle anlattı: "Önce 2 kişi mutfağımızın önünden geçti. Cama baktılar. Daha sonra kapı çalındı. Birinin elinde telsiz vardı. Üç kişiydiler. İkisi evi aradı, diğeri de kapıda bekliyordu. Kapıda duranın elinde telsiz vardı. Ben ne istiyorsunuz dediğimde 'Sus, senin de çeneni kırarız' dediler. Eşimi kaçıranları görürsem tanırım. Bir tanesi uzun boylu, top sakallı, sarkık bıyıklıydı."

Çindemir kardeşlerin, 3 beyaz Reno ve bir ticari taksiye bindirilip götürüldüğünü belirten Çindemir ailesi Ali, Derviş ve Veli'nin hayatlarından endişe duyduklarını söyledi.

Kaçırılanlardan Derviş'in eşi Ayşegül Çindemir eşinin hayatından endişeleniyor.

'Devlet, göç edenlere karşı duyarsız'

Diyarbakır/Roj- Diyarbakır İnşaat Mühendisleri Odası (DİMO), köylerinden göç eden insanların konut ihtiyaçlarını karşılamak için Toplu Konut İdaresi tarafından Diyarbakır'da yaptırılan konutların satışıyla ilgili bir basın açıklaması yaptı. Açıklamada, konutların satışında, köylerinden göç ettirilen vatandaşlara herhangi bir kolaylığın sağlanamadığı belirtilerek, aksine "Konut sahibi olmayan şehit ailelerine" gerekli kolaylığın sağlandığı ileri sürüldü.

Geçtiğimiz hafta, Diyarbakır inşaat Mühendisleri Odası Yönetim kurul adına M. Şefik Ay imzasıyla yapılan açıklamada, nüfusunun hızla arttığı belirtilerek, göç eden ailelerin, evsiz, barksız aç ve perişan olarak sefil bir şekilde yaşadıkları vurgulandı.

Ay, yaptığı açıklamada, köyünden göç ettirilen insanların çoğunun akrabalarının yanında kaldıklarını ve bir odada on kişi olarak yaşamak zorunda bırakıldıklarını belirtti. Ay, şöyle devam etti: "Göç eden insanların barınma sorunu karşısında, Başbakan Tansu Çiller 1994 yılında bu konutlar için, devlet tarafından güvenlik nedeniyle köylerinden göç ettirilen vatandaşların gereksinimini sağlayacak düzenlemelerin getirileceğini belirtmiştir. Konutlar satışa çıkarıldığında 'konut sahibi olmayan şehit ailelerine' gerekli kolaylık sağlanmıştır. Ancak köylerinden göç ettirilen ve perişan bir halde, evsiz barksız bir şekilde yaşamaya çalışan insanlara hiçbir kolaylık sağlanmamıştır."

Satışlar fiyaskoyla sonuçlandı

Projenin yapım aşamasında DİMO'nun görüşlerinin alınmadığını öne süren Ay, "Söz konusu yer, Diyarbakır'ın en kötü yeri olduğu gibi, etrafı gecekondularla çevrili, kesinlikle gelişmeye açık olmayan ve şehirimizin gelişmesine hiçbir katkısı olmayan bir alandır" dedi.

Ay, şu bilgileri verdi: "Toplu konut hamlesi çerçevesinde Diyarbakır'da 2050, Hakkari 'de 210 ve Şırnak'ta 230 konut olarak projelendirilen ve yapımına 1994 yılı Ağustos ayında başlanan konutların satışı, Diyarbakır'da ikinci kez fiyaskoyla sonuçlanmıştır. Yapılan tüm reklamlara ve gazete ilanlarına rağmen, özellikle ekonomik nedenlerden dolayı halktan ilgi yok.

1994 yılında 90 kişi başvuru yapmış olmasına rağmen, süreç içinde başvurularını geri aldılar. Daha sonra 1050 konut için yapılan başvurular da sonuçta 680 kişiye düşmüştür."

Türkiye'de yapılan bu tip konutlara ilginin çok fazla olduğuna dikkat çeken Ay, Diyarbakır'da başvurunun bu denli az olmasının en büyük nedenlerinden birinin göçle birlikte ekonominin tıkanması ve halkın alım gücünün düşmesi olduğunu belirtti.

Ay, söz konusu konutların yörenin konut yapısına uymadığını ve halkın bu alandaki ihtiyaçlarını karşılayacak düzeyde olmadığını da vurguladı. Ay, açıklamasını şu öneriyle bitirdi: "Yapım aşamasındaki bütün yanlışlıklara rağmen Diyarbakır'da özellikle göç eden insanlar için konutun büyük gereksinim olduğu bir dönemde, bu konutların konut sahibi olmayan şehit aileleri ve maluller için ödeme alanında gösterilen ödeme planını (peşinatsız) göç eden insanlara da uygulamak şarttır. Ancak bu yapıldığı takdirde, proje gerçek amacına ulaşmış ve halkın büyük bir gereksinimini sağlamış olacaktır."

Kültür merkezlerine saldırılar

Haber Merkezi - Yenigün Kültür Merkezi'nin son 15 gün içinde defalarca basılması üzerine çeşitli kültür merkezi, grup, dergi ve sanatçılar ortak imzalı bir basın açıklaması yaparak saldırıları kınadı. Açıklamada, baskınların devlet terörünün bir parçası olduğu belirtildi.

Açıklamada, "Bu genelde Gazi Mahallesi halkına, özelde kültür merkezlerine yapılan sadırıların bir parçası, boyutlanmış halidir" denildi. Kültür derneklerinin keyfi saldırılara uğradığı belirtilen açıklamada, "Saldırıların sona erdirilmesi, tutuklanan kültür emekçilerinin serbest bırakılmaları istendi.

DGM Beşikçi'ye ceza vermekten bıkmadı

Haber Merkezi - Düşüncelerinden ötürü Ankara Merkez Kapalı Cezaevi'nde bulunan Dr. İsmail Beşikçi, Özgür Gündem gazetesi ve Özgür Halk dergisinde çıkan yazı ve röportajlarından dolayı, Terörle Mücadele Yasası'nın 8. Maddesi 'nden toplam 4 yıl 4 ay hapis ve 342 milyon lira para cezasına çarptırıldı.

İstanbul 1 No'lu DGM'de görülen davada, 14 Şubat 1992 tarihinde Özgür Halk dergisinde yayınlanan röportajı nedeniyle Beşikçi'ye 2 yıl hapis ve 50 milyon lira para cezası verdi.

Kapatılan Özgür Gündem gazetesinde yayınlanan '15 yaşındaki çocuklar' başlıklı yazısı nedeniyle de İstanbul 2 No'lu DGM'de yargılanan Beşikçi'ye 2 yıl 4 ay hapis ve 291 milyon 666 bin 666 lira para cezası verildi.

Hakkında, başta Terörle Mücadele Yasası olmak üzere düşünce özgürlüğünü kısıtlayan yasalardan 103 ayrı dava açılan Beşikçi'nin son aldığı cezalarla birlikte kesinleşen hapis cezası 41 yıl 4 ay, kesinleşen para cezası da 3 milyar 576 bin 746 lira oldu.

Beşikçi hakkında süren davalarda ise 75 yıl 3 ay hapis, 6 milyar 765 bin 813 lira para cezası isteniyor.

Ahmet Altan'a da ceza

Milliyet gazetesi'nden ayrılmasına neden olan "Atakürt" isimli yazısından dolayı 1 yıl 8 ay hapis cezasına çarptırıldı. Altan Yeni Yüzyıl gazetesindeki köşesinde "Suç" başlığı altında, "Suç işlememek için barış istemekten vaz mı geçmeliyim?" dedi.

Haber Merkezi - Yeni Yüzyıl gazetesi yazarı Ahmet Altan, daha önce çalıştığı Milliyet gazetesi'nden ayrılmasına neden olan "Atakürt" isimli yazısından dolayı 1 yıl 8 ay hapis cezasına çarptırıldı. Altan 19 Ekim tarihli Yeni Yüzyıl gazetesindeki köşesinde "Suç" başlığı altında, "Suç işlememek için barış istemekten vaz mı geçmeliyim?" diye soruyor.

18 Ekim günü, İstanbul 4 No'lu Devlet Güvenlik Mahkemesi'nde görülen davada Altan'ın avukatı Gülçin Çayligil, 17 Nisan 1995 tarihli Milliyet gazetesinde yeralan yazının, savcı tarafından yeterince incelenmediğini belirterek, şöyle konuştu: "Bu sorunun askeri önlemlerle çözüleceğine inananlar gibi, Kürt kimliğinin tanınması ve demokratik yolları önerenler de var. Müvekkilimiz çözüm olarak bu ikinci yolu savunanlardandır. Altan, Türklere tanınan hakların Kürtlere de tanınmasını istiyor ve bu düşünce Anayasanın 2. Maddesine uygundur. Anayasanın güvencesi altındaki bir hak kullanılmıştır. Zarar yaratmak kastı ve iradesi yoktur, aksine birleştirici, barışçı, demokratik çözümler öneren bir yazıdır."

Daha sonra söz alan Altan, suç işlemediğini, düşüncelerini açıkladığını ifade etti. Mahkeme heyeti, bir yazarın düşüncelerini açıklamasının suç sayılamayacağını belirten Altan'ın, "bölücülük yaptığına karar vererek, 1 yıl 8 ay hapsine ve 500 bin lira para cezasına çarptırdı. Heyet, suçun Terörle Mücadele kapsamında olmaması nedeniyle cezayı tecil etti. Altan, beş yıl içinde aynı suçtan bir kez daha hüküm giyerse her iki cezadan mahkum olacak. Karara şaşırmadığını aktaran Altan, "Birileri mahkum olacak, diğerleri ona destek olacak. Böylece toplum özgürleşecek" şeklinde konuştu.

Altan 19 Ekim tarihli Yeni Yüzyıl gazetesindeki köşesinde, "Suç" başlığı altında şunları yazdı: "Suç işlememek için barış istemekten vaz mı geçmeliyim...

Yoksa asıl suç Kürtlerden söz etmek mi, bir daha Kürt sözcüğünü yazmamalı mıyım, 'bu ülkede Kürt yoktur' demek mi kurtaracak beni suç işlemekten...

Bir daha 'suç' işlersem beni hapse atacaklar. Suçlu olmak istemem. Ama suç ne? İnsanları öldürmeyin demek mi. Suç buysa ben suçluyum."

'BM barışa değil savaşa para harcıyor'

50 yıl önce dünya barışını tesis etmek üzere kurulan Birleşmiş Milletler neredeyse dünyadaki ulusların tümünü bünyesinde toplamayı başarmasına rağmen savaşlara engel olamadı. Bugün dünyanın pekçok yerinde savaş var. Dahası BM artık bu savaşlara taraf olmaya başladı.

Dış Haberler Servisi– Birleşmiş Milletler (BM) bu yıl 50 yaşına bastı. Bu hafta New York'ta büyük törenler yapılıyor. Dünyanın neredeyse bütün liderleri toplandı ve BM üzerine New York'ta konuşmalar yapıyor. Ancak tarihi anlaşmaların yapıldığı yaz aylarında da bu konuda törenler yapılmıştı.

BM'nin 50'inci yıl kutlamaları için ABD'den sonra İsviçre'ye gelen BM genel sekreteri Butros Gali, BM'nin barış ve savaş harcamalarına yönelik sorularla zor anlar yaşamıştı. BM kutlamalarında BM'nin dünya barışının aksine, savaşa neredeyse tüm bütçesini ayırdığını da ortaya koydu.

Ziyaretine İsviçre'nin ev sahipliği nedeniyle başkent Bern'de başlayan Gali, İsviçre hükümet temsilcileriyle birlikte BM 50'inci yıl kutlamaları dahilinde kabul ettikleri öğrencilerden beklemedikleri sorularla karşılaştılar. Bern Parlementosu'nda kendisine yönelen soruları cevaplayan BM genel sekreterinin, BM'nin işleyişi ve dünya üzerindeki etkisi konusunda sıkıntılı olduğu gözlendi.

Bir öğrencinin "Kuveyt-Irak savaşına çok hızlı bir şekilde müdahele eden BM, neden Yogoslavya vb. ülkelerdeki çatışmalara istenilen müdaheleleri yapıp, sonucu gidemiyor" şeklindeki sorusunu, "Kuveyt-Irak çatışması bir ülkenin başka bir ülke topraklarına tecavüzü idi. Yogoslavya'daki çatışmalar ise iç çatışmalardır.

Bosnalı Sırplar Saraybosna'da, Hırvatlar ise Zagrep'te hükümete başkaldırdılar. Bu karekteristik bir farktır. Irak-Kuveyt çatışması ise iki BM üyesi arasında, politik amaçlı bir çatışmaydı. Bu özellikler Bosna'da yok. BM burada da barışçıl bir çözüm istiyor ama biz barışı sağlayacak araçlara sahip değiliz" şeklinde yanıtlarken, bir başka öğrencinin "Acil Müdahele Gücü'nün büyük devletlerin etkisiyle devreye sokulmasının tehlikeleri yok mu?" sorusuna, "Ben üç yıldır BM'den kuvvet istiyorum. Yugoslavya'da gücümüz etkisiz. Bizim görevimiz bir tarafa karşı savaşmak değil. Tüm taraflarla birlikte ateşkesi sağlamak ve bunu korumak. Ve 2 milyon göçmene yardım etmek.

BM büyük devletlerin politik organizasyonu mu? BM güçlü partilerin bir parlementosu gibidir. Güvenlik konseyi uluslararası bir mahkeme değildir. O bir iç politik organdır" şeklinde yanıtladı. Güvenlik konseyinin Veto hakkı büyük ve küçük, güçlü ve zayıf üyeler arasında farklılık yarattığı konusunda Gali, "Evet veto hakları var. Bu söz konusu devletlerin ekonomik ve askeri güçlerinin etkisiyle de oluyor. BM'de ekonomisi güçlü küçük ülkeler de, kendisi büyük fakat dünya sorunlarına ilgisiz ülkeler de var" dedi.

Fransa'nın yeni nükleer denemelerine karşı BM Cenevre merkezi önünde gösteriler sürerken, içerde ise herkes BM'nin 50. yılı için kadehlerini kaldırıyordu. Fransa'nın yeni devlet başkanı Chirac aynı gün Cenevre'de olmasına rağmen, bu gösterileri duymadı ya da duymak istemedi. Göstericiler haklı olarak, "Fransa BM'deki gücünü de kullanarak yeni denemelere cesaret edebildi. Bir üyesine gerekli yanıtı veremeyen BM'nin diğer zayıf halklara karşı tarafsız olabileceğini düşünemiyoruz" diyorlardı.

BM büyük devletlerin politik organizasyonu olmaya başladı.

Sözkonusu kutlamalarda, yoksul ülkeler, BM'nin yeni reformlarla yenilenmesi gerektiği ve finansman sorunlarını çözerek, zenginlerin etkisinden kurtulması gerektiğini dile getirdiler.

Özellikle Güney'in yoksullarının, 40 zengin Kuzeyli devletin, 140 güneyli yoksul ülke ile BM üzerinde gittikçe derinleşen etkisini dillendirmeleri, BM'nin dünya barışına ve sorunlarına gerçekten tarafsız yaklaşmadığının bir göstergesi oldu.

En fazla askeri güce ve mali desteğe sahip olan ülkelerin BM ve dünya sorunlarına da hakim olduklarını herkes görüyordu, fakat bunu değiştirecek bir çözümün ufukta gözükmediğini de herkes biliyordu. Eskiden Üçüncü dünyanın BM'yi oldukça etkilemesi nedeniyle ABD BM'den neredeyse ayrılma noktasına gelmişti. Nitekim UNESCO gibi çok etkili olamadığı birkaç kuruluştan ayrılmıştı. Ancak SSCB'nin dağılmasıyla iyice işlevsizleşen ve Tito gibi bir liderini de kaybeden Üçüncü dünya ve sosyalist sistemin etkisinin azalmasıyla ABD BM'de rahatladı. Artık BM tamamen ABD'nin at oynattığı bir alan oldu.

BM yalnızca savaşlarla uğraşıyor

BM'ye ilişkin aktarılan bilgilerde ise, BM'nin adeta salt savaşlarla sınırlı bir örgüt durumuna geldiği, dünyanın sosyal ve barış sorunlarına ilgisinin gittikçe azaldığını ortaya koydu. BM'nin mali harcamalarına ilişkin açıklamalar ise hayli düşündürücü idi. BM tüm dünyalılardan yıllık kişi başına aldığı mali desteğin 150 Amerikan dolarını savaş araçlarına, 190 dolarını sosyal projelere ayırıyordu. Yine BM mavi berelilerin ile kendine bağlı örgütlere 10,5 milyar dolar harcamış. Bu rakamlardan çıkan net sonuç, BM'nin barış projelerine verdiği destek harcamalarının 0,0005'i.

BM'nin savaşa ilgisi arttıkça, savaşlarda artmaya başladı.

Bu rakamlar bile BM'nin en büyük dünya örgütü olarak, dünyaya barış ve insani sorunlarından bakmak yerine, adeta büyük devletlerin politikalarına bağlı olarak, savaş sorunlarını en büyük amacı haline getirdiğini ortaya koyuyor. BM'nin büyük devletlerin istemediği çözümlerde etkili olamaması ve müdahele edememesi de tüm bu gerçekler içinde hiç de şaşırtıcı gelmiyor. BM acaba sırtına UNO geçirilmiş, büyük devletlerin dünya bekçisi mi? Bu soru daha uzun süre tartışılacağa benziyor.

Her yerde savaş var

BM'nin durdurmak zorunda olduğu fakat neredeyse hiçbir şey yapamadığı savaşlar ve özellikle iç savaşlarda ölen insanların sayısı yaklaşık olarak şöyle:

Afganistan:	14.000
Angola:	122.000
Azerbaycan:	10.000
Bangladeş:	3000
Bosna:	20.000
Burma:	14.000
Cezayir:	25.000
D. Timor:	16.000
Filistin:	13.000
Filipinler:	25.000
Gürcistan:	3000
Guatemala:	46.000
Kamboçya:	26.000
Keşmir:	9000
K.İrlanda:	1.500
Kolombiya:	30.000
Kürdistan:	13.000
Liberya:	20.000
Peru:	28.000
Ruanda:	6000
Sri Lanka:	27.000
Sudan:	40.000
Tacikistan:	20.000
Yemen:	2000

Son on-onbeş yıldır şu ya da şekilde çıkan savaşlarda yaklaşık bu kadar kişi sözü edilen coğrafyalarda öldü. Bir de sayı elde edilemeyen bazı yerler var: İran, Irak ve Somali gibi. Somali'de belki çok değil ama, İran ile Irak arasında yaklaşık on yıl süren savaşta en az yüzbin kişi ölmüş olmalı.

Birleşmiş Milletler nedir?

14 Ağustos 1941'den başlayan bir dizi anlaşma sonunda 26 Haziran 1945 günü 50 devletin katılımıyla San Francisco'da kuruldu. Aslında II. Dünya Savaşı öncesinde iflas eden Milletler Cemiyeti'nin yeniden örgütlenmesinden başka bir şey değildi.

Bugün 200'e yakın ülkenin üye olduğu BM'nin amacı dünyada barışı tesis etmek.

Çalışma yöntemi ise, 5 büyük devletin (ABD, Rusya -eskiden SSCB,- Çin, İngiltere ve Fransa) mutlak egemenliğinde çatışma bölgelerindeki sorunları çeşitli yollardan çözmeye çalışmak. BM'nin yürütme organının başında Genel Sekreter sıfatıyla bir kişi bulunuyor. Bu kişinin yürütme anlamında çok fazla yetkisi yok. Genel Sekreter, belirli uzlaşma sonucu seçiliyor. Ancak şimdiye dek seçilen tüm kişiler 5'lerin emrinde çalıştı. Şimdi bu 5 ülkeye Japonya ve Almanya'nın da dahil edilmesi sözkonusu.

Faşizm Balkanları tehdit ediyor

Politiken'den çev.
Adnan AĞACANOĞLU

Hırvat profesör: Batı, cephe arkasındaki gelişmelere göz yumuyor. Balkanlarda yeni bir faşist haykırış baş gösteriyor. Gelişmeler belirleyici ve endişe verici. Eski Yugoslavya'daki gelişmeler, Batı'nın açık veya gizli teyidi ile demokrasiden uzak, milliyetçi diktatörlüklere, militarist ve ırkçı yapılanmalara doğru ilerliyor.

Sömürgeci politika

Gelişmeler sömürgeci bir politika doğrultusunda yol alıyor. Önce sırplar ülkeyi işgal edip ülke sakinlerinin tümünü veya bir bölümünü yurtlarından kovuyorlar. Şimdi ise Hırvatlar aynı yöntemleri Krajina bölgesinde uygulamaktadırlar. Bu gelişmeler, BM ve AB gözlemcileri önünde cereyan etmekte.

Mevcut koşullarda sürdürülen barış görüşmeleri ABD ve Almanya'nın onayı ile ırkçı ekstremistlerin politikalarının yaşama geçmesidir. Amaç büyük bir Sırbistan ve büyük bir Hırvatistan oluşturmak.

İşin korkunç yanına bakıldığında; Hırvatistan'ın mevcut militarist ve faşist nüveleri içinde barındıran hattını değiştirmesi sadece ve sadece dış etkenlerin baskısına kalmış. Ondan dolayı eski Yugoslavya gerçeklerine bakarak Batı dünyasının ahlaksal çöküşüne tanık olabiliyoruz.

Dış dünya basınının içinde olduğu durum da günümüzde oldukça üzüntü verici. Dış medya bütün enerjisini savaş sahnelerine, toplantılara, mesajlara, diplomasiye ve barış görüşmelerine harcamakta. Ama bu ülkelerde nelerin olup bittiği, bu üç dört yıllık korkunç savaş döneminde bu ülkelerin hali kimseyi pek ilgilendirmiyor.

Bazı kısa örneklerle durumu izah edecek olursam: Hırvatistan'da Sırplar ve Hırvat olmayanlar evlerinden çıkarılmakta. Elimizde istatistik yok, ancak bu sayının 10.000 civarında olduğu kanaatindeyiz. İstatistik, bilim ve araştırmalar devlet için büyük bir tehlike. Haliyle baskı mekanizması en yüksek aşamasında. Sadece Split kentinde 1000'e yakın insan evlerinden kovulmuş. Boşaltılan evlere ise askerler yerleşmekte. Evlerinden kovulanların büyük çoğunluğu da, geçmişte Sırplarla evlenmiş yanlız kadınlar. Evlerinden kovulmaları yetmiyormuş gbi eve eşyalarına da el konuluyor veya açıkçası çalınıyor.

Aynı uygulamaları Nazi Almanyasında görmüştük. Komşular nelerin olup bittiğini bilmek istemiyorlar. Onlar hiçbir şey görmemişler, hiçbir şey duymamışlar tecavüz ve fiziksel saldırı olmasına rağmen, şahitlik yapmak istemiyorlar. Toplumda ahlaksal bir çöküş. Argümanlar çok sade: Biz kendimizi düşmanlarımıza karşı korumalıyız. Kadınlar erkeklerini takib etmeli. Irkçılığın zirvede olduğu bir dönemde bu haksızlıkların ayrıntılarına daha fazla girmeyeceğim.

Yargı organları işlemiyor. Yargı sessiz! Şikayetler, tazminat davaları, yasal olmayan yollardan alınan gayri menkul ve malların iadesi işleme konulmuyor. Ulusal kimliklerinden dolayı insanların işten çıkarılmaları oldukça olağan. Kısa bir süre önce Splitska bankalrı 71 kadını görevden attılar. Sebeplerin ise her zaman olduğu gibi özelliştiremenin sonucu olarak tasarruf politikası. Fakat işin ilginç yanı ise atılanların hepsi ya Sırp asıllı yada Sırplarla evli Hırvatlar. Aynı gelişmeleri posta ve büyük ulaşım şirketlerinde de görüyoruz

El koyma

Profesör Viskoviç hükümete bir mektup göndererek, Karajina bölgesindeki Sırpların mallarına el koyma ile ilgili yasayı eleştiriyor. Tudiman'ın Ağustos başlarında Karajina bölgesinde göçe zorlanan 150.000 civarında Sırpa geri gel çağrısı demagojiden öteye bir şey değil. Seçimden hemen önce parlamentonun görevlerinden biri de daha önce işgal altında olan bölgedeki mal ve mülk varlığınıngeçici denitimi ile ilgili yasayı meclisten geçirmek olmuş. Bu yasa sırpların gayrımenkullerinin yanı sıra, talan yıkım ve yakmalardan geriye kalan mallarının ellerinden alınmasını öngörüyor. Yasaya göre mal, daire, ev ve çiftlik sahipleri 90 gün içinde mal varlıklarını belirten bir beyanatla baş vurmalıdırlar. Göçmenler dört bir yana yayılmış. Bir kısmı Kuzey Bosna'ya bir kısmı Sırbistan'a gitmiş ki, ordaki yetkililer onları Doğu Slovenya'ya yerleştirmişler ve bir kısmı da Güney Kosova'ya yerleştirilmiş. Bunlardan kaç kişi mal varlıklarını gösteren tapu veya başka belgeleri yanlarında bulunduruyorlar, o da bilinmiyor. Müracaatlar Belgrad'taki Hırvatistan temsilciliğine yapılacak ancak ne garip ki Belgrad'taki Hırvatistan temsilcisi geri çağırılmış ve büro da kapatılmış. Bana göre bu gelişmelerin hesabı uluslararası planda Hırvatistan'dan sorulmalı ve Hırvatistan'ın AB girebilmesi için bir önkoşul olmalı demekte Nikola Viskoviç.

Kolektif ahlak

Viskoviç, Sırbistan, Hırvatistan ve Bosna'da demokratik bir sürecin başlıyabileceği konusunda oldukça karamsar. Biz hepimiz Tudjman'ın yönetime gelmesini safça alkışladık. O milliyetçi fanatikleri yani ustasjaerleri kanatlarının altına aldı. Elbetteki savaş dönemi idi ve ustasjaerler çok iyi savaşıyorlardı. Ama geçen bu süre içinde toplum milliyetçilik konusunda oldukça hassaslaşmış. Faşizme doğru adım adım ilerlemekte olan günümüzün Hırvatistan'ında halkın bireysel ahlak anlayışı yavaş yavaş köreltilip elinden alınıyor. Kollektf ahlak artık "ulusal birlik" ile eşdeğer tutuluyor.

Gençlerimiz, özellikle üniversite gençliği tamamen apolitik. Düşündükleri tek şey okullarını bitirip köşeyi dönmek. Bir çoğu diplomalarını aldıktan hemen sonra yurtdışına gitmekte. İstatistiklerimizin olamamasına rağmen, sanırım son 4 yıl içinde 100.0000'e yakın insan yüksek öğretimini bitirip ülkeyi terk etti. Milliyetçilerin buna karşı söyleyecekleri bir şey yok elbette, çünkü yönetim erkini daha rahat ele geçerebilirler.

Ülkede kültürel yapılanmalara karşı gelişen dalga gittikçe güçleniyor. Dünyanın en iyi müzelerinin bir kısmına sahip olmamıza rağmen, müzeler kapalı. 29 Ekimde yapılacak seçim, liberalerin son şansı olacak. Büyük oranda kent ve kır cebelleşmesi olacak. Yönetimdeki HDZ partisi şimdiye kadar ulusal birlik adına Hırvat olmayanlara yönelmişti. Şimdi ise okun ucunu iç muhalefete çevirecek.

Talebeler geliyor, hocaları ise kaçmak üzere. Taliban bir talebe örgütü. İktidarını vermemek için direnen profesör: Rabbani.

Taliban ilerliyor

Dış Haberler Servisi– Afganistan'ın batısındaki en büyük kenti Herat'ı geçen ay Devlet Başkanı Burhaneddin Rabbani'ye bağlı güçlerin elinden kolayca alıveren Taliban, önceki hafta başkent Kabil'in Güney'indeki Çarasyab şehrine bayrağını diktikten sonra şimdi de namlusunu Güney'de Kabil'e çevirdi. Son günlerde Taliban milisleri ile Rabbani güçleri arasında Kabil'e hakim durumdaki Hayrabad Tepeleri'nde hakimiyeti ele geçirmek için kıyasıya çarpışmalar meydana geliyor.

Bu arada Özbek lider General Raşid Dostum'un birlikleri de Kabil'e Kuzey'den yükleniyor. Böylece Rabbani'yi devirme konusunda anlaşmış gibi görünen iki güç arasındaki birlikteliğin daha sonraki aşamalardaki konumu ise şimdilik belirsizliğini koruyor.

Taliban dediğin bir talebe örgütü

Pakistan'daki medreselerde okumuş şeriatçı öğrencilerin öncülük ettiği Taliban, 1 yıl içinde Afganistan'ın genellikle Paştunların yaşadığı bölgelerin neredeyse hiçbir direnişle karşılaşmaksızın yarısını aldı. Paştunlar, Tacikler ve Özbekler Afganistan'daki başlıca etnik grupları oluşturuyor. Taliban, Pakistan'a kaçmış Afganlı ailelerin çocuklarından ortaya çıktı. Medreselerde okuyan öğrenciler Pakistan'ın yoğun ilgisiyle Afganistan'daki iç savaş için yetiştirildi. Bu program için Pakistan'ın ABD'den büyük yardım gördüğü belirtiliyor.

Nitekim Pakistan eski genelkurmay başkanı emekli general Mirza Aslanbeg, Iran News gazetesinde yayınlanan demecinde, Afganistan'da yönetime karşı mücadele eden Taliban öğrenci hareketinin "985-86'da sürekli olarak Pakistan hava sahasını ihlal eden Afganistan'daki Sovyet yanlısı güçlere karşı, ABD ve Pakistan'ın yürüttüğü ortak çabaların ürünü" olduğunu söyledi. Aslanbeg, bunları söyledikten sonra, "Taliban, özel olarak komünistlere karşı savaşmak üzere yetiştirildi. Şimdi hizipler arası çatışmalara girmeleri doğru değil" diyerek Talibanların yürüttüğü mücadeleye karşı çıkıyor.

Önceki yıl bu kişiler silahlı gruplar halinde ülkenin en az denetlenmekte olan Güney bölümüne sızdılar.

Uzun yıllar savaşmaktan bıkmış gruplar, karşılarında gördükleri bu zinde güçler karşısında neredeyse tek bir kurşun atmadan geri çekildiler. Taliban, çoğu erkeksiz kalmış halk arasında da büyük kabul gördü.

Taliban hareketinin ülkeyi Güney'den Kuzey'e fethetme hareketini geçen yıl devlet başkanı Rabbani güçleri durdurmuştu.

BM gözetiminde geçen yıl bu sıralarda yapılan ateşkes görüşmeleri 1995 yılının ilk günlerinde Devlet başkanı Rabbani'nin görevden ayrılmasını kabul etmesiyle sonuçlanmıştı. Ancak Taliban saldırıları Rabbani'nin bu kararı uygulamaya koymasına fırsat vermedi. Rabbani de bu saldırıları bahane ederek devlet başkanlığından ayrılmadı.

Afganistan

Yüzölçümü: 653.000 kilometrekare
Nüfusu: 17.000.000 kişi
Dili: Peştuca

Afganistan'daki monarşiyi yıkanlar daha sonra Sovyetler Birliği ile iyi ilişkiler geliştirerek ülkede sosyalizm kurmaya kalktılar. Bu zorlu süreçte durumun daha sonra iyice karışmasıyla1979 yılındaki Sovyet müdahalesinden sonra 1.5 milyon kişi İran'a, 3 milyon kişi de Pakistan'a kaçtı.

Daha sonra 1989 yılında SSCB'deki gelişmeler nedeniyle Sovyet askeri Afganistan'dan çekildi. 1991 yılında ise SSCB ve ABD savaşan taraflara silah yardımı yapmama kararı aldı.

1992 yılının Nisan ayında Mücahitler Kabil'e girdi. Necibullah devlet başkanlığından ayrıldı.

Bütün bu yıllarda Pakistan'a kaçan 3 milyon kadar kişi, özellikle ABD yardımı ile silahlandırılıp eğitilerek yıllarca Sovyet yanlısı iktidarlara karşı savaştırılmışlardır. "Mücahit" denilen bu kişiler arasında, dünyanın dört yanından gelmiş müslüman ve sosyalizm karşıtı kişiler de yer almıştır. Mücahitlerin baskısıyla değilse bile Sosyalist sistemin çözülmesinden yıllar sonra iktidarı bırakan sol yönetimin ardından islamcı gruplar hâlâ iktidarı devralmış sayılmazlar. Çünkü devlet başkanı ile başbakan sıfatlı kişiler mevcut iç savaşın başlıca taraflarıdır.

1992 yılı Haziran'ında devlet başkanlığına getirilen profesör Rabbani, İran yanlısı kabul edilirken, başbakanın (önce A. Ferit sonra Hizbül İslam liderlerinden Hikmetyar'ın da Pakistan yanlısı olduğu söyleniyordu. Üçüncü bir taraf ise Özbek general Raşit Dostum idi. Şimdi bir dördüncü güç olarak ortaya çıkan Talibanlar ise ABD-Pakistan ortak yapımı.

NATO Genel Sekreteri Claes sıkıntılı

Dış Haberler Servisi- NATO Genel Sekreteri Willy Claes, istifanın eşiğinde bulunuyor. Hakkındaki rüşvet iddiaları nedeniyle yargılanma sürecine giren Claes'in istifası NATO çevrelerinde şok etkisi yarattı.

Belçika'da Yargıtay'ın aleyhine hazırladığı dosyayı inceledikten sonra yaptığı açıklamada, "Beni suçlayanlarla yüzleştirilmek istiyorum" dedi ve masum olduğunda ısrar etti.

Basın mensuplarının sorularını cevaplayan Claes, "Yargıtay'ın itham dosyasında yeni bir şey olmadığını" söyleyerek, "Sadece bazı ipuçları var. İtalyan Agusta firmasından bazı kişilerin veya başkalarının ithamları var. Onlarla yüzleşmek istiyorum" dedi.

Claes, NATO Genel Sekreterliği görevine devam edip edemeyeceği sorusuna ise şöyle cevap verdi, "Bu ayrı bir konu. Henüz bunu tartışma aşamasına gelmedik" demişti.

Belçika Parlamentosu'nda oluşturulan, Claes ile eski bakanlardan Guy Coeme'in adlarının karıştığı yolsuzlukları inceleyen Özel Komisyon, sözkonusu bu iki kişinin ifadelerini almayı kararlaştırmıştı. 13 Ekim Cuma günü savunma yapan Claes hakkında Komisyon'un alacağı karar, bu ay sonundan önce Parlamento'da onaylanacak.

11 Parlamenterden oluşan bu komisyon Claes'in yargılanmasına karar verir ve bu karar parlamentoda onaylanırsa NATO Genel Sekreteri, bu görevinden istifa etmek zorunda kalacak.

Sözkonusu komisyon da Claes'in yargılanması gerektiği kararına varınca şimdi son söz Belçika parlamentosuna kaldı. Parlamentonun da bu yönde bir karar alması bekleniyor.

Parlamento komisyonunun da kendisinin yargılanması yönünde karar vermesi üzerine gazetecilerin sorularını yanıtlayan NATO Genel Sekreteri Willy Claes ilk kez istifadan söz etmeye başladı.

Claes ne yapmış?

Şu anda NATO Genel Sekreterliği görevinde bulunan ve orkestra yönetmeni bir sanatçı olan Willy Claes daha önce NATO karşıtı görüşleri bulunmasıyla ünlü biriydi. Kader onu bir zamanlar karşı olduğu bir ittifakın en üst görevine kadar yükseltirken Belçika hükümetinde bakanlık da yapmıştı. 1988 yılındaki Ekonomi Bakanlığı zamanında İtalya'dan ülkesine alınan helikopterler için Agusta firmasının rüşvet verdiği ortaya çıkmıştı.

İtalyan Agusta firmasının rüşvet verdiği ispatlanan Belçikalı yüksek düzeyde bir memur intihar ederken bir başka görevli de rüşvet almaktan yargılanarak hapis cezasına çarptırıldı.

Claes bu konu ortaya çıktığından beri olayla yakından uzaktan hiçbir ilgisinin olmadığını iddia ediyor ama sık sık yaptığı açıklamaların aksine gelişmeler oluyor.

Willy Claes skandalı yalnız Agusta firmasına rüşvet vermesiyle değil, politik nedenlerlede çıkmış olabileceği düşünülüyor.

Saddam kendini halka onaylattı

15 Ekim 1995 Pazar günü Saddam, Irak Devlet Başkanlığı'nda 7 yıl daha kalmasını halka onaylattı. Halkın yüzde 99,96 oranında Saddam'a evet demesi inandırıcı bulunmadı. Ancak yine de Irak'taki monarşinin sona ermesinden bu yana geçen 37 yıldan sonra ilk kez böylesi bir referandum gerçekleştiriliyor olması, Saddam rejimi açısından bazı gelişmelerin olduğu şeklinde yorumlandı. Referanduma Süleymaniye, Duhok ve Erbil dışındaki tüm yerleşim birimlerindeki18 yaşından büyükler katıldı.

Referandum yapma fikri, ABD'nin Saddam'ı bir CIA operasyonuyla bu yaz kendi ailesi içinden kişilerin Ürdün'e sığınmasıyla sonuçlanan bir komplo ile yıkmaya çalışmasının ardından bizzat Saddam tarafından ortaya atılmıştı. Saddam yazın ortaya çıkan damat krizinin izlerini tamamen üzerinden atmak için bu referandum sonucunu dünyaya karşı koz olarak kullanmayı düşünüyor.

Devlet başkanlığını 1979 yılından beri sürdürmekte olan Saddam'ın görev süresi, ülkeyi idare etmekte olan Devrim Komuta Konseyi'nce her defasında uzatılıyordu. Saddam böylece ilk kez doğrudan halk tarafından seçilmiş oldu.

Ada'nın Kuzeyi tam 'Türkî'

Yönetim; Türkiye'nin Özel Harp Dairesi'nden gelen 'Kuzey Kıbrıs Ordusu'nun komutanı, Türk ordusu komutanı, TC Büyükelçisi, Rauf Denktaş, KKTC Meclis Başkanı ve KKTC Başbakanı'ndan oluşan Koordinasyon Komitesi'nin elinde. Bu o kadar aşikar ki, sözkonusu komiteye havale edilen işler için K. Kıbrıs halkı, "İş, 'Üst Düzey'de ele alınıyor' der. Basında da Komite'ye ilişkin aynı 'Üst Düzey' tabiri rahatlıkla kullanılır!

Dursun YAPRAK

Son günlerde TC'nin Avrupa Birliği ile Gümrük Birliği anlaşması yapma süreci nedeniyle önemli gelişmelere gebe olduğu ifade edilen Kıbrıs'ın Kuzeyi, diplomasi kulislerinde dolaşan herhangi bir modelin yerleştirilmesiyle kolayca silinemeyecek kadar 'TC damgası' taşıyor. Ne var ki bu damga, yalnızca resmi yetkililerin ezbere saydıkları "Tarihi, kültürel ve milli bağlar"dan da kaynaklanmıyor.

Türkiye yönetimleri, 1974'den bu yana, Kuzey Kıbrıs'ı tam bir sömürgeye dönüştürmeye çalıştılar ve bunda da önemli ölçüde başarılı oldular.

Bir yönüyle Kıbrıs'ı Türkiye'ye benzetmeye çalıştılar. Kıbrıs'ta önemli ölçüde İngiliz egemenliği döneminden kalma burjuva demokrat alışkanlıklar ve kurumlar, bir bir yok edilmeye çalışıldı. Örneğin Türkiye, 12 Eylül'lü günlerde 'Anavatan'da konuşmak bile yasakken 'Yavru vatan'da grevlerin veya anti-faşist kuruluşların olabilmesi gibi "Tuhaflıklar"a son verme yoluna girdi. Denktaş ekibi ise, bu amacın çok önemli sac ayağı oldu. Gelinen noktada Kuzey Kıbrıs'ın yaşamsal her noktası, TC memurlarının direkt kontrolüne alındı. Kuzey Kıbrıs'taki güvenilir kaynaklara dayanarak yaptığımız küçük bir gözlem ve araştırma, bu sömürge ilişkisinin mekanizmalarını gözler önüne sermeye yetti.

Yüzde 97'si yasak bölge olan ada

Kıbrıs'ta TC'nin tam kontrolünün tipik örneklerinden biri, oradaki Türk askeri varlığı dışında kurulmuş olan Kuzey'in küçük ordusunun komutanının, Türk Genelkurmayı'ndan gönderiliyor olması. Ön hat görevi gören bu orducuğun, bir harekatta kullanılması gibi bir özelliği yok. Kuzey'in polis teşkilatı da, küçük orducuğun komutanına; yani yine TC'ye bağlıdır. Kısacası Kıbrıs Türk yönetiminin polis dahil hiçbir yasal dayatıcı kolu bulunmuyor.

Kuzey'deki Türk askeri gücü, Türkiye'dekinin aynısı bir konumlanmayı burada da gerçekleştirmiş durumda. Yani sınırlar ile hava ve deniz sahası, Türk askeri güçlerinin tam kontrolü altında. Tüm Kuzey Kıbrıs, garnizon bölgelerine ayrılmış ve stratejik önemdeki her tesisin yanına askeri tesisler konumlandırılarak, tüm kara kontrole alınmış durumda.

Türk askeri varlığının konumlanışı sonucu, Kuzey Kıbrıs, neredeyse bütünüyle bir 'Askeri bölge' statüsündedir. Giriş-çıkışlara ses çıkarılmamakla birlikte, Kuzey'in yüzde 97'si, üçüncü dereceden 'askeri yasak bölge' kategorisinde. Sadece yüzde 3'ü turistik bölge statüsünde sayılıyor.

Türk elçiliği, kontrolün atardamarı

Kuzey Kıbrıs'taki Türkiye Büyükelçiliği, kendine bağlı bir 'Yardım Heyeti' ile her 'Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti' bakanlığını kontrole almış bulunuyor. Bu, 'Sektör sorumluları' eliyle yürütülüyor. Önemli devlet dairelerinde "yakından markaj"ı sağlamak için ise, "TC'li Memurlar Odaları" oluşturulmuş durumda.

İdari mekanizma oldukça ilginç: KKTC bakanlarının amiri, 'Sektör sorumluları'dır. "TC'li Memurlar" ise, daire müdürlerinin amiri durumundalar.

Kuzey Kıbrıs'ı gerçekte yöneten üst mekanizma ise, bundan da ilginç: Yönetim; Türkiye'nin Özel Harp Dairesi'nden gelen 'Kuzey Kıbrıs Ordusu'nun komutanı, Türk ordusu komutanı, TC Büyükelçisi, Rauf Denktaş, KKTC Meclis Başkanı ve KKTC Başbakanı'ndan oluşan "Koordinasyon Komitesi"nin elinde. Bu o kadar aşikar ki, sözkonusu komiteye havale edilen işler için K. Kıbrıs halkı, "İş, 'Üst Düzey'de ele alınıyor" der. Basında da Komite'ye ilişkin aynı 'Üst Düzey' tabiri rahatlıkla kullanılır!

Geçerli para, Türk Lirası'dır. Ne için var olduğu tam olarak anlaşılamayan bir "Kuzey Kıbrıs Türk Merkez Bankası" bile boş bırakılmamıştır; Genel Müdürü Türkiye'den tayin edilmektedir. Genel Müdür, aynı zamanda Türkiye Merkez Bankası'nda da memurdur.

Rum ganimetine dayalı başlıca KİT'ler olan Havayolları, Deniz Nakliye, Turizm İşletmeleri, Tütün ve İçki Fabrikası, Petrol, Sanayi Holding gibi kuruluşlar, Türkiye'nin atadığı kişilerin yönetiminde olacak biçimde şirketleştirildi. Bu alanlardaki Türk yağmasına son örnek, Lefkoşa halkının dilinden düşmüyor: Kuzey'in Havayolları'na ait üç uçak, ansızın "İstanbul'a kaydoldu." Üç uçağın Kıbrıs'tan "göç ettiği" esprisi, oldukça yaygın esprilerden bir tanesi.

'R[illegible] ganimeti' ile Türk egemenliği üzerine özet bilançoyu da not edelim: Rumlardan kalan mülkün yüzde 30'u askeri tesislere, yüzde 25'i ise Türkiye'den getirtilen 'sivil'lere tahsis edilmiş durumda...

Yıl, 1963. Yer İstanbul. Kıbrıs'ın TC denetimine alınması yolundaki uğraşların bir parçası: Güdümlenmiş 'halk' Kıbrıs'ı istiyor.

Özel Harp Dairesi'nin eli her yerde

Kuzey Kıbrıs'taki birçok TC faaliyetinin Özel Harp Dairesi eliyle yürütüldüğü, artık bir sır bile değil. "Kıbrıs'tan Sorumlu Devlet Bakanlığı"na Orhan Kilercioğlu misali ÖHD yöneticilerinin atanması bile bu gerçeği gün ışığına çıkarmaya yetti. Fakat ilişki bu kadarla sınırlı değil.

Adı bizde saklı kimi Kıbrıslı kaynaklar, radyo ve televizyon müdürünün bile ÖHD'den "takdir" almış olanlar arasından seçildiğini ifade etti. Devletten başka güç ve kişilerin radyo/televizyon yayını yapmasının yasak olduğu Kuzey Kıbrıs'ın bu alandaki tek kurumu 'Bayrak Radyo ve Televizyon Kurumu'nun (BRT) Genel Müdürü'nün direkt ÖHD tarafından belirlendiği söyleniyor. Ayrıca, Türkiye'nin Lefkoşa Büyükelçiliği'ne yerleşmiş olan bir kontr-propaganda uzmanının BRT'nin yayınlarını denetlediği de, "Herkesin bildiği bir sır" durumunda. Konuya ilişkin bir başka "sır" ise, ÖHD'nin Kuzey'in tek haber ajansı olan 'Türk Ajansı Kıbrıs' (TAK)'ı denetlediği, görevlilerini eğittiği...

"Kamuoyu, Türkiye basınına ve medyaya devlet desteği sağlamanın yanısıra, yerli gazetelerin hemen hemen hepsine ajanlar yerleştirme suretiyle denetleniyor, yönlendiriliyor" diyor bir ilgili. Zaman zaman, neredeyse aynı kalemden çıkmış yorumların yayımlanması, bunun bariz alameti sayılıyor.

ÖHD'nin sac ayakları arasında para-militer örgütler de önemli bir yer tutuyor. Bunlar arasında kurban derileriyle beslenen Hava Kurumu, Rum emlakı ile desteklenen 'Kıbrıs Türk Mücahidler Derneği' ve diğer 'milliyetçi dernek'ler, ilk akla gelenlerden. Bu 'sivil' örgütlerin finans kaynakları arasında, yurt dışındaki 'Milli Anıtları Koruma Fonu'nun aktardığı paralar, önemli yer tutuyor. Ayrıca, kimi 'milliyetçi dernek'ler, "afişleme yapmış olmaları" misali 'masraf' bahaneleriyle, bizzat yönetimce de parasal desteğe tabi tutulabiliyor. Toplum, bu kuruluşlar eliyle de kontrole alınmış oluyor.

Elbette anılması gerekli bir diğer kurum, "Sivil Savunma" örgütü. Bunun da müdürü Türkiye'den geliyor. Burada ÖHD'nin ve MİT casuslarının cirit attığı da bir başka "sır"...

Ji 'PKDW' banga yekîtî û aşîtiyê

Navenda Nûçeyan- Parlamentoya Kurdistanê ya li Derveyî Welêt (PKDW), di 26 ê Îlona 1995 an de, ji Brukselê bangek bi navê "Ji bo yekîtiya netewî, biratî û aşîtiyê" ji partî û rêxistinên siyasî, zana û rewşenbîrên Kurd re rêkir û daxwaza beşdariya wan li civîna di 14-15/10/1995 an de, li Bruksela Belçîkayê kir. Li ser vê bangê jî, hin partî û rêxistinên Kurdistanî nêrînên xwe diyarkirin. Em vê bangê û bersîvên partî û rexistinan li jêr pêşkêşdikin.

PKDW di banga xwe de wiha dibêje:

"Ji bo avakirina yekîtiya netewa Kurd û diyarkirina stratejiyeke netewî ya hevgirtî û rniştina aşîtiyeke berdewam li Kurdistan û girêdana pewendiyên biratî û wekhevîyê di navbera hêzên siyasî yên Kurdistanê de û dûrketin ji hemî kar û rêyên ku ziyan û zerarê digehîne Tevgera Rizgarîxwaza Gelê Kurd li giş parçên Kurdistanê. Ji ber vê yekê me bi pêvist dît ku tev partî û rêxistinên siyasî yên Kurdistanê û siyasetvan û zana û rewşenbîrên Kurd li hev bicivin û bi dilsozî û bi zanetî gift û go û diyalog û dan û standinên hemdemî saz bikin....

Em hêvîdikin ku ev erka (wezîfa) netewî û dîrokî êdî zêdetir bi şûnde nemîne. Her wiha dilsojên netewa me bi çelengî û lezgînî cihê xwe di kar û barên vê civînê de bigrin..."

Li ser vê bangê, Platforma Yekîtiya Sosyalîst a Kurdistan a Bakûr (KAWA, KUK/RNK, TSK, Têkoşîna Sosyalîst û YEKBÛN) wiha bersiv da:

"Hevalên Hêja,

Nameya we ya ji bo civîna ku hûn dixwazin bi hêzên siyasî yên Kurdistanê re çêbikin, gîhişt destên me. Nameya vexwendina civînê, ji aliyê we ve ji her hêzeke siyasî re cuda hatiye şandin, lê em aliyên Platforma Yekîtiya Sosyalîst a Kurdistana Bakûr dixgwazin dîtin û bersiva xwe, bi vê nameya muşterek ragihînin we.

Dîtinên me, aliyên Platforma Yekitiya Sosyalîst a Kurdistan a Bakûr (PYSK) li ser pirsa yekitiya neteweyî û dezgehên ku vê yekîtiyê bi awayên cuda diyar bikin, (weke cephe, hevkarî, kongreya neteweyî û hwd.) bi awayên cuda ji raya giştî û hêzên neteweyî yên Kurdistanê re hertim hatine diyarkirin. Em, pêwistiya dubarekirina giringiya ku em didin yekitiya hêzên neteweyî nabînin. Hevalên Birêz,

Pirsa yekitiya neteweyî pirseke siyasî ya neteweyî ye û li gor me, divê ev pirs beriya hertiştî di navbera hêzên siyasî û di platformên ku yekser bi bang ûînsiyatîfa hêzên siyasî yên Kurdisztanê ve hatine çêkirin de, bê munaqeşekirin û çareserkirin.

Loma jî PYSK van dîtin û pêşniyarên xwe di platforma Rêxistinên Kurdistana Bakûr de aniye rojeve û xwestiye ku li ser vê pirsê danûstendin û munaqeşe çêbibin. Her weha rewş û peywendiyên ku îroj di navbera hêzên siyasî yên Kurdistanî de, ji bo bi awakî fireh beşdariya civîneke li ser pirsa yekîtiya neteweyî û avakirina Kongreya Neteweyî, ne musaîd e.

Li aliyê din jî, bi raya me PKDW di pirseke weha de jî ne bê teref e. Ji ber ku weke hûn pê dizanin, di nav PKDW de ji bilî hêzekê, tu hêzeke neteweyî ya siyasî ya Kurdistanê cih nagre. Her weha, beyanên berpirsiyarên PKDW û helwesta wê ya li ser şerê di navbera PKK û PDK de -ku bi êrîşên yekalî yên PKK ve destpêkirin- jî ji bo vê yekê mîsaleke vekirî ye û di navbera hêzên neteweyî de birayetî, dostanî û yekitiyê xurt nake, qels dike. Loma jî bi raya me, ya baştir û rasttir ew e ku ev hewildan beriya hetiştî yekser bi nûnerên hêzên siyasî re û di poltformên fireh de, ku tu hêzeke siyasî li derve nemîne, bê nunaqeşekirin da ku bikaribe encameke pozîtîf a ber bi yekitiya neteweyî derxîne holê.

Ji ber van sbedemên ku me li jor ji bo we bi kurtî diyar kirin, em ê beşdarî civîna 14-15 ê cotmeha 1995 an nebin.

Silavên xwe yên dostane ji bo we diyar dikin. 10.10.1995."

Li ser navê Partiya Sosyalîs a Kurdistan, Sekreterê Giştî Kemal Burkay jî, ev bang wiha bersivand:

"Hevalên hêja,

Raya me ya li ser rewşa Kurdistanê ya îro ev e:

1- Rewşa her parçeyê Kurdistanê cuda ye û tevgera Kurdî divê li gor hal û mercên her perçeyî û bi pêşengiya rêxistinên wî parçeyî bi rêve biçe. Ji bo herçar perçan yek rêxistin, bi raya me şaş e û nameşe. Bi raya me, kingê bi kêmayî du parçe rizgar bûn, pirsa yekitiyê hingê dikeve rojeva me.

2- Rêxistinên hemû perçeyan dive, alîkarî û piştgiriya hevdu bikin. Lê divê têkilî karê parçên din nebin, hurmeta daxazên wan bigrin. Eger şaşi dîtin, heqê wan e ku rexne lê bigrin; eger di navbera wan de pirs hene, divê bi riya dan û stendinê safî bikin. Lê ji bo van tiştan zor û şer bi kar bînin, ev şaş e û divê hemû kes ji şaşiyên usa dûr bisekinin.

3- Di hal û mercên heyi de, divê yekîtiya hêzên netewî, ji bo her parçeyekî wek bere (cephe) be. Ger di navbera rêxistinên her perçeyî de dilfirehî (tolerans), baweri û pêvendiyên demokratîk hebin avakirina bere hêsan dibe.

4- Ji bo pêvendiyên di navbera herçar parçên Kurdistanê de, di hal û mercên îro de, ya herî baş kongreya netewî ye..."

Burkay bi firehî li ser girîngiya Kongreya Neteweyî, awayê damezrandin û vatiniyên wê disekine. Her wiha dibêje ku ji bo damezrandina kongreyek neteweyi divê nakokiyên navbera hemû partiyan bê çareserkin da ku hemû tê de cîh bigrin. Ger mirov ji aliyekî şerê hêzeke netewî bike û ji aliyê din jî xelkê gazî kongreyeke netewî û yekîtiyê bike baweriya kesî pê nayê.

Di encamê de jî, Burkay wiha dibêje:

"Ew civîna ku hûn di 14-15 ê Çiriya Pêşîn de pêşniyar dikin, gelek zû ye, bêwext e û bona vê jî em tevlê nabin. Divê berê şerê navbera PKK û PDK bisekine û li hevhatina PDK û YEKÎTÎ yê biçe serî.

Bona qisekirina pirsa yekitiyê û kongra netewî ji, ger rêxistinên esasî ji herçar parçeyan bi hevra gazî civîneke fireh bibin çêtir e. Divê em bo vî tiştî kar bikin."

Partiya Yekîtiya Demokrat a Kurd Li Suriyê (YEKÎTÎ) jî di nameya xwe ya di11 Îlona 1995 an de wiha bersiv dide:

"Hevalên hêja,

Dezgehên neteweyî yên yekbûyî li derve, gerek rojek berî rojekê çê bibin. Lewra em dikarin tenê bi rêya dezgehên netewî yên demokratîk, pêwendiyên dîplomasî yên navneteweyî dênin. Tevgera netewî, di vî warî de, gelekî li paş maye û baskşikestiye.

Di rewşa gelê Kurd a îro de, ji bo avakirin û bikêrhatina dezgehên wiha, neçare hemû hêz û rêxistin karibin di damezirandin û rêvebirina wan de beşdar bibin. Ev yek jî, kare di çarçewa kongireyeke neteweyî de pêk bêt. Lê mixabin, îro ji ber şerê birakujiyê, YNK-PDK û êrîşa PKK ê ya li ser PDK ê, mercên damezirandina kongreya netewî tune ne.

Lewra jî, baştire ku dema civînê li pêş keve ta aşî vegere Başûrê Kurdistanê. Em hêvîdarin, hûn hêza xwe bidin ser rawestandina şerê xwekujîyê da ku mercên civîneke wiha pêdabibin.

Em amade ne, li pêş beşdarî hemû civîn û devjeniyên ji bo kongre û avakirina dezgehên netewî bibin.

Serokê Partiya Demokrat a Kurdistan-Bakur Hemreş Reşo jî, di bersiva xwe ya 08.10.1995 an de, piştî hin ronkirinan wiha dibêje:

"Piştî şerê sala 1992 yan, îro jî bi yek alî PKK êrîşî PDK-Iraqê dike, şûna ku wekî her Kurdekî dilsoz dixwaze û ji bo hewldida ku şer di nabera PDK-Iraqê û YNK ê raweste û Dewleta Federe carek din bibe xwedî erkên xwe, mixabin berewajî PKK dijminahiya li hevhatina Dublînê kir, bi vê yekê jî ranewestiya û niha şerê xwe zêdetir daxistiya Kurdistana Başûr. Di vî şerî de, bi sedan keç û kurên Kurd hatine Kuştin. Wek diyare, PKK dixwaze bêje bê PKK Lihevhatina Dublînê naçe serî. Pêvist e, xwîna Kurdan bê rijandin û hinek firsendên navnetewî û herêmî bêne pûçkirin... Mixabin PKK bi vê êrîşê zerar û ziyanekî mezin da xwe jî û da hêzên welatperwerên din jî..."

Li ser têkiliyên rêxistinên Bakurê Kurdistanê û pirsa Kongreya Neteweyî jî Reşo wiha dibêje: "12 Partî û rêxistinan di sala 1993 yan de, xwestin cebheyekî li bakurê Kurdistanê damezrînin. Dema ku mirov nikaribe bi hevra cebheyekî damezrênin, gelo em dê çawa Kongreyekî neteweyî çêbikin? Di navbera rêxistinên Kurdistana bakur de, gelek pirs û şik çêbûne ku ev jî dibin asteng li pêşiya civandina kongreyekî neteweyî. Divê bê xebitandin ku pêwendiyên rêxistinên Kurdistana Bakur baş bibin bawerî ji bo tevxebatê peyde bibe. Tu hêzekî kurdî, ku bîr û baweriyên wan cuda ne di "parlamanê" de cîh ne girt. Di "parlamanê" de tenê hevalên ERNK û hinek şexsiyetên kurd ku bîrûbawerî û pêşniyariyên PKK/ERNK rast qebûl dikin, cîh girtine...Em divê, parleman, Kongreya neteweyî, an hukumetekî milî, înstituyên çandî-lêkolînî yên neteweyî ne ji bo partiyên xwe daynin, ji bo hemû gelê Kurd daynin...

Nabe ku em modela welatên Ereban an jî dema hukmê yek partî wextê Ataturk dubare bikin, wek nimûne ji xwe re hilbijêrin...

Partiya me, ji ber hin sedemên ku me li jor pêşkêş kiriye û ji sedemê metoda vî karî tevî civînê nabe, em xeter dibînin, ger hûn çêbikin civîna "Kongra Neteweyî" jî, wê wekî "parlamenê" tenê bi amadebûna dorbera hêzekî Kurdî çêbibe..."

Hemreş Reşo bi hin pêniyariyan nameya xwe bi dawî têne.

DDP kurultayı sonuçlandı

Yeni DDP Genel Başkanı Karakoç: Egemenler bizleri yutmak isterken hiç olmazsa kılçık olup boğazlarına takılalım, lokmayı kolayca yutamasınlar.

Ankara/ Roj- Demokrasi ve Değişim Partisi (DDP) birinci olağan kongresini Anayasa Mahkemesinin kapatılma istemiyle açtığı davanın gölgesinde yaptı. 24 Kasım'da kapatılmasına kesin gözüyle bakılan DDP'nin Genel Başkanlığı'na Refik Karakoç seçildi. Nergis Sineması'nda yapılan kongreye tek aday olarak katılan Karakoç, bütün delegelerin desteğini alarak genel başkanlığa seçildi. Karakoç çok sayıda kişinin izlediği kongreyi "Biji Aksoy" sloganları arasında açtı. Genel Başkan adayı Karakoç Türkiye'deki sorunlara değinirken, partilerinin kısa bir zaman içinde kapatılmasını beklediğini söyleyerek, "Egemenler bizleri yutmak isterken hiç olmazsa kılçık olup boğazlarına takılalım, lokmayı kolayca yutamasınlar" dedi. Karakoç Türkiye'nin üç önemli sorunu olduğunu; bunların Kürt sorunu, demokratikleşme ve ekonomik sorun olduğunu vurgulayarak ikisinin de birbirine bağlı sorunlar olduğunu, birinin çözülmeden diğerinin çözülmesinin mümkün olmadığı belirtti. Partilerin kapatılmasının çare olmdağını da vurgulayan Karakoç, demokratik mücadeleyi sonuna kadar kullanacaklarını söyledi. Karakoç, DDP'nin kapatılmasına karşı parti kurma girişimlerini şimdiden başlattıklarını da belirtti. Kongrenin sonunda yayınladıkları sonuç bildirgesinde şu görüşlere yer verildi: "Toplum bir bütün olarak kirli bir savaşa endekslendi. Ülkenin kaynakları, insanların alın teri kirli savaşın hizmetine sunuldu. Kürt ve Türk insanının birbirini kırması için şovenist kampanyalar körükleniyor. Türkiye, Yugoslavyalaşmanın eşiğine getiriliyor. Birinci olağan kongremiz faşist yasalarla anti-demokratik bir şekilde genel başkanımız İbrahim Aksoy'un düşüncelerinden dolayı yargılanması ve ardından tutuklanmasını şiddetle kınanmaktadır."

Ayrıca kongre sonuç bildirgesinde İbrahim Aksoy'un onursal genel başkan seçildiği de belirtildi.

DDP'nin yeni MYK listesi şöyle:

Refik Karakoç (Genel Başkan), Fehmi Demir (Genel Sekreter), M.Kenan Alabay (Genel sayman). Üyeler: Ali Çetinkaya, Murat Gürbüz, Deşat Behçet, Zeynel Yeşiltepe, Necati Bayram Bozyol, Salih Bingöl, Hasan Meşe, İlhan Güneri, Hayri Çalağan ve Edip Samancı

DDP yeni Başkanı Karakoç

Politika Notları

/Şerif KAPLAN

Liberaller mi statükocular mı?

Ankara'da son zamanlarda giderek devlet içindeki çatışma su yüzüne çıkmaya başlıyor. İktidar mücadelesinde belirginleşen bu çatışma, gelecekte Türkiye'nin siyasetinde önemli bir yer tutar. İktidara damgasını vuracaktır. Böylece kazanan, diğer tarafı iktidardan uzun bir zaman uzaklaştırması, hatta siyasi hayatını bitirmesi beklenebilir.

Liberal kanatta yer alan ve bunu Amerikanın desteğiyle yapmaya çalışan Çiller, Amerikancı İslamcılar ve bu cephede yer almak isteyen kimi MHP'liler ile Kemalist statükocuların başını çektiği Demirel, Cindoruk, Yılmaz gibi isimler arasında tam bir var olmayla yok olma mücadelesi başlamış durumda.

Çiller Amerika'nın desteğini arkasına almanın rahatlığı içinde davranırken, giderek siyasetteki yerini de pekiştiriyor. Uzun yıllar DYP çizgisinde siyaset yapan Cindoruk gibi birini rahatlıkla DYP'den ihraç etme kararını alabiliyor. Belki birkaç gün öncesinde böylesi bir durum hayal bile edilemezdi. Cindoruk'un ihraç edilmesi siyasette tam bir şok yarattı.

Evet bu mücadele içinde Çiller oldukça rahat davranıyor. Öyle ki, azınlık hükümetinin güvenoyu almayacağı önceden belli olmasına rağmen, denemekten çekinmedi.

Çiller'in azınlık hükümetinin onay almamasında birinci rol, binlerce işçinin yükselen mücadelesi oldu. İşçilere söz veren Ecevit, son anda Çiller'den desteğini çekti. Ecevit yerini netleştirmek, Çiller'in yanında yer almak istiyordu ama, geçmişi bunu engelledi. Biraz da oy kaygıları. Çünkü o Ecevit ki, yıllarca sol adına siyaset yapmıştı. Birden bire patikte böyle bir dönüş yapması çok oy kaybettirebilirdi. Bu kaygı Ecevit'i redci yaptı.

Çiller azınlık hükümetiyle saflarını biraz daha netleştirdi. Azınlık hükümetinin onay almamasına en çok Türkeş üzülmüştü. Çünkü Türkeş, bazı MHP'lilerin bastırması sonucu böylesi bir hükümete destek verirken, hükümetin güvenoyu almasına kesin gözüyle bakıyordu. Türkeş'in azınlık hükümetinden oldukça önemli beklentileri vardı. En başta MİT, Özel Tim, polis olmak üzere, Kültür Bakanlığı ve Adalet Bakanlığı gibi yerlerde altı bin kadro istemişti ve bunu gerçekleştirecekti. Türkeş'in kendisine göre devlet içinde en zayıf olduğu yerler buralardı. Böylece Türkeş eline geçen bu fırsatı kaçırmıştı. Yaşlı kurt bazı MHP'lilerin oyununa gelerek, onay alamayacağı önceden belli azınlık hükümetine onay vermişti.

Daha önceki notlarda da belirttiğim gibi, yeni hükümet girişimi CHP ile yeniden yapılacak bir koalisyona kaldı. Baykal, prestij kaybedip bitme noktasına gelen CHP için bir şov yaptı ve bundan başarılı çıktı. Kısmen de olsa eriyen CHP'ye yeni bir prestij sağladı. Kamuoyunun bu alandaki desteğini aldı. Böylece 20 Eylül'e tekrardan gelindi. Şu aralar iki parti arasında yeni bir koalisyon için girişimler bütün hızıyla devam ediyor. Anlaşıp güvenoyu almalarına kesin gözüyle bakılıyor. Ancak burada CHP kadar Çiller de kazançlı çıktı. Çiller, seçime hazırken yaptığı politik şovlarla bir çok alanda kozları eline geçirdi ve en kısa zaman içinde CHP ile kuracağı koalisyonla seçime gidecek. Seçim tarihi ise büyük bir olasılıkla 24 Aralık olacak.

Devlet içindeki bu mücadelede ikinci perdeye gelindi. Bu ikinci perdede Amerika'nın siyasi operasyonu halen devam ediyor. ABD için Ortadoğu'da önemli bir yer tutan Türkiye'nin klasik politikalarla artık yönetilemeyeceğini iyi biliyor. Bunun için bir takım reformlarla Türkiye imajını yenilemeye çalışıyor. Bunu Çiller'le yaparken, Çiller'in bu mücadeleden başarılı çıkması halinde Demirel'in DYP içindeki ağırlığının da bitirileceği ileri sürülüyor. Demirel'in ABD ziyareti de siyasi çevrelerde böyle yorumlanıyor. Yani ABD'nin desteğini alma çabası olarak...

Evet önümüzdeki günlerde bu devlet içindeki mücadele biraz daha netleşecek. Ama şu sözü de unutmamak gerekir: Burası Türkiye; her an her şey olabilir...

Baykal'ı Demirel gönderdi

Haber Merkezi- Tansu Çiller'le prensip olarak yeni bir DYP-CHP koalisyonu için anlaşan CHP Genel Başkanı Deniz Baykal, devlet adına faaliyetlerine resmi görevinden önce başladı ve Türkiye'nin Avrupa Birliği ile Gümrük Birliği anlaşması süreci önündeki engelleri yumuşatmak için Brüksel'e uçtu. Baykal'ın bu turunu Demirel'in istediği öğrenildi. Sızan bilgilere göre Demirel, Almanya Başbakanı Kohl'ün "Gümrük Birliği oylamasında sizi en çok Avrupa Sosyalist Grubu etkiler. Sosyal demokratlarınızın onlarla temasta bulunması yararlı olur" şeklindeki mektubunu Baykal'a gösterdi ve koalisyondan önce temaslarda bulunmasını istedi. Diğer yandan, Baykal'ın Brüksel turunu Coşkun Kırca ile koordineli biçimde yürüttüğü de edinilen bilgiler arasında.

Avrupa Parlamentosu'nda ağırlıklı bir konuma sahip olan Sosyalist Grup ile ilişkilerde sürekli 'ikna gücü' olarak ileri sürülen Türk sosyal demokratları, bu kez 'yeni bir koalisyon, yeni bir başlangıç' vaadleriyle yıllanmış demokratikleşme sözlerini tekrar ediyorlar ve 'anlayış' istiyorlar. Görüşmelerde kilit sorunun GB'ye uyum yasaları, 8. madde ve DEP'li parlamenterlerin durumu olduğu bildirildi. Teknik uyum yasaları haricinde, TC'nin diğer değişiklik beklentileriyle ilgili olarak oyalama ve erteleme çabasında olduğu ve Baykal'ın da aynı tutumu 'sol' üslupla yineleme misyonu üstlendiği ifade ediliyor.

Çiller'le prensip anlaşmasından hemen sonra Brüksel'e giden Baykal, Gümrük Birliği raportörünün yanı sıra, Avrupa Parlamentosu Yeşiller, Radikal ve Sosyalist parti grup başkanlarıyla görüştü. Baykal'ın ağırlıklı görüşmesi ise, beklendiği üzere, Avrupa Parlamentosu'nda 221 ile en yüksek sandalyeye sahip sosyalist grupla gerçekleşti. Baykal'ın gezisine Algan Hacaloğlu ile İsmail Cem de eşlik etti. Görüşmelerde "Demokratikleşmeyi hızlandıracağı ve radikal dinci akımları güçsüzleştireceği" gerekçeleriyle TC'nin Avrupa'ya kabulü tezi, Baykal ve ekibince tekrar tekrar işlendi.

Sendikacılar son işçi eylemlerini Roj için değerlendirdi

İşçi sınıfının gücünü herkes gördü

İş/Ekonomi- Son işçi grevleri yaşamın her alanında büyük etki yarattı. İşçi eylemlerinin etkilerini, birçok kurum ve kişi değişik açılardan değerlendirdi. Biz de konuyla ilgili bir grup sendikacıdan görüş aldık. Basın İş Sendikası İstanbul Şube Başkanı Kenan Kaya, İstanbul Şubeler Platformu eski sözcüsü Ercan Atmaca, Nakliye İş Sendikası Genel Başkanı Ali Rıza Küçükosmanoğlu ve Tüm Gıda Sen Genel Mali Sekreteri Mehmet Bayrakçı'nın değerlendirmelerini sunuyoruz.

İstanbul Şubeler Platformu eski Sözcüsü Ercan Atmaca

İşçi sınfı, sınıf olduğunu grev boylarında, direnişlerde, eylemlerde öğrenir, kavrar. Bu nedenle, yaşadığımız grevlerin sınıf mücadelesi tarihinde önemli yeri olacaktır. Sınıfsal başkaldırının boyutlandığı 1970'li yıllarda bile böylesi yoğun grevler yaşanmadı. İşçilerin yaşadığı grev olgusu, Türkiye'nin politik yaşamında işçi sınıfının etkili olabileceğini, siyasal yapıyı yönlendirebileceğini ortaya çıkarmıştır. Ayrıca "Kamu işyerlerindeki grevlerin özel sektörü etkilemeyeceği" propagandası da bu grevlerle iflas etmiştir. Grevlerin ilk haftası sonunda işverenlerin grevlerin ertelenmesi ya da bitirilmesi konusunda önerilerde bulunması boşuna değil. Çünkü limanlardaki, kağıttaki, şekerdeki, demirçelikteki, demiryollarındaki grevler sonucu, hammadde temininde karşılaşılan zorluklar, ticari piyasanın nakliye nedeniyle kilitlenmesi, özel sektörün önemli ölçüde kayıplarının olduğunu ortaya koydu. Dolayısıyla da işçi sınıfının üretiminden gelen gücünün önemli etkisi belirginleşmeye başladı. Düzen partileri ve politikacılar bütün çalışmalarını, propaganda ve taktiklerini işçi sınıfının davranışlarına göre oluşturmaya başladılar. İşçilerden yana gözükmek moda oldu. Yalan makinaları çalışmaya başladı. Sözümona Hükümet oluşturma ve güvenoyu alınmasının koşulu, grevlerin çözümüne endekslendi Ama işçiler de grev boylarında sınıf kardeşlerini tanımaya başladılar, dayanışmalarını pekiştirmeyi öğrendiler. 15 Ekim'de Ankara'ya girebilmek için mücadele ettiler, Barikatları aştıkça kendilerine, birlikteliklerine güvenleri arttı, moralleri yükseldi. Ve hemen karşı saldırıya geçti siyasi iktidar. Stratejik önemi olan demiryolları, şeker, limanlar, kağıt işkollarındaki grevleri erteledi. Gelinen noktada grevlerin ertelenmesine sessiz kalmak, boyun eğmek, tüm kazanımların kaydedilmesi sorununa gelince, Türk-İş Başkanlar Kurulu'nun bu konuda net kararı var: "Grevler ertelenirse işçiler çalışmayacaktır". Bu karar yaşama geçirilmelidir. Sadece grevlerin ertelendiği yerlerde değil, grev yasağı kapsamındaki işkollarında da çalışmama kararı alınmalıdır.

Grev erteleme saldırısına karşı verilecek tek yanıt genel direniştir.

Tüm Gıda-Sen Genel Mali Sekreteri Mehmet Bayrakçı

Gıda iş kolunda ne DİSK, ne HAK-İş ne de TÜRK-İş Konfederasyonlarına bağlı sendikalar, Genel Merkez'e yapmış olduğumuz bütün çağrılara rağmen, önerilerimiz eyleme dönüşememiştir. Günümüzde süren grevler olduğu halde 185 bin üyesi olan Tek Gıda-İş genel merkezi, yaklaşık onun yarısı kadar olan Gıda-İş ve Öz Gıda-İş sendikaları yarım gün dahi olsa grev kararı almamıştır. Ancak sendikamız her üç konfederasyon ve bağlı genel merkezlerin üyeleri ile eylemimizi tabanda birleştirmeye çalışıyoruz.

Basın-İş Sendikası İstanbul Şube Başkanı Kenan Kaya

Bugün yaşadığımız olaylar Türkiye genelinde emek kesimine karşı başlatılan saldırılar, işçi sınıfının ve tüm emekçilerin tahakküm altına alınmak istenmesi, devletin tüm güçlerinin elbirliğiyle saldırıya geçmesi bugün değil 1990'larda başlayan hareketliliklerle sermayenin üretim ve verimliliğini arttırmak, işverene kâr, işçiye dert yükleme mantığından geçmektedir.

2000'li yıllarda sendikasız, örgütsüz bir toplum arzu eden kapitalist sistem, devletin tüm olanaklarını kullanarak işçi sınfına, emekçilere ve diğer kitle örgütlerine baskı uygulamaktadır.

1990'larda başlayan ve 1995'te doruğa ulaşan işçi-emek kesiminin örgütlü hareketlenmesi, buna halkın da destek verdiği grevlerin yayılması devleti ve kapitalistleri hayrete ve dehşete düşürdü. Bugün işçi ve emek hareketi örgütlü davrandığında, meclisteki işlevi etkisiz hale getirebileceği güce sahip olduğunu anladı.

Evet, bütün bu olaylardan çıkarılması gereken çok önemli dersler olduğuna inanıyorum.

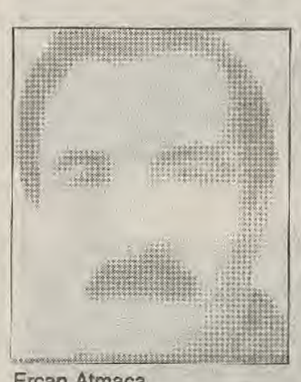

Ercan Atmaca

Nakliyat İş Genel Başkanı Ali Rıza Küçükosmanoğlu

İçinde bulunduğumuz dönem TC tarihinin en kitlesel ve yaygın grevlerinin yapıldığı bir dönemdir. Resmi açıklamalara göre 350.000 KİT işçisi şu an grevdedir son grev ertelemesi demiryolları, limanlar, seka, makina kimya işkolları ile bu sayı 250.000'e düşmüştür. KİT grevlerinin tarafı, ağırlıklı olarak Türk-İş üyesi sendikalardır.

Toplu iş sözleşmesi uyuşmazlığı da Türk-İş'le hükümet arasındaki pazarlığa dönüşmüştür. Şu an devam eden grevler yanlızca KİT'lerdeki grevler değildir.

Sendikamız Nakliyat-İş'in Aras Kargoda'ki grevi 125 günü aşmıştır. Yine değişik iş kollarında özel sektöre bağlı işyerlerinde devam eden grevler vardır.

Son dönemlerdeki grevler önemli bir gerçeği daha ortaya koymaktadır. Türkiye'de bir "sendikalar faciası" yaşanmaktadır.

Ancak tüm bunlara karşın bu grevler işçi sınıfının aynı zamanda devrimci bir sınıf olduğunu da göstermiştir. Sorun, işçi sınıfının gerçek sınıf sendikalarına kavuşabilmesi, önderlik sorunudur. İşçi sınıfında bu birikim vardır. Bunu değerlendirmek ise devrimci sınıf önderlerine düşmektedir.

Cılız ekonomi güçlü grevlere teslim

Grev yaşamın her alanında bir çok soruna neden oluyor. Ekonomiye maliyeti ise daha da büyük. Grev dalgası önümüzdeki aylarda birçok sektörde büyük enflasyon artışına neden olacak.

Gülcem AKTAŞ

Hükümetin ayak oyunlarına takılsa da işçi grevlerinin, birçok anlam ve önemi kendisinde barındırdığı verdiği mesajlar arasında. Grev yaşamın her alanında bir çok soruna neden oluyor. Ekonomiye maliyeti ise daha da büyük. Grev dalgası önümüzdeki aylarda birçok sektörde büyük enflasyon artışına neden olacak. Daha şimdiden kağıt, çimento, şeker gibi bazı hammadelerin üretimindeki azalma ile liman ve demiryollarının durması imalatçı, ihracatçı ve ithalatçıyı zor durumda bıraktı. Üretimini sürdürmek isteyen sanayici, ihtiyaç duyduğu hammadde ile ara malları sistem dışından aldığı için, maliyet de katlanıyor. Bu yüksek artış, satış fiyatlarına yansıtılarak önümüzdeki dönemde ekonomi canavarı olan maliyet enflasyonuna sebep olacak. Durumla ilgili değerlendirmelerini Yeni Yüzyıl gazetesine anlatan İstanbul Sanayi Odası(İSO) Başkanı Hüsamettin Kavi, kamu çalışanlarının grevinin yasal olduğunu ancak, tüm kesimlerin giderek bundan etkilendiğini dile getirdi. Kavi, "Sanayici sistem dışına yöneliyor. Çünkü üretim yapmak zorunda. Ekonominin daha kötüye gitmemesi için hükümetle Türk-İş'in ortak noktalarda buluşması gerekir" dedi.

Grevin bu kadar büyük boyutlu olması, birçok kesimi rahatsız ediyor. Ama emekçi kesim için bu durum artık bir zorunluluk oluşturduğu için, sanayiciler bile bunun bir hak arayışı olduğunu kabullenmek zorunda bıraktı. Enflasyonun yüzde 90 seviyesinde seyrettiği bu koşullarda, hükümetin işveren rolü üstlenerek işçi kesimine yüzde 5.4'lük bir ücret artışı talebiyle masaya oturması düşündürücüdür. Sendikaların hükümetten talebi 'refah artışı'dan ziyade, enflasyon oranında bir ücret artışıdır.

Emekçi kesimi bu duruma getiren, Türkiye ekonomisinin özellikle 80'li yıllardan başlayarak vurgunsal kazançlara yönelmesidir. Bu tarih itibariyle, emekçi kesime dayatılan düşük ücret politikasının birikimi bugünkü koşulların hazırlamasına neden oldu. Buna karşılık yükselen emekçi taleplerini göğüslemeye kalkışmak istemeyen hükümet, IMF direktiflerine uymak zorunda kalıyor. IMF bu dönemde Çiller hükümetine işçi, memur ve emekli maaşları için 160-170 trilyon lira sınırını aşmaması uyarısında bulundu.

Korkut Boratav'ın Cumhuriyet'te yayınlanan bir yazısında, konsolide bütçenin Temmuz 1995'teki rakamlarına göre, bu yılın ilk yedi ayında devlet, vergi ve diğer kaynaklardan 706 trilyon lira gelir elde etmiş. Aynı dönemdeki konsolide bütçe harcamaları ise 810 trilyon liraya ulaşmıştır. Çillerin işçilerden kısarak sürdürdüğü bu harcamaların gittiği adres faiz ödemeleridir.

Hükümetin, toplusözleşmeler konusunda ki inadı hergün trilyonlarca liraya mal oluyor. Ekonomiyi zora sokan büyük grev dalgasının devlete olan zararı, her geçen gün katlanarak artıyor. Toplu iş sözleşme sürecinde işçilerin istediği 70 trilyon lira. Oysa 20 Eylül'den bu yana devam eden grevler sonucu ortaya çıkan sadece parasal kayıp 170 trilyon. Devam eden savaşa hergün harcanan para ise1 trilyon lira dolayında.

Tansu Çiller'in, hazineye kar getirdiğini savunduğu KİT'lerde, bugüne kadar 2 trilyon 127 milyar lira katma değer, 7 trilyon 551 milyar lira da üretim kaybı doğdu. Katma değer ve üretimdeki 9 trilyon 678 milyar liralık zarar, turizm, enerji, sanayi ve çalışma bakanlıklarının bu yılki toplam bütçelerinden fazla olduğu yapılan incelemeler sonucu anlaşıldı. Grev kararı daha uzun sürerse, katma değer kaybının 5 trilyon 557 milyar liraya, üretim kaybının ise 20 trilyon 440 milyar liraya ulaşacağı tahmin ediliyor.

Grev sektörleri nasıl etkiliyor

Grevler dolayısıyla birçok sektör ya üretim durdu ya da üretim maliyetleri yükseldi. Dış ticaret sektörü bunların başında geliyor. Konuyla ilgili Cumhuriyet gazetesine açıklama yapan Liman- İş Sendikası Başkanı Hasan Biber, limanlarda süren grev nedeniyle ithalat ve ihracattan kaynaklanan günlük 350 milyon dolarlık (yaklaşık 17 trilyon lira) sermaye akımının durduğunu belirtti. Zararı 180 milyar liraya ulaşan Çatalağzı Termik B Santralinde elektrik üretimi tümüyle durdu. Seydişehir Aliminyum'da işçinin toplam ek yükü 18 milyarda kalırken, grevin aylık maliyeti 900 milyar liraya ulaştı.

Gıda sektörü de grevlerden etkilenenler arasında. Şekerpancarı zamanında değerlendirilmezse, fabrikaların yeni üretim döneminin 15 Eylül'de başlayacağını öngörüp stoklarını bu tarihe göre ayarlayan fabrikalar, karaborsadan yüksek fiyatla şeker almak zorunda kalacaklar. Şeker-İş grevi sonucu ortaya çıkacak zararın 77 trilyon olacağı tahmin ediliyor. Konuyla ilgili bir açıklama yapan eski Çalışma Bakanı Ziya Halis şunlara değindi:

"Şeker darboğazı olursa sorumlusu hükümettir. Şeker-İş Sendikası ile Şeker Şirketi arasında yapılan ve birinci altı ay için yüzde 24, ikinci altı aylık dönemde ise yüzde 19 oranında zam öngeren anlaşma Çiller'in yayınladığı bir genelgeyle engellenmesi bunalımlara neden oluyor. Bu tavrı protesto ediyorum" demişti. Daha grevin birinci haftasında şeker işçisinden 1.7 trilyon lirayı esirgeyen hükümet, üretim durması nedeniyle hergün 200 milyar lira zarara uğradı. Grevle birlikte ortaya çıkan bir başka iddia da, şeker ithalatıyla mafyanın milyonlarca dolarlık rant elde etmesi.

Grevin başka bir boyutu da SEKA'da yaşanıyor. Ekonomide yüzde 90 oranında seyreden enflasyonla birlikte gündeme

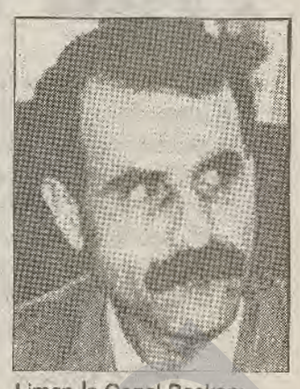

Liman-İş Genel Başkanı Hasan Biber

gelen SEKA grevi, kağıt sorununu ağırlaştırdı. Bu grev nedeniyle ambalaj kağıdı sıkıntısı yaşayan çimento sektörü, karaborsadan mal temin ediyor. Çimentoda yaşanan bu sıkıntı, inşaat sektörünü de etkiliyor.

Grevden etkilenen diğer bir sektör olan beyaz eşya, lastik ve mermer. Avrupa'ya ihracat yapan beyaz ve kahverengi eşya üreticileri, deniz yolu taşımacılığı durunca, karayoluna yönelmeye başladılar. Bu durum sonucu oluşan talebi karşılamayan uluslararası nakliyeciler, TIR başına 1.000-1.500 marklık bir fiyat artışına gittiler. Aynı olumsuz etkiler, lastik, seramik ve mermer gibi sektörleri de vurdu. Sözü edilen sektörlerde maliyet artışı nedeniyle ihracatını durduran firmalar da var. Deri sektörü, girdi ithalatındaki aksama nedeniyle, girdi taleplerini karaborsadan karşılamak zorunda kaldı. Dolayısıyla, firmalar yeterli üretim yapamadı. Büyük ölçüde ithalata bağımlı olan kimya sektörü de kapasitenin altında üretim yapıyor. Liman ve demiryolu grevi otomotiv sektörü için ithal girdi teminini olumsuz etkiledi. Bazı ithal mal ve parçalarda stoklar tükenirken, yerli metal temininde de hem üretimde azalma hem de nakliyat sorunları yaşandı.

Ezcümle, varlığını kana, gözyaşına, baskıya borçlu olan sermaye, elbetteki ezeli düşmanı işçi sınıfına istediklerini vermeyecekti. Ne var ki, işçi sınıfı alacaktır. Çünkü, işçi sınıfının dilinde buna "hak verilmez alınır" denir.

TÜMTİS Genel Başkanı Sabri Topçu:

Grevlerin ertelenmesi işçi sınıfına saldırıdır

Haber Merkezi - Grevlerin ertelenmesi başta işçiler olmak üzere sol kamuoyunda tepkilere yol açtı. Konuyla ilgili açıklama yapan TÜMTİS Genel Başkanı Sabri Topçu, ertelemeyi işçi sınıfına saldırı olarak değerlendirdi. Genel Eylem koşullarının oluştuğunu ifade eden Topçu, bugünün asıl görevinin genel eylemin örgütlenmesi olduğunu söyledi. Petrol-İş eski Genel Başkanı Münir Ceylan ise, "Karar hükümetin gerçek yüzünü, en doğal demokratik haklara nasıl baktığını gösteriyor" dedi.

Topçu, DYP'nin CHP ile tekrar koalisyona giderken ilk işinin grev ertelemek olduğunu hatırlattı. Başbakanlık Basımevi'ndeki grevin yasadışı bir tutumla ertelendiğine dikkat çeken Topçu, liman, demiryolu, MKE, SEKA ve şeker grevlerinin 'Genel sağlık ve milli güvenlik' gerekçeleriyle ertelenmesinin, 'toplu sözleşme ve grev hakkının yok edilmesi' demek olduğunu söyledi. Topçu, "Bu durum, ülkemizde demokrasinin; çalışan, üreten, yaşamını alınteri ile kazanan işçiler ve emekçiler için olmadığının da açık bir göstergesidir" dedi.

Topçu sözlerini şöyle sürdürdü: "Grevler sürerken, siyasal ve ideolojik tercihini kullanarak hükümetle anlaşıp grevi bitiren, ya da uyuşmazlığı 12 Eylül'ün uzantısı durumundaki YHK'nun benzeri bir tahkim kurulu olan 'Özel Hakem Kurulu'na götüren sendikal teslimiyetçi anlayışlar, yanlızca o işçilerin değil, 400 bin işçinin grevini de tehlikeye atmıştır. Türk-İş Başkanlar Kurulu'nda alınan, 'Grevlerin ertelenmesi halinde çalışılmayacak' şeklindeki karar, erteleme karşısında işçiye güvensizliğin bir sonucu olarak ihlal edilmiştir."

Saldırıya uğramaları pahasına barikatları aşarak Ankara'ya ulaşan işçilerin, haklarına nasıl kararlılıkla sahip çıkacaklarını gösterdiklerini belirten Topçu, konfederasyon ve sendikalar için en onurlu tutumun grev ertelemelerine karşı işçilerin üretimden gelen gücünü devreye koymalarını sağlamak olduğunu söyledi. Aksi halde gelecek yeni saldırılarla işçilerin durumunun daha da kötüleşeceğini vurgulayan Topçu, Genel Eylem koşullarının oluştuğunu ve bugünün en temel görevinin Genel Eylem'in örgütlenmesi olduğunu söyledi.

Öte yandan gazetemize açıklama yapan Petrol-İş eski Genel Başkanı Münir Ceylan ise, "Karar, hükümetin gerçek yüzünü, demokratik, en doğal haklara nasıl baktığını gösteriyor" dedi. Grev yapmanın işçinin en demokratik hakkı olduğunu vurgulayan Ceylan, bu hakkın yasalarla belli işkollarına tanındığını hatırlatarak, "Hem grev hakkını yasal göreceksin, hem de erteleme hakkını kendinde bulacaksın. Bu mevcut hükümetin demokrasiye, insan haklarına hangi düşmanlık derecesinde baktığının göstergesidir" şeklinde konuştu.

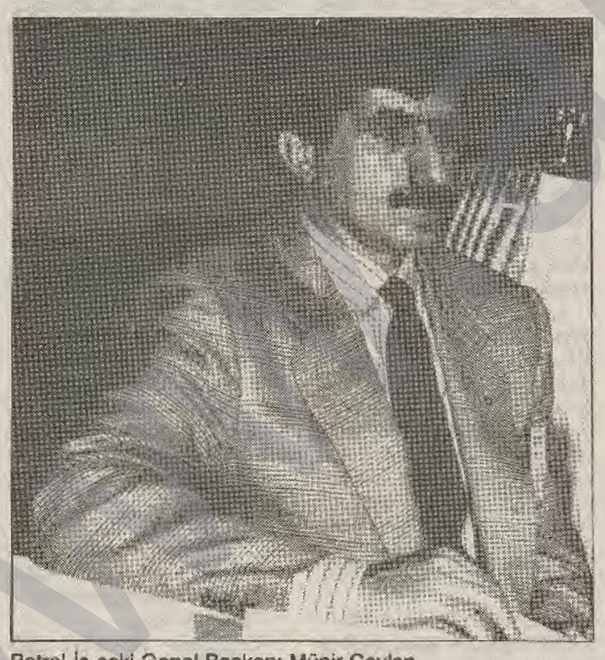

Petrol-İş eski Genel Başkanı Münir Ceylan

İşçilerden sonra memurlar da alanlarda

İşçilerin ses getiren Ankara mitinginin ardından, memurlar da 17 Ekim'de iş bırakarak alanlara çıktılar. Memurlar Aralık ayındaki genel grevin haberini alanları doldurarak verdiler.

İş/Ekonomi- Kamu Çalışanları Sendikaları Konfederasyonlaşma Kurulu (KÇSKK), 17 Ekim'de bir günlük iş durdurma eylemini gerçekleştirerek alanlara çıktı.

İstanbul'da Anadolu ve Avrupa yakasında gerçekleştirilen eylemde BEM-SEN, BTS, EĞİTİM-SEN, ENER-SEN, GENEL SAĞLIK-İŞ, KÜLTÜR-SEN, LEM-SEN, MADEN-SEN, OR KAM-SEN, SOSYAL HİZMET-SEN, TARIM-SEN, TÜM BANKA-SEN, TÜM BEL-SEN, TÜM GIDA-SEN, TÜM HABER-SEN, TÜM MALİYE-SEN, TÜM SAĞLIK-SEN,TÜM SOSYAL-SEN, TÜM YARGI-SEN ve YAPI YOL-SEN sendikaları yer alırken, Demokratik kitle örgütleri de eyleme destek verdi. sabah saatlerinde Aksaray metroya değişik semtlerden yürüyerek gelen işçiler Saraçhane'de toplandı. Mitingde, "İşçi memur elele genel greve","yaşasın halkların kardeşliği" gibi sloganlar atıldı. Yine aynı saatlerde Anadolu yakasında da, Kadıköy iskelesine yürüyen 4 bin kamu emekçisi vardı.

Saraçane'de KÇSKK dönem yürütmesi adına konuşan ENER-SEN Genel Başkanı Güven Gerçek, "Yıllardır bedeller ödeyerek sürdürdüğümüz sendikal hak ve özgürlükler mücadelemiz yok sayılmaya, bugüne kadar kazandıklarımız elimizden alınmaya çalışıyor. Demokratikleşme ve memura sendika veriyoruz söylemleriyle dile getirilen anayasa değişikliğine, baskı ve sürgünler eşlik ediyor.

Çilller IMF'ye, işçi ve memurların ücret artışlarını, tarım ürünleri taban fiyatlarını frenleme sözü veriyor. Özelleştirmeyi bir an önce hayata geçirerek, ülke sanayisine yerli ve yabancı tekellere peşkeş çekmeyi taahhüt ediyor. Ve bunlar yapılırken 'ülke çıkarları' gerekçe gösteriliyor.

Kamu çalışanları da fırsatı kaçırmadı.

Kamu emekçileri ayağa kalktığında '60 milyonun hakkını size mi vereceğim' sözleriyle karşılaşıyor. İşçilerin anayasal hakları olan grevlerin ertelendiği, toplu sözeşmellerin enflasyon altında imzaanması için MGK başta olmak üzere Cumhurbaşkanı'ndan Başbakan'a kadar işçinin karşısına dikilen barikat; bizim de sendikal haklarımızın karşısına dikilecek. İşçi kardeşlerimizin sürdürdüğü sendikal hak ve özgürlüklerin gasbına karşı verilen mücadele ile mücadelemizi bireştirmek için Türkiye çapında bugün alanardayız" dedi.

Ek zam talebiyle, KÇSKK tarafından alınan Türkiye genelinde bir günlük iş bırakma eylemine, katılımın Diyarbakır'da da yüksek olduğu alınan haberler arasında.

Aldığımız bilgiye göre, Diyarbakır Eğitim -Sen şubesinden yüzde 60 diğer sendikalarda ise yüzde yüze yakın bir katılım oldu. Binlerce memur, her zaman olduğu gibi sabah normal mesai saatlerinde işyerlerine gitti. İşyerlerinde davul-zurna eşliğinde halaylar çekip, türkü öyleyen memurlar, hükümetin çalışanların hakkını geciktirmeden vermesini istediler.

Diyarbakır'da olaysız geçen başarılı eyleme bazı sağlık kuruşlarının acil servislerinde görev yapan çok az sağlık personelin katılamadığı edinilen bilgiler arasında.

Grevle igili değerendirmelerini aldığımız Tüm Sağlık-Sen Şişli şube Başkanı Ercan Küçükosmanoğlu şunları söyledi:

KÇSKK grev kararının nedeni; kamu çalışanlarının 5 yıldır süren bir toplu sözleşme mücadelesi var. Bu aşamada sendikal anlamda fiili bir toplu sözleşme için hükümeti pazarlık noktasına getirmeye çalışıyoruz.

Grev bunun için bir araçtır. Tabii ki bir günlük bir greve çıkmakla bu amacımıza ulaşmamız zor. Ancak bundan sonra peryodik olarak bu grev silahımızı kullanacağız.

-Greve katılımı nasıl değerlendiriyorsunuz ?

Kamu çalışanlarının greve katılımı, geçen Haziran ayına göre oldukça iyi. Grevler uzun süreli olmadığı sürece amaca ulaşılmaz. Ancak, hükümete karşı bir uyarıdır. Diğer taraftan kendimizi ifade açısından önemli görüyoruz. Aralık'ta uzun süreli grevler düşünülüyor.

-Çiller sürekli olarak 'memurun hakkını işçiye yedirmem' diyor, siz memurlar olarak bu konuda ne düşünüyorsunuz?

İşçilerin çok az bir kısmı bizden ortalama olarak biraz daha yüksek ücret alıyor. Ancak yüzlerce sigortasız çalışan işçi var. Bu nedenle Çiller'in görüşlerine katılmıyorum. Bizim sadece karşı çıktığımız, işçilerin üye oldukları sarı sendikacılık sistemidir.

-İşçi Grevlerini nasıl değerlendiriyorsunuz?

Şu an devam eden işçi grevlerine ilişkin olarak hükümet "Memur ve işçilerin toplu sözleşmelerini birleştirelim" dedi.Türkiye'nin şu an içinde bulunduğu ekonomik ortam Türk-İş'i zorluyor. Ancak sözleşmelerin bağıtlanması için cepheden gelen bir karşı koyuş olmadığından bu bir satış sözleşmesidir. Buna rağmen işçilerin sermaye düzeninin baskısını görme açısından kamu çalışanlarının grevi önem taşıyor.

GAP'ın daha çok işi var

İş/Ekonomi- Cumhuriyet Türkiyesinin en büyük girişimlerinden biri olan Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP)'ın çok yönlü ve çok amaçlı bir bölgesel kalkınma projesi olduğu bilinmektedir. Bu entegre niteliğine rağmen 1.634 milyon hektar alanın Fırat ve Dicle kaynaklarından sulanması hedefi açısından, proje türleri içerisinde tarımın belirleyici önemi bulunmaktadır.

Projenin sağlayacağı ekonomik büyüme, öncelikle toprak ve su kaynaklarının geliştirilmesi ve rasyonel kullanılması ve tarımsal gelişmedeki başarıyla bağlantılı. Sulanması planlanan alan, Türkiye'nin ekonomik olarak sulanabilir potansiyelinin yüzde 20'sini oluşturuyor. Projenin temel kaynağını oluşturacak olan tarımsal katma değer artışı, bu alt yapıların zamanında tamamlanmasına ve doğru teknolojinin seçimine bağlı.

Ziraat Mühendisleri Odası Diyarbakır Şubesi Yönetim Kurulu'nun yaptığı açıklamaya göre, kırsal yerleşim kesimlerinde, fiziksel alt yapının geliştirme hizmetleri, arazi mülkiyet sisteminin iyileştirilmesi, arazi toplulaştırılması, tarım girdilerinin sağlanması, tarımsal araştırma, geliştirme ve yayım hizmetleri, kredi ve destekleme mekanizmaları ve pazarlamanın organizasyonu açısından, geçen zaman verimli bir şekilde değerlendirilmedi.

Kırsal yerleşim kesimlerinde, fiziksel alt yapının geliştirme hizmetleri, arazi mülkiyet sisteminin iyileştirilmesiyle, arazi toplulaştırılması, tarım girdilerinin sağlanması, tarımsal araştırma, geliştirme ve yayım hizmetleri, kredi ve destekleme mekanizmaları ve pazarlamanın organizasyonu diye tanılanabilecek olan tarımsal altyapı olan GAP, basındaki tüm açıklamalara rağmen, sulama alarında hemen hemen hiç uygulanamadı. Çünkü, GAP çerçevesinde sulanması düşünülen 1.7 milyon hektar arazinin ancak 86 bin hektarı sulamaya açılmış durumda. Öte yandan, sulanabilen bu alanların büyük bir kısmı, ancak pompayla sulanabiliyor. Şimdiye kadar Urfa-Harran sulaması çerçevesinde yaklaşık 30 bin hektar arazi sulamaya açıldı.

Oysa uzmanlar, enerji projelerinin büyük bir kısmının gerçekleştiğini belirtiyorlar. GAP Belediyeler Birliği Başkanı Ahmet Özer, şu ana kadar Karakaya ve Atatürk barajlarından yaklaşık 300 trilyon TL. değerinde elektrik enerjisi elde edildiğini belirtti. Özer, bu enerjinin, bölgeden ziyade Batı'da kullanıldığına dikkat çekerek "Bu durum hem hakkaniyet hem de kalkınma anlayışıyla bağdaşmıyor" dedi.

Carola Hansson, Kürt edebiyatının İsveççe'ye daha fazla çevrilmesi dileğinde

'Kürt yazarı kimliğini korumak zorunda'

"Şimdiye kadar okuduğum Kürt edebiyatının çok özel bir atmosferi ve güçlü bir gerilimi var. Şairene, destansı bir hava ve gerçekler, tutku ve ironik aralar, sade, bazen süslü bir stil ve renkli metaforlar. Evet, gerçekten bu edebiyatı daha fazla okuyabilmeyi umuyorum".

Ali BİÇER

Son kitabı, Tolstoy'un oğlu Andrew'yu anlatan romanıyla İsveç edebiyatında önemli bir yer edinen Carola Hansson, İsveç'teki Kürt mültecileriyle ilgili çalışmalarıyla da tanınan bir yazar. Hansson'la son romanı, Kürt edebiyatına bakışı ve Nobel edebiyat ödülleri üzerine konuştuk.

- Kürt ve Türk basınında (PEN çalışmalarınız nedeniyle) zaman zaman adı geçen nadir İsveçli yazarlardan birisiniz? Bize kendinizi kısaca tanıtır mısınız?

1942'de Stockholm'de doğdum. Okulu bitirdikten sonra şu anda yaşamakta olduğum Uppsala'ya taşındım. Üniversitede edebiyat, felsefe, güzel sanatlar ve Rusça eğitimi aldım. Mülteciler için İsveççe öğretmeni olarak çalıştım ve Kürt probleminden ilk defa bu sırada haberdar oldum. Öğrencilerimin bir kısmı Türkiyeli Kürt mültecileriydi. Birkaç yıl sonra Rus edebiyatında doktora derecesi aldım.

Üniversite hocalığı ve çevirmenlik yaptım. Yetmişlerin sonunda Rus kadınlarıyla resmi olmayan ve Sovyetler Birliği'nden gizli olarak çıkarılan birtakım röportajlar yaptım. Bu röportajlar "Moskova'daki Kadınlar" adıyla 1980'de bir kitapta yayınlandı. Bu hikâyelerdeki kadınlar Sovyet rejiminden ve erkek egemenliğine dayalı bir toplumda yaşamaktan kaynaklanan çifte baskıya keder verici bir sadelikte tahammül etmektedirler.

Edebiyatın yanısıra sinema ve tiyatroyla da ilgilendim. 1979-1988 yılları arasında İsveç Televizyonu Drama Bölümü'nde çalıştım. Fakat yazmaya daha fazla zaman ayırabilmek için buradan ayrıldım. İlk romanım 1983'te basıldı. "Andrew" ise altıncı romanım.

- Son romanınızda Tolstoy'un oğlu Andrew'i anlatıyorsunuz. İsveçli bir yazarın bir Rus'u anlatması bana ilginç geldi. Şimdi bu roman İsveç edebiyatına mı, yoksa Rus edebiyatına mı dahil edilecek? Bu soru size garip gelecek ama, bizde bir Kürt yazar Türkçe vb. bir dille yazarsa, romanın kahramanı bir Kürt de olsa, o romanın Kürt romanı olup olmadığı tartışma konusu olabiliyor...

Edebiyat ve etnik sorun, İsveç'te, bazı mülteci yazarlar dışında, asla sizin ülkenizde olduğu kadar önem taşımadı. Bir Kürt yazara göre; Türklerin hakim olduğu bir kültürde dil seçimi çok daha büyük bir anlam taşımalıdır. Politik bir görüş noktası. Öyle sanıyorum ki; dil ve kimlik çok yakın bir ilişki içerisinde.

Bu, insanın tüm kişiliğini etkileyecek, bir seçim. Ben asla böyle bir seçim yapmak zorunda bırakılmadım. Her ne kadar "Andrew" Rusya'da geçiyorsa da, pekçok İsveç ve Rus eleştirmeni ve okuyucu, romanın bir Rus atmosferine sahip olduğunu ve İsveççe yazılmasına rağmen Rus telaffuzuna yakın olduğunu belirttiler. İşte bunun için romanı kendi anadilimde yazdım. Dolayısıyla, bunun bir Rus romanı mı yoksa İsveç romanı mı olduğu yolundaki soru pek açık bir yanıt bulamıyor. Bence bu bir buluşmadan daha fazla şeyi ifade ediyor. Kişisel deneyimlerimin ve bilinmeyenin kesişimi de diyebiliriz.

- Sizce bir edebiyat yapıtının ulusal ölçülerini, içeriğini belirleyen şey nedir?

Daha önce de belirttiğim gibi; dilin ve kimliğin ayrılmaz bir bütün oluduğuna eminim. Anadiliniz sizin en derin tecrübelerinizi taşır. Sürgündeki veya içersinde yetişmediğiniz bir dilde ve kültürde yaşayan tüm yazarlar için dil seçimi hayati bir önem taşımaktadır.

Büyük mesafelerin sonucunun ne olacağını kendinize bir sorunuz. Bu her şeyi daha açık mı görmenizi sağlayacaktır, yoksa daha bulanık mı? Kültürel politik bir görüş açısında ne anlama gelir? Yeni bir kimlik kazanmak anlamına mı, yoksa kimliğini kaybetmek anlamına mı gelir?

Aşikar nedenlerden dolayı, ben asla kişisel olarak böyle bir seçim yapmaya zorlanmadım; kimlik sorunuyla ilgili bir tecrübem olmadı hiç. Fakat sürgün deneyimimin olduğunu söyleyebilirim. Kadın hareketlerinin gelenekler tarafından sınırlandığı erkek egemen bir toplumda, bir kadın olarak hep bu içsel sürgünü yaşadım. Bu duygunun, ikincil bir kültüre uygun görünmenin sonucu, iki farklı dilin sınırında var olmak beni derinden etkiledi. Bunun sonucunda; şu anda üzerinde çalıştığım roman gerçek bir sürgüne değiniyor. Ana karakter bir kadın mülteci.

- Bugün dünyada romanın durumu nedir? Batı'da eskisi gibi büyük yapıtların artık ortaya çıkmadığı, bir anlamda romanın öldüğü söyleniyor, katılıyor musunuz?

Tabii ki; televizyon, video, internet gibi medyanın hakim olduğu bir toplumda romanın durumu değişmiştir. Ama pekçok araştırma göstermektedir ki, insanlar hala eskiden okudukları kadar okumaktadırlar. Ve edebiyat, medya pazarındaki sağlam yerini korumaktadır. Edebiyat için duyulan arzu, insanların en köklü ihtiyaçlarından biri olarak görünmektedir.

Belirtilen diğer bir nokta ise, gittikçe bozulmakta olan romanın mantıken ölmüş olduğudur. Ben bu görüş açısını anlayamıyorum.

Bir kere, sanatın tüm dalları gibi roman da zamanla değişime uğramıştır. Fakat bu daha kötü olduğu anlamına mı gelir? Her zaman yeni olan her şeyden şikayet eden ve eski mutlu günleri arzu eden insanlar yok mudur?

- Kürt sanatçı ve edebiyatçılarının önemli bir bölümü ülkenizde yaşıyor. Kürt edebiyatını ve sanatını nasıl buluyorsunuz? Bir dost olarak ne tür önerileriniz var.

Öncelikle Kürt edebiyatının İsveççe'ye daha fazla çevrilmesini temenni ediyorum. Çünkü yabancı bir kültürü anlamak edebiyatta önemlidir. Kürt gelenekleriyle ve düşünce tarzıyla ne kadar aşina olursanız, Kürt mülteçileri insani ve kültürel doğrular olarak desteklemekte de o kadar inandırıcı olursunuz.

Daha çok çeviri yapılmasını dilememin diğer bir sebebi; şimdiye kadar okuduğum Kürt edebiyatının beni derinden etkilemiş olmasıdır. Çok özel bir atmosferi ve güçlü bir gerilim var. Şairene, destansı bir hava ve gerçekler, tutku ve ironik aralar, sade, bazen süslü bir stil ve renkli metaforlar. Evet, gerçekten bu edebiyatı daha fazla okuyabilmeyi umuyorum.

Fikirler mi öneriler mi? Bu benim için biraz küstahça olmaz mı ? Yine de bu bir soru. Anladığım kadarıyla, baskı altında olan Kürt bir yazar, Kürt dili ve kültürü için ayakta durmak, Kürt kimliğini korumak zorunda. Sömürgeye karşı olan bir mülteci, kültürüyle kimliğini bilemeli.

Ben bir kadın yazar olarak daima Kadın-Erkek-İnsan arasındaki ilişkinin farkındaydım. Sanıyorum ki Kürt ve Türk (İran, Irak, Suriye) kültürleri arasında pekçok temas noktası bulunuyor. Acaba Kürt-Türk-İnsan ilişkisi hakkında bir tartışma oluyor mu?

- Dünya edebiyatı aydınlar ve sanat cephesi, bir İspanya, Cezayir, Vietnam, Filistin vb. ülkelerdeki özgürlük mücadelesi için verdikleri desteği Kürtler için yeterince göstermiyorlar. Bunu neye bağlıyorsunuz?

Kişisel düşünceme göre, hem Batı'daki hem de Doğu'daki aydınların çoğu Kürtlerin içinde bulunduğu durumun farkında. Bunun için onların karşılaştıkları baskıdan iğreniyor; baskıyı suç olarak görüyorlar. Kürt insanını kendi kültürü, dili, geçmişi ve haklarının eşitliği çabalarında yürekten destekliyorlar.

Carola Hansson: Şimdiye kadar okuduğum Kürt edebiyatı beni derinden etkiledi.

- Yanılmıyorsam, Nobel ödüllerinin edebiyat alanında kime verilmesi gerektiği konusunda İsveçli yazarların da belli bir ağırlığı var. Ünlü romancımız Yaşar Kemal, Türk devletinin Kürtlerle ilgili politikasını eleştirince, özellikle Türk basını, Yaşar Kemal'in Nobel'i almak için bu çıkışı yaptığını yazdılar. Gerçekten de, bu tür çıkışlar Nobel almak için işe yarıyor mu!?

Nobel Ödülünü kazananlar İsveç Akademisi tarafından seçilir. Yani, Akademi dışındaki yazarlar seçimde gerçek bir etki gösteremezler. Yapabilecekleri, sadece öneri getirmek veya medyayı özel bir yazarın eserine dikkati çekmekte kullanmaktır.

Yaşar Kemal, uzun süredir İsveç'te takdir topluyordu. Romanlarının çoğu İsveççe'ye çevrildi. Çok okundu ve söylediğiniz gibi Nobel'e aday gösterildi. Kişisel olarak, onun bu ödülü çok önceden alması gerektiğini düşünüyorum. Politik etkiler bir tarafa, o şahane bir yazar.

Ayrıca Yaşar Kemal bu ödülü alırsa, bu sadece sanatsal kaabiliyetinden ötürü olmayacaktır. Daha ziyade Anadolu-Mezopotamya'da olanlara dikkat çekmesi, bilgimizi arttırması ve Kürt insanının içinde bulunduğu durumu anlamasından kaynaklanacaktır. Nobel Edebiyat Ödülü politik bir ödül olmasa da; eminim ki, İsveç'teki tüm yazar ve aydınlar bunu sevinç ve hoşnutlukla karşılayacaklardır.

Kemal, Güney ve Arif hangi halkın sanatçılarıdır?

Ali PALE

Rohat'ın "Çağdaş Türk Edebiyatında Kürtler" adlı yapıtına M. V. Bruniessen ilginç bir önsöz yazmış. Önsözde, bu yüzyılın başında Alman yazar Karl May'ın "Duraks Wild Kürdistan - Vahşi Kürdistan'dan Geçiş" adlı bir roman yazdığını belirtir. "Romanın kahramanı olan Kar Ben Nemsi (Avusturyalıoğlu Kara), Arap çöllerinde yaşadığı maceralardan sonra, İstanbul'a gitmek üzere Kürdistan'dan geçer. Yeni maceralarında, Kürdistan toplumunun birçok temsilcileriyle karşılaşır: ağalar, yoksul köylüler, dağlardaki göçebeler, şehirli tüccarlar, Türk zaptiyesi ve Keldani zanaatkarlar: (...) Karl May'ın Kürdistan'ı (...), kanun ve sıkı kuralların hala yerleşmediği, onun için de roman kahramanlarının sade adalet duyguları ve büyük cesaretiyle (yani kovboy zihniyetiyle) hareket ettikleri hayali bir yerdir. Bu yabani ve vahşi yerlerde insanlar ideal, soylu, dürüst ve cesaretli davranışlarıyla birer Alman centilmenini andırmaktadırlar."

Şimdi bu romana Kürt romanı diyebilir miyiz? İsterse Karl May bu romanı Kürtçe yazmış olsun; bu roman Kürt romanı değil, Alman romanı olurdu. Çünkü "Karl May, kendi toplumunda gittikçe tükenen feodal değerleri Kürdistan'da bulmuş, daha doğrusu bu değerleri Kürdistan'da yeniden yaratmıştır." Zaten daha farklı da olamazdı. Yazar Kürdistan'ı hiç görmemiş ve Kürt toplumuna yabancıdır. Kitabi bilgilerle bir şeyler yazmaya çalışmıştır. Yazar, burada istediği kadar Kürt coğrafyasını, Kürt toplumunu konu seçsin, sonuçta işlediği değerler. Alman değerleri olacaktır. Roman da, doğal olarak Alman romanıdır.

Yine bir başka örnek, cumhriyetin ilanından sonra Türk yazarlarının konumudur. Bunların birçoğu (Kemal Tahir'den Bekir Yıldız'a kadar), Kürtlerle ilgili birçok ürün vermişlerdir. Ama hiçbiri gerçekçi olamamıştır. Daha doğrusu bu ürünler, Karl May'a yakın bir zihniyetle Kürdistan'daki yoksulluğu, ağa-köylü çelişkisini, vahşi-ilkel geleneksel değerleri işlemekle yetinmişlerdir. Bu yazarların ürünlerinde Kürt ulusal kimliğiyle yoktur. Kürtlerin ulusal ruhi şekillenişlerini değil, feodal değerlerini işlemek Türk edebiyatçılarına daha cazip gelmiştir. "Yol-okul-karakol", "Şeyh-ağa-fukara" edebiyatıyla Kürdistan'da ulusal kurtuluş mücadelesine kaynaklık eden-edebilecek dinamiklerin parçalanmasının ve sömürge-asimilasyon sürecinin hızlandırılmasının borazanlığını yapmışlardır. Üstelik birçoğu bunu ilericilik adına yapmıştır.

Her şeye rağmen, bu süreçte Türkçe ile yazdığı halde, aynı zamanda Kürt yazarı olabilenler de oldu. Bunların başında kuşkusuz, Yaşar Kemal gelir. Yaşar Kemal'in birçok romanında Kürt ulusal sorunu örtülü bir damar olarak bulunur. Ayrıca Yaşar Kemal, Kürt gelenek ve göreneklerinde, masal ve söylencelerinde Kürt insanının karakter yapısından en iyi biçimde yararlananlardan biridir. Bu nereden geliyor? Kuşkusuz Yaşar Kemal'in yaşamından. Yaşar Kemal, Fransız Liberation gazetesine verdiği demeçte; "Ben bir Kürt ailede doğdum. Sonra gelip Adana'ya yerleşmişiz. Evde yalnızca Kürtçe konuşurduk. Babam zengin ve saygı değer olduğu halde 'Sadık' demezler 'Kürt Sadık' derlerdi. Anneannem ve teyzelerimden Kürtçe şiirler, destanlar, şarkılar dinleyerek büyüdüm. Bize gelip haftalarca kalan Vanlı Kürt şairlerini hala hatırlarım" demektedir. Böyle büyüyen ve ilerici bir yazar olabilen bir Yaşar Kemal'in Kürt insanını, Kürt coğrafyasını birçok yönüyle işlememesi düşünülebilir mi? Aynı şey Yılmaz Güney ve Ahmed Arif için de geçerlidir. Yılmaz Güney 'Yol' filmiyle Cannes'da birincilik ödülü aldığı zaman "Bir Kürt rejisörü ve sanatçısıyım" diye açıklama yaptı dünya basınına.

Yaşar Kemal, Yılmaz Güney, Ahmet Arif sadece Kürt kökenli oldukları için Kürt edebiyatçısı ve sanatçısı değiller. Eğer sırf kökeninden dolayı olsaydı, Ziya Gökalp ve Cahit Sıtkı Tarancı gibi Kürt kökenli şairleri de Kürt edebiyatından saymak gerekirdi. Oysa Ziya Gökalp turancı, Cahit Sıtkı ise tipik bir cumhuriyet (Türk) şairidir. Sorun, kökenden çok, yazar ve sanatçının Kürt ve Kürdistan olgusuna karşı gerçekçiliği ve onunla ne derece örtüştüğündedir. Elbette Kürt halkının bir evladı olmanın da bir etkisi vardır.

Bugün İrlanda edebiyat tarihini açıp baktığımız zaman Swift, Yeats, O. Wilde, B. Shaw, S. Beckett ve Joyce adlarıyla karşılaşırız. Aynı yazarlar, İngiliz edebiyat tarihinde de karşımıza çıkar. Bu durumu sadece İngilizce'nin ortaklığına bağlamak doğru değil; daha başka ortak özelliklerden, bu yazarların hem İrlanda hem de İngiliz karakterini yakalayıp harmanlamalarından kaynaklanıyor. İrlandalılarla İngilizler de tıpkı Kürtler ve Türkler gibi yüzyıllarca içiçe yaşamış iki halktır.

Bu konuyla ilgili verebileceğimiz bir başka örnekse, Danimarka ve Norveç edebiyat tarihleriyle ilgili.

Norveç'in, Danimarka'nın egemenliğine girmesiyle (1380-1814) Norveççe de yavaş yavaş etkinliğini yitirdi. Böylece 18.yy'dan iki büyük Norveçli yazar "Kuzey'in Molliere'i" diye bilinen ünlü hiciv ve komediler yazarı Ludvig Helbarg (1684-1754) ve Fransız klasikçiliğine karşı çıkan, çevresine topladığı bir grup Norveçli yazarla beraber ulusal bilincin belirginleşmesine yol açan büyük hiciv şairi Johan Wesal bütün eserlerini Danca yazmışlardı. Bu iki büyük Norveçli yazar, Danca yazdılar diye Norveç halkı ve Norveç edebiyet bilimcileri bu iki değerli yazardan vazgeçmiş değiller. Norveç edebiyatının devleri olarak anılırlar. Aynı yazarlar, Danimarka edebiyatının da temel taşları olarak gösterilir. Çünkü bu yazarlar Danimarka dilini, kültürünü de etkilemiş ve geliştirmişlerdir.

"Bir sanatçının yaratımının ulusal karakteri, demek ki, 'kanbağı'yla ve özel ustalık yöntemlerinin egemen oluşuyla değil; o sanatçının kendi halkıyla kurduğu sürekli ve sımsıkı bağıntı yoluyla belirlenir. Halkıyla aynı yaşamı yaşadığı zaman, kendini halka yakın hissetiği zaman, bir vatansever ve bir vatandaş haline geldiği zaman, Belinski'nin sözleriyle halkına sadece yakınlık duymakla kalmayıp aynı zamanda, kendi halkının yaşamına katıldığı, onunla sırdaş olduğu zaman, işte ancak o zaman bir sanatçı ulusal karekterin bir taşıyıcısı ve temsilcisi olabilir", (M. Kagan).

Önce salonun adı Mehmed Akif Ersoy olarak değiştirildi

Diyarbakır Şehir Tiyatrosu kapatıldı

DİYARBAKIR/Roj-1990 yılında kurulan Diyarbakır Şehir Tiyatrosu, 94 yerel seçimlerinden sonra iş başına gelen Refah Partili Diyarbakır Suriçi Belediye Başkanı Cemal Toptancı tarafından hiçbir gerekçe gösterilmeden kapatıldı. Oyuncu ve yazar Cuma Boynukara, tiyatrocular adına bir basın açıklaması yaparak, "Diyarbakır'ı 20 yıl geri götürmeye kimsenin hakkı yoktur" dedi.

Önce çalışmalar donduruldu

Diyarbakır, Şehir Tiyatrosu sanat yönetmeni Cuma Boynukara, konuyla ilgili olarak 18 ekim Pazartesi günü saat 15.00'te şehir tiyatrosu salonunda yaptığı basın açıklamasında, Diyarbakır Şehir Tiyatrosu'na yıllardan beri emek verdiklerini belirterek, kapatılmasını kınadı.

Suriçi Belediye Başkanı Cemal Toptancı ile aralarındaki kavganın bazı basın organlarına yansıdığı gibi repertuar kavgası olmadığını belirten Boynukara, meselenin perde açıp açmama meselesi olduğunu vurguladı.

Diyarbakır Şehir Tiyatrosu'nun kısa bir geçmişine de değinen Boynukara, tiyatronun, 1990 yılında Dr. Orhan Asena adıyla kurulduğunu, kurulduğu dönemden itibaren Diyarbakır dışında turneler düzenlediklerini söyledi.

Ayrıca, tiyatro bünyesinde bir çocuk tiyatrosu kurduklarını ve bir gençlik birimi oluşturduklarını da sözlerine ekleyen Boynukara, "1995'e kadar 40'a yakın oyun sahneledik. 27 Mart 1994 seçimlerinden bu yana çalışmalarımız dondurıldu" dedi.

Mem û Zînden sonra tutum değişti

Boynukara şöyle konuştu: "Yerel seçimlerden sonra ilk önce salonun adı M. Akif Ersoy olarak değiştirildi. Ardından salon, Sur Belediyesi'ne bağlandı. Tiyatromuz 94 yılından itibaren İçişleri Bakanlığı'ndan tescil almasına rağmen, sözleşmelerimiz, seçimlerden sonra işbaşına gelen Cemal Toptancı tarafından feshedildi. Böylelikle tiyatro, hak etmediği bir şekilde itham edildi."

Toptancı'nın, tiyatronun geliştirilmesi için kendilerine söz verdiğini, ancak sözünü tutmadığını hatırlatan Boynukara, Ahmede Xani'nin, Mem û Zîn oyunundan sonra belediyenin kendilerine yönelik tepkilerini artırmaya başladığını bildirdi. Boynukara konuşmasını şöyle sürdürdü:

"95 Ocak'ından sonra maaşlarımızı tam alamaz olduk. Üç ayın prodüksiyon giderine 30 milyon lira gibi cüzi bir fiyat verildi. Bütün bunlara rağmen, şehir tiyatrosu oyuncuları olarak çabalarımızı sürdürmeye çalıştık.

Kısa bir süre önce numarataj kursu dayatılmaya çalışıldı. Biz, onlara sanatçı olduğumuzu ve bunları yapamayacağımızı, Ekim ayının 20'sinden itibaren de perde açacağımızı Toptancı ve mülki amirlere bildirdik."

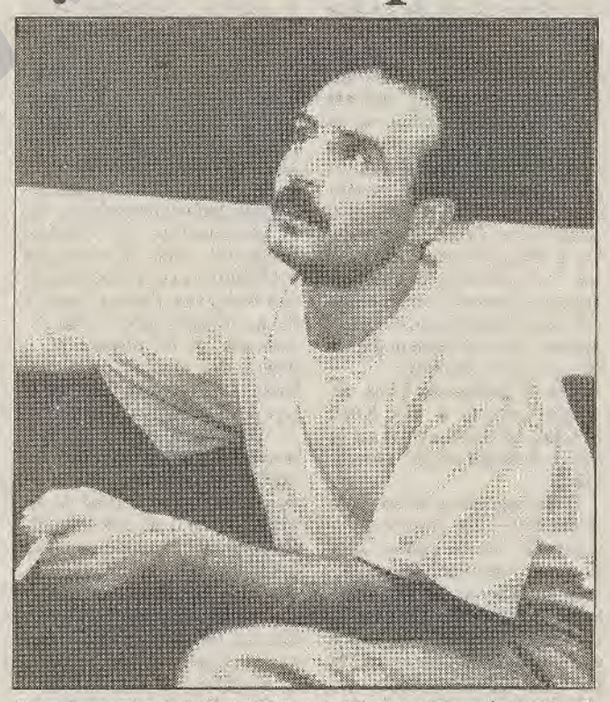
Boynukara: Diyarbakır'ı yirmi yıl geri götürmeye kimsenin hakkı yok.

Sendika değiştirme teklifi

Yıllardan beri Diyarbakır Şehir Tiyatrosu'na emek verdiklerini söyleyen Boynukara, "Günahtır, tiyatro, dönemlik politikalar sonucu kapatılamaz" diye konuştu.

Diyarbakır'ı yirmi yıl geri götürmeye kimsenin hakkı bulunmadığını da dile getiren Boynukara, "Bazı şeyler vardır sosyal ahlaksızlıktır. Neyin yanlış, neyin doğru olduğunu biliyoruz. Bize, sendika değiştirme teklifi yapıldı ama kabul etmedik. Sanırım tiyatromuzun kapatılmasının önemli sebeplerinden biri de budur" dedi.

Aleviliğin Kökenindeki Mazda İnancı ve Zerdüşt Öğretisi

Roj'un rafından

E. Xemgin, Aleviliğin Kökenindeki Mazda İnancı ve Zerdüşt Öğretisi'nde, Alevi kültürünün temel ilkeleriyle değerlerinin kökenindeki Mazda inancı ve Zerdüşt öğretisini araştırıyor. Halen Avrupa'da yaşamakta olan E. Xemgin'in Aleviliğe değişik bir bakış açısı ve değerlendirme getiren bu incelemesi, bir kaynak kitap. Daha önce Türkiye'de, Kürdistan'da Dini İnançlar ve Etkileri adlı bir incelemesi de yayımlanmış olan XEmgin'in, ayrıca, Avrupa'da yayımlanmış üç ciltten oluşan Kürdistan Tarihi ile Kürdistan'da İnsan Hakları adlı kitapları bulunuyor.

Aleviliğin Kökenindeki Mazda İnancı ve Zerdüşt Öğretisi, E. Xemgin, Berfin Yayınları, 1995.

SÖZ UÇAR YAZI KALIR (Verba Volant, Scripta Manent) IX

Mustafa KOZ

ALTIN

Nicoameu Irmağı'nın çeyrek mil altından Thompson Irmağı geçiyordu. Bir kızılderili ırmağın kıyısına geldi. Matarası yoktu. Suyu avuçlarıyla içiyordu. Birdenbire kumlarda parıldayan sarı bir çakıl gördü. Sonra diğererini de gördü. Onarı topladı, oymağına götürdü. O kızılderili şimdi ölüdür ve çakıltaşları beyazların ellerinde parıldamaktadır.

GÖÇ

Bir bağın kıyıcığına ulaştıklarında birbirlerinin yüzlerine baktılar. Biraz daha yürüdüklerinde de yeni sürülmüş bir tarlanın harnup ve yaban erikleriyle gölgelenen bir ucuna varıp durdular. Burada kuyuları ya da gömütleri andıran çukurlar, tümsekler vardı. Bunlardan her biri altınlarla, yakutlarla, zümrütlerle, arı gümüşlerle doluydu. Göçerlerin en dilsizi, eğilip taze topraktan irice bir topak aldı ve sol elinin ayasında ufalayarak ötekilere sordu:

"Niçin kaygılarımız yok bu kuyuların bitimsiz bağışları içinde? Oysa onlar böyle yüzlerce kuyuyu doldurabilecek çokluktadır. Topraklarımızı ayrıkotları bürüyor artık."

Gözlerini yeniden toprağa çevirdiklerinde cam kırıkları gibi ışıldayan yıldızları gördüler. Gece olmuştu ve onların kaygılarından başka hiçbir şeycikleri kalmamıştı. Topraklarından sürülmüşlerdi.

İÇGÜDÜ

Ateşin önünde hiçbir akrep, ateş olmaya özenmez.

YANLIŞLIK

Özveri, tümüyle gereksiz bir olgudur. İlişkilerimizde birbirimize sürekli ruhsal ve/veya sosyal biriktirmelerimizden verdiğimizi düşünmenin düşüncesi bile dayanılmazdır. Paylaşımsız yalnızca vermeye dayalı ilişkilerde iki yönün de ortadan kalkma tehlikesi vardır. Veren el, alan elden güçü değildir.

EŞİK

Haşim'in "Merdiven"i gerçek bir merdiven midir, alegori mi? Hayatı ağlamak bir istek değil, eyem hazırlığıdır. İlk eşikte bütün bildiklerimizi gözden geçirme gibi bir isteğimiz olamayacağı için, ancak son eşikten aşağıya ya da duvarın ötesine bakma olanağımız düşünülecektir. Merdivenimizi yanlış duvara dayadığımızı anladığımızda da alegori saydığımız hayat, bir yanılsamaya dönüşmüş demektir. Her şey sil baştan. Çünkü "ölüm (yalnızca) yaşayanı yakalar"*. Her şey yaşarken öğrenilir, ölüm bile.

DİYALOGLARDAN

Kadın
"korkularıyla kalabilir orman,
böyle çok olması ondan."
Erkek
"Çok ama yalnız."**

* K. Marks
** M. Köz, Yengeç Sepeti'nden

Sînemakarê Swêdî Lars Ahlander:

Cihê Yilmaz Guneyî hêja jî nehatiye dagirtin*

Lars Ahlander sînemekarekî swedî ye. Ew ji awira karê sînemayê ve, navakî navneteweyî ye. Ahlander gelek caran bi sînemakerê kurd, nemir Yilmaz Guneyî re rûnişt. Danûstandina wan, ta ku Yilmaz li jiyanê bû, berdewam kir. Ahlander, di gelek kovar û pirtûkan de, Yilmaz Guneyî piralî daye nasîn. Xebata Ahlan derî li ser Yilmaz Guneyî hê jî berdewam dike.

Weke ku berî niha me qal kiri bû, kovara we "Şano û Sînema", xwedîderketina li Yilmazî, ji hemû awiran ve giring di bîne. Bi taybetî bîranînên wî. Bi vê hevpeyvînê, hûn dê Yilmaz Guneyî bi çavên sînemekarekî Ewropî bêhtir binasin.

Şano û Sînema: Em xebatkarên Kovara "Şano û Sînema", bi nasîna te, pir kêfxweş bûn.

- Em dixazin bi te dest pê bikin. Tu dikarî hinekî qala xwe bikî?

Min, di sala 1977 an de dest bi karê sînemayê kir û ez li enstitûyê xebitûm.

Min zanîngeha sînemayê li Munîhê kuta kir. Piştî xwendinê, bûm dersdarê zanîngehê.

Paşê bûne birêvebirê kovara "Chaplînê." Di nava vê bezê de, min gelek kes naskir û bi wan re têkilî danî. Ez gelek caran beşdarî fîlm festîwalên navneteweyî bûm. Di wan de, min û Yilmaz Guneyî hevûdu nasî.

-Di nava peyvên xwe de çiqasî te qal kir jî, em dixawazin tu hinekî din, bi firehî qal biki: Te û Yilmaz çawa hevûdu nasî?

Me hevûdu, di nîşandina filma "Yolê" de dît û nasî. Paşê têkiliyên me bi germahî berdewam kir. Me gelek name ji hevûdu re hinart. Piştî hevûdudîtina min û wî di gala filma "Arkadaşê" de, me hevûdu li Parîsê jî dît...

- Di filmên wî de ji awira wê ve tiştên herî balkêş çi ne?

Naveroka filmên wî li ser rastiya jiyana rojane hatine avakirin. Ew têra xwe piralî, jîr û çalak bû. Lewma ye ku bi dîsîplîna herî bilind filmên xwe di zindanê de û di bin mercên dijwar de, dikarîbû bide kişandin.

-Kijan filmên ji balkêş in?

Bi baweriya min "Yol" herî balkêş e. Lê filmên wî yên din jî pir baş in...

- Bi qasî ku ez dizanim, hinek sîneme-karên kurd, filmên Guneyî weke binaxeya sînemeya kurdî dixwazin ji xwe re bipejirînin. Te gelek filmên wî ditiye. Kijan filmên wî dikarin mîna "filmên kurdî" bêne pejirandin?

Belê filma "Yolê" bi gelek dîmenên xwe ve, bi motîfên çand û adetên kurdî ve hatiye xemilandin. Filmên wisan ku li gundên kurdan çêbûne û jiyana kurdan têde bi giranî heye, dikare fikirkî wisan çêbike...

- Lê çiqasî zimanê filimên wî bi tirkî be jî, piraniya filmên wî li ser çirokên kurdî avabûne. Gelo, paya kurdan ne zêdetir e di van filman de?

Yilmaz kesek pispor bû. Li ser civatê xwedî ditinek berfireh bû. Wî bi tevahî pirsên civatê dihanî zimên. Pirsa kurdan jî beşek ji filmên wî bû.

-Cihê Yilmazî di dîroka sînema cihanê de çi ye? Piştê mirina xwe çi şop hiştiye?

Wî dabû pey şopa Sînemeya Italiyan, ya "Realîzma nû" Wî "Realîzma nû" bi pêşve bir û hîkariya xwe li ser sînemekaran kir, ewku li ser vê şopê bidomin. Ji dewlemendkirina endustriya filmê bêhtir, ji awira naverokê ve, ew li pey pêşxistina filman bû.

- Yilmaz kesekî hevalhez û dost perwer û hunermend bû. Ji awira danûstandiyên xwe ve jî pir baş bû. Gelo, di nav derhênêr û lîstikvanên kurd û tirkan de, kesek ku cihê jî, dagire çêbûye- Ji awira naverokê ve, filmên ji yên jî piralîtir, piştî çûna wî, li navçeya me hatine kişandin?

Lars Ahlander

Di navbera 1977-1990 an de gelek caran ez beşdarî festîwalan bûbûm. Ev demeke kin ku ji wan dûr im. Herçiqasî kesên zîrek yên mîna "Turkan Şoray" ê hebin jî, diyar e ku heta niha cihê Yilmaz Guneyî nehatiye dagirtin. Mezinahiya Yilmazî di filmên wî de jî diyar bû. Ta niha filmên ji yên wî baştir çênebûne.

-Em dixwazin werin ser qedexekirin anku sansura li ser filman.

Gava filmên Yilmazî tê dervayî welêt xelatan werdigire. Lê gava diçe welêt rejîma Tirkiyê filmên jî didine hev û dişewitîne.

- Ma ev ne nakokî ye, sedem çi ne?

Sansur bi tevahî bi naveroka filmên wî ve girêdaye. Li gorî wan; Yilmaz sedema tevlîheviyê ye. Ez bixwe, li dijî sansurê me...

- Niha sînemekarên kurd filman çêdikin. Hinek ji wan filman li vir, li Swêdê hate nişandan. Gelo, ji bilî Yilmaz, tu çi kesek ji derhênêrên kurdan nas dikin?

Dibe ku film hatibin çêkirin. Lê ji bilî Yilmazî çi kesekî din, ji derhênêrên kurdan ez nasnakim.

- Me qal kir ku filmên kurdî tên kişandin û Sînema Kurdî ber bi avakirinê ve diçe. Di karê sînemayê de wê, piralî kar kiriye. Çi şiret û pêşniyarên we ji bo sînemekarên kurd hene?

Çêkirina filman çiqasî karekî baş be jî, ji awira aboriyê ve çûna xwe pir e. Kurd dikarin di destpêkê de zorê bidin çêkirina filmên vîdiyoyê.

Gava filmên vîdiyoyê bi qalîte bêne kişandin, li tvê. de jî dikarin bêne nîşandan û dikarin belav jî bibin. Karê vîdeoyê ekonomîktir e.

-Li gelek deverên cihanê li universitan kurd, beşê sînemayê dixawînin. Hevkariya wan di kare çi sûdan bigihêjine me?

Kurd ciqas li deverên cewaz bixwînin, zanebûna wan li ser sînemeya wî cihî zêde dibe. Gava ku ev tecrûbe têkevine ser hev û hemû kes ji tecrubên hev sûdan vergire, pêşketin, di karê sînemayê de dê bi leztir bibe.

-Kovara me "Şano û Sînema"' dê bi karîbe çi rolê di nav neteweya xwe de, ji awira beşa xwe ve bileyize?

Belavkirina zanebûnê li ser karê sînema û şanoyê, ragihandina dengûbasan di vî alî de û metodên rexnekirinê bi pêşniyazan ve, karekî bingehîn e. Bi vê ve girêdayî, belavkirina zanînê li ser dîroka sînema û şanoyê jî karekî sereke ye. Kovara we, rexnekirina filman jî tê de, di hemû aliyan de dikare roleke mezin bileyize. Bêrexne sînemekar û karê sînemayê, xwe pêş naxe...

-Gelekî caran rexnekirin çewt tête fêmkirin. Bi taybetî li welatên paşvemayî pirî caran rexnegir wek kesekî nedost tê dîtin. Hûn dibêjin; di karê sînemayê de, rexnegirî karekî sereke ye. Em çawa dikarin rexnegiriyê bi mirovên xwe şêrîn bikin?

Ez li ser van pirsan agahdar im û têdigihêjim. Helbet ev ne karekî hêsan e.

Divê mirov filmekê baş, ku mirov jê hez bike hilbijêre û aliyên filmê yên baş derxîne pêş û hêvî bike ku, ew aliyên ku kêmasî têde hene, careke din baştir bibe. Rexne divê bêhtir ne raste-rasto bin.

-Helbet ev pirsa ku niha em dê bi kin, pirseke klasîk e. Lê dîsa jî em dixwazin pirs bikin: Em çawa dikarin kesên mîna Yilmazî li Swêdê bidine nasîn?

Pêwîste têkiliyên we bi dezgehên swêdî yên sînema û tv'ê, hebe û filmên wî bêne nîşandin...

-Îro bazara sînemayê di destê Amerîkayê de ye û ev hîkariyeke negtîf li ser welatên paşvemayî û Ewropayê dike. Li aliyê din, li welatê paşvemayî kesên mîna Yilmazî ku zîrek in, pir in. Di vê hengavê de, çawa mirov dikare, rê ji wan re veke?

Çareserkirina vê pirsê ne hêsan e. Herdem li serê tête munaqeşekirin.

Vê kêliyê filmên Ewropiyan bixwe, li Ewropayê baş nayên belavkirin. Divê ev pirs di nav sînemekaran de bête munaqeşekirin.

(*) Me ev hevpeyvîn ji kovara Şano û Sînema ya ku li Swêd derdikeve girtî ye.

Komeleya Belavkirina Zanînê ya Kurd (Kürt Neşr-i Maarif Cemiyeti)

Zinar SORAN

Piştî girtina "Kürt Teavün ve Teraki Cemiyeti", di sala 1326/1910-an de, li Stenbolê ji aliyê rewşenbîr û welatparêzên Kurdan "Kürt Neşr-i Maarif Cemiyeti" (Komeleya Belvkirina Zanînê ya Kurd) hate damezrandin. Li gor ku Tarik Zafer Tunaya dinivîse, damezrenêrên vê komeleyê ev bûn;

"Bedirxanzade Emîn Elî Beg, Dr. Ebrdullah Cevdet Beg, Bedirxanzade Mîthat Beg, mebûsê Erziromê Seyfullah Beg, mebûsê Hekarî Taha Efendî, mebûsê Wanê Tevfîq Beg, Bedirxanzade Evdurahman Beg, mebûsê Gencê Mehmed Efendî, Mîr Seyfetînzade Huseyîn Evnî Beg, Mîralay Mahmûd Samî Beg, memûrê Mahkema Şeriyê ya Misrê Mehmed Faîq Efendiyê Diyarbekirî, Bedîuzzeman Saîd Efendî, Xelîl Xeyalî Efendî yê Mutkî, Kurdîzade Ahmed Ramîz"

Di "Nîzamnameya Kürt Neşr-i Maarif Cemiyeti" de, armanc û hûnandina vê komeleyê hatiye diyar kirin. Nîzamnameya vê komeleyê, weke nîzamnameyên komeleyên din yê di wê demê de hatine damezrandin, hem porgram û hem jî destûra wê ,ye. "Nîzamnameya Kurd Neşr-i Maarif Cemiyeti" ji 34 xalan pêk hatiye. Tarik Zafer Tunaya di pirtûka xwe ya "Turkiye de Siyasal Partiler" de, bi navê "Talîmnameya Kurt Neşr-î Maarif Cemiyetî" belgeyek weşandiye. Li gor vê belgeyê, "Talîmnameya Kurt Neşr-i Maarif Cemiyetî" ji 15 xalan pêk hatiye. Nîzamnameya ku di destên min de ye, di sala 1326-1910-ande, di "Matba-i Amedî" de hatiye çap kirin. Xala ku Tarik Zafer Tunaya weke ya 15-an û ya dawîn nîşan dide, di nîzamnameya li cem min de, weke xala 34-an ya dawîn hatiye nivîsandin. Xalên di derheqê rêxistiniyê de yên ji 4 an heta 14 an jî di pirtûka Tunaya de nehatiye nivîsandin.

Ji bo armanc, karekter, rêxistinî û birêvebirina vê komeleyê bidim diyar kirin, ez çend xalan ji nîzamnameya wê li jêr dinivîsînim:

"Xal 1: Stenbolê bi navê Kurt Neşr-î Marîf Cemiyetî komeleyek îlmî, edebî û sinaî ya navendî hatiye damezrandin.

Xal 2: Armanc û hêviyên komelê yên pîroz; di nava ewladên ku ji nîmetên perwerdekirinê berî bê par yên Kurdan de, perwerdekirin û senayiyê belav bike û pêş de bibe.

Xal 3: Komele wê vê gavê hewl bide, ku li Stenbolê dibistanên pêşîn yên taybetî ji bo zarokên Kurdan veke û pêş ve bibe; gava bi alîkariya endamên komelê û alîkarxwazan rewşa aborî bê qonaxek têr, wê li bajar û gundên ku piraniya rûniştevanên wan Kurd in û bi taybetî di nava êl û eşîrên mazlûm de, dibistan bête vekirin û tewandin ku paşdemayina wan ji holê bête rakirin.

Xal 11: Heyetek ji 33 damezrêner û endamên şêwrê pêkhatî, wê di nav xwe de bi piraniya rayên veşartî serokekî û di cîgirên serok hilbijêrin.

Xal 13: Navendiya giştî ya komeleyê vê gavê li Stenbolê ye. Wê li wîlayet, sancax û ezayan kulubeyek, li nebiye û gundan jî şûbeyek komeleyê hebe.

Xal 14: Divê şûbe bi qezayan re, qeza bi sancexan re, sancax bi wîlayetan û rastûrast bi navendiya giştî re danûstendinê bikin. Di rewşên pêwîst de, şûbe û kuleb dikarin sererast danûstendinê bi navendiye re bikin.

Xal 21: Gava rewşa aborî dest bide, divê her cins karxane û tîcaretxaneyên sanaî û tîcarî bêne ava kirin.

Xal23: Mesrefên avakirinê û yên din yên dibistanên ku werin ava kirin, wê ji alîkariyên damezrenêr Kurdan û hemwelatiyên kulturperwer bêne temîn kirin.

Xal 32: Komele bi nîzamnameya xwe ya zanînê ve girêdayî ye. Ne di bin tu tesîr û nifûsan de ye. Programa dersên ku wê li dibistanê bê xwendin, wê li gor rizaya Heyeta Damezrêner bête amade kirin.

Xal 34: Ev nîzamnameya bi yekîtî ya jî piranîya dengên endamên damezrêner dikare bête guherandin"

Ji nîzamnameya vê komeleyê diyar dibe ku komeleyê xwestiye li wîlayet , sancax, qaza, nehye û gundan, lokal û şûbeyên xwe damezrîne û di nava wan de tevgirêdanek navendî pêk bîne.Herweha, li gor rewşa komeleyê ya aborî, fabrîke û tîcaretxaneyên senayî û tîcarî veke. Lê armanca vê komeleyê ya herî giring ji bona zarokên Kurdan avakirna dibistanan bû. Ji ber vê yekê jî xalên 1, 23, 24, 25, 26, 27,28, û 29-an yên nîzamnameya vê komeleyê li ser avakirin, birêvebirina dibistanan û perwerdekirina xwndekaran in.

Di beşê "Kurt Teavun ve Terakkî Cemiyetî" de, ez hinekî li ser "Dibistana Meşrûtiyetê" ya ku li Stenbolê hatibû avakirin, rawestiyabûm. Weke min li wir jî diyar kiribû ku li ser damezrandina vê dibistanê nêrînên cihê hene. Di vî warî de hinek tevlîhevî û nezelalî heye. Lê, ji bo ku berê ez li ser vê meselê rawestiyabûm, ez naxazim wan agahdarî û çavkaniyan dubare bikim. Li gor ku Robert Olson dinivîse jî; "Kurt Neşr-i Maarîf Cemiyetî" weke baskekî kulturî yê "Kurt Teavun ve Terakki Cemiyetî" hatibû damezrandin. Ev komele, li Stenbolê bi navê "Kurdistan" dest bi weşandina kovareke dike. Ev kovara berdewama rojnameya "Kurdistan"ê ya ku li Kahîrê ji aliyê Sureya Bedîrxan hatibû derxistin. Sureya Bedirxan li Stenbolê jî nîvîskarekî eslî yê kovara bû. Komeleyê li Stenbolê ji bona Kurdên ku li Stenbolê cîwar dibistanek vekir. Di sala 1908-an de, li Stenbolê 30 hezar Kurd hebûn. Seîd-î Kurdî jî di nav wan kesên ku diçûn vê dibistanê de bû

Di derheqê xebat û çalakiyên "Kurt Neşr-i Maarîf Cemiyetî" de, em ne xwediyê çavkanî û zanestiyên têr in. Ji agahdariyên ku hene, diyar dibe ku karbidestên "Îttîhad ve Terakkî" yan tehamulî xebatên edebî û kulturî yên Kurda jî nekirine û piştî demek kurt ev komele jî da girtin.

Gulvedana edebiyata Kurdî:

Hevpeyvîn bi Mihemed Dehsiwar re

Rewşa edebiyata Kurdî ya nivîskî tu çawa dibînî?

Bê şik edebiyata kurdî jî mîna welatê Kurdan, bi hezaran sal ji teref dagirkeran ve hatiye perçekirin, pelçiqandin û nivîs û xwendina kurdî hatiye qedexekirîn. Sitemkarî û zordestiyên ku li ser Kurdan û welatê wan hatiye kirîn, bi serê çand û wêjeya kurdî de jî hatiye. Di welatekî perçebûyî, di bin destên mêtingehkaran de, di bin sitembarî û qedexebûna çand û ziman de çi edebiyat dikare derkeve, edebiyata kurdî jî di wê rewşê de ye.

Qelsbûna edebita kurdî, ji bilî zordestî û sîtembariyên dijîminên barbar ku li ser Kurdan, Welat, çand û edebiyata Kurdan dikin, hinekî ji kêmxwendin û kêmnîvîsandina kurdî jî tê. Zimanê Kurdî tevî ku gelek dewlemend e jî, negihiştiye encama zimanekî standart. Weke ku tê zanîn, çend tîpên kurdî yên cuda (tîpên latînî, erebî û kirilî) hene û ev li hember zimanekî yekbûyî astengiyeke giring e. Her wiha di bikaranîna alfabeya latînî de jî dubendi (i, î-ı,i) heye û ev yek wî di serê xwendevanan de tevlîhevî çêdike. Ji aliyekî din ve di hêla rastnivîsandinê de Jî asteng derdikevin pêşiya meriv. Qaîdeyên nivîsandina kurdî hîn tam nerûniştiye yan jî li gora her nivîskarî diguherin. Ji bo çareskirina van astengan, xebeteke hevbeş û berhemdar pêwîste.

Lê tevî qelsbûn û paşdemayina xwe jî, edebiyata kurdî di van çend salên dawîn de û bi taybetî jî li derveyî welêt -bêyî ku em li ser kalîteya wan tiştkî bibêjin-ji nû ve şîn dibe. Klasîkên kurdî bi çapên nû ve ji mirinê difilitin û li Ewwrûpayê edebiyata kurdî ya penaberiyê, roj bi roj geş dibe.

Bêguman ji nû ve derketina edebiyata kalsîk a kurdî karekî giranbuha ye; her wiha şînbûn pêşketina edebiyata nûjen jî hêviyên mezin didin meriv. Lê ya herî giring ew e ku divê ev berhem bihêz bên belakirin û xwendin. Ger edebiyata nivîski bi tenê di nav çend nivîskar û ronakbîran de bimîne, ew zêde bi pêş ve naçe û nagihêje armanca xwe. Ji bo vê jî divê tevgera rizgariya Kurd, ronakbîr û nivîskarên Kurd zana û bîrewerên Kurd giraniya xwe bidin vê hêlê. Edebiyateke bê xwendevan, mina dareke bê pel û bê mêwe ye.

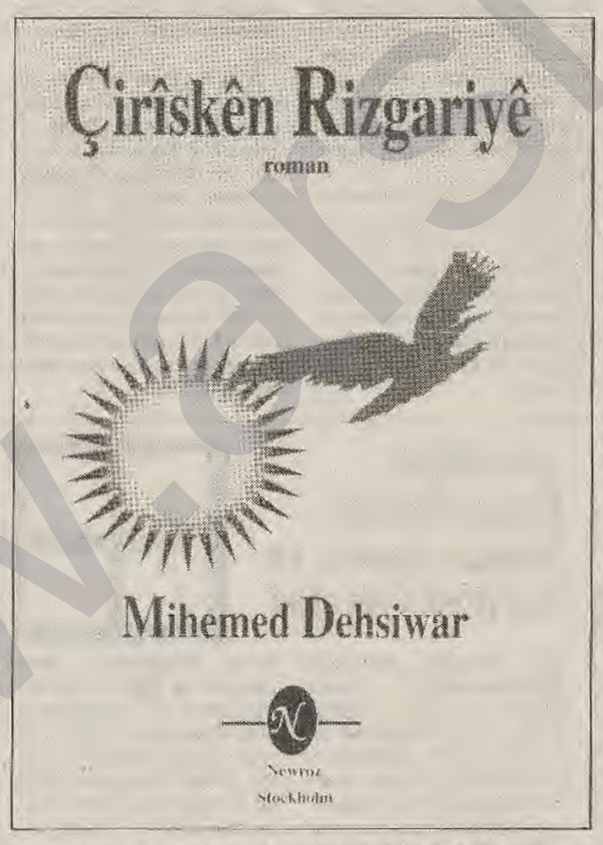

- Gelo em karin berhemên bi naveroka xwe Kurd yên nivîskarên bi eslê xwe Kurd ku bi zimanên biyanî nivîsîne li ser edebiyata Kurdî bi hesibênin?

Çawa ku meriv nikare romaneke bi Fransî hatiye nivîsîn, ji edebiyata Îngilizî bihesibîne, wisan meriv nikare romaneke bi Tirkî, Erebî yan jî Farisî hatibe nivîsîn, têxe nav beşa romanên Kurdî. Armanc û naverok çi dibe bira bibe, ev qaîde naguhere. Ger meriv wisan bihesîbîne, wê hingê çima edebiyatên neteweyan jî hev cuda ne.

Ger ev berhem ji bo agahdarî, yan jî lêkolînên danasîna dîrok û edebiyata kurdî bin, li ser hebûn û rizgariya Kurdan hatibin amadekirin; meriv dikare wan Kurdên ku bi zimanê neteweyên serdest dinivsînin fêm bike. Lê edebiyat tişetkî cuda ye; weke ku min li jor jî diyar kir, berhemên eddebî yên bi zimanê neteweyên serdest, nakevin nav edebiyata kurdî û ji çand û edebiyata kurdî re xîzmetê nakin.

-Tu rewşa edebiyata Kurdî ya nûjen çawa dibênî?

Eşkere ye ku edebiyata Kurdî ya nûjen hîn di destpêkê de ye. di vê hêlê de, van çend salên dawî hinek berhêmên nû û heja derketine û ev hê jî berdewam dike. Tevi vê ji edebiyata kurdî hîn gelek qels e. Xuya ye ku divê edebiyata kurdî di vê periyodê de derbas dibe, lê hêviyeke mezin heye ku ew di pêşerojê de bikemile û di nav edebiyata cihanê de cîhê xwe bigire.

- Tu rewşa romana Kurdî çawa dibênî?

Weke ku tê zanîn edebiyata her neteweyî, neynika wî ya neteweyî ye. Neteweyên xurt û bihêzin edebiyata wan jî bi hêz e. Her netewe li gorî rewşa xwe, di gelek periyod û merhalayan re derbas dibe û kalîteya edebîyata wê demê jî, li gora wê periyodê ye. Ijar romana kurdî jî li gore neteweyê Kurd û pêşvaçûna gelê Kurd şikil dide xwe.

Tevi vê ji, dê gelek xetên romana Kurdî hebin, dê xeta realîst, surrealîst, modernîst, post-modernîst û ya "rastiya civakî" hebin. Edebiyata kurdî we roj bî roj ji hev veqete û xetên xwe eşkeretir bike. Lê wisan xuya ye ku xeta "Rastiya Civakî", ji ber ku rewşa welatê me û ya civaka me pê ve girêdayî ye, dê mohra xwe li vê periyodê bixe.

- Meriv çawa dikare edebiyat û romana klasîk ji ya modern cuda bike?

Roman an jî edebîyata klasîk, li îdealên estetîk ên klasîk digere; li pey rastiyên îdeal e û bi harmonî ye. Xwedî plan û porgram e. Gelek hêsan e û vekiri ye. Edebiyata moden jî, xwe ji derbasbûyina xwe diqetîne; form û qalibên klasik qebûl nake. Xweser e û pirrhêl e. Edebiyata klasîk di salên 1660 û 1680 yan de li Frensayê pir xurt bû û ya modern jî di salên 1890 î ta 1960 î herî xurt bû.

-Veqetandina romana moderen ji ya post-moderen dê bi çi awayî be?

Romanên kurdî yên modern gleek kêm bin jî, bêşik hene; lê veqetandina wan a ji romanên post-modernîstê (piştî modernîzmê) niha zor e. Romanên kurdî hin gelek kêm in û veqetandina wan jî hem zor e û hem jî hîn zû ye. Yanî romana kurdî hê bi xetên qallind ji hev neqetiya ye. Weke ku tê zanin post-modernizm, ji teref filozofê Frensi Jacques Derrida ve, di salên piştî 1960 î de derketiye ortê û modernîzmê red dike. Li gora post-modernîzmê, modernizmê dema xwe tije kiriye û bi şûnde maye. Di gel wê jî, niviskar û fîlozofên post-modernizmê, xwe azad û serbest dihesibinin ku ji demên borî û beşên wê, perçe û babetên nivîsan hilbijêrin û di nava berhem û nivîsên xwe de bicîh bikîn.

-Tu ji berhemên kijan nivîskarê cîhanê û yên Kurd hezdikî, kê tesîra xwe li ser te kiriye û kijanî nêzîkî xwe dibînî?

Bêgûman mirov di bin tesîra nivîskarên mina Tolstoy, Dostoyevskî, Mark Twain, Jack London, Jean Paul Sartre, Sîmon de Beauvoir, John Steinbeck û gelekên din de dimîne. Ez berhemên van nivîskaran û gelek nivîskarên din ên nû, bi kêf û eşq dixwînim. Helbet yekî ku hewil bide bibe nivîskarekî baş, xwe nêzî hinek ji van, an jî nêzî hinek nivîskarên nû û nûjen dîbînin; lê pêwist e ku meriv ji xwe re riyeke taybetî û xweser hilbiljêre.

Ez ji wan nivîskarên ku min navê wan li jor diyor kir û di gel wan ji gerek niviskaren heyama me, yên nû hez dikim. Lê ji nav van navan, hilbijartina navekî taybetî pir zor e.

Dema em bên ser nivîskarên Kurd û berhemên wan; mixabin ji ber tîpên wan, xwendina berhemên soranî, ji min re zor tê û ez ji wê parê mehrûm im. Lê di nav berhemên kurmanciya jorîn de, çi berhemên hejayî xwendînê hebin, ez dixwînim. Ji min re ji nav bêtir, naveroka berheman û bikarnîna ziman giring e. Ger niviskarekî Kurd zimên baş bikaranîbe û di berhemên xwe de gihiştibe wê armanca ku mesajekê bide xwendevanên Kurd, bi baweriya min ew bi ser ketiye.

- Bi raya te rewşa helbest û çîrokên Kurdî çawa ye?

Di hêla helbest û bi taybetî jî ya çîrokan de pêşketineke berbiçav heye. Lê ev herdu beş jî mîna edebiyata kurdî, hîn di destpêkê de ne û hewcedarî karekî giring û eleqeyeke mezin in.

-Tu dikarî ji xwendevanên me re hinekî jî qala xwe, berhemên xwe bikî?

Heta nuha du pirtûkên min derketine; yek ji wan ferhengeke zarokan e û bi wêne ye ku navê wê "Mizgîn, Ferhengoka Zarokan a bi Wêne" ye û romana min a pêşîn a bi navê "Çirîskên Rizgariyê" ye. Ferhenga zarokan ji nêzîkî 1500 bêjeyan pêk tê; peyvên ferhengokê bi mane û hevmaneyên xwe ve, tevî wêneyan û bi awayekî pedagojîk hatiye amadekirin. Tevî ku xeyalî ye jî, "Çirîskên Rizgariyê" çend aliyên jîyana gelê Kurd, bi çend awirên cuda tîne ber çavan. Di orta "teror"ê de, hewildanên aştî û karên demokratîk, lê bi dîtineke nû û xweser tîne zimên. Di kar û xebatên li dîjî dewleta terorîst de, li perspektîvên nû digere.

Wekî din jî hinek nivîs û wergerên min di rojnameya Armancê de û di kovara Nûdemê de derketine. Di Nûdemê de nivîsên min ên li ser lehengên dîrokî û civakî, hîn berdejan dike û hêvî heye ku ev nivîs di pêş de jî weke pirtûkekê bê çapkirin. Ji bilî van, ez nuha li ser romaneke nû dixebitim. Naveroka vê romanê bi giştî li ser jiyana Kurdekî penaberê li Ewrûpayê ye. Rewşa wî ya li Ewrûpayê, pêwendiyên wî bi welêt re û xem û xeyalên wî, çend beşên romanê ne. Ger mecal hebe, ez ê hewil bidim ku berdewama "Çirîskên Rizgariyê" jî, bi naverokeke xweser amade bikim.

Di encamê de, bêyî ku ez xweşî, şêrînahî û dewlemendiya zimanê kurdî û her wiha pêwîstiya xwendin û nivîsandina zimanê Kurdî bînim bira xwendevanên Kurd, silavên birayetî û evînwelatiyê pêşkêşî xwendevanên ROJ ê dikim.

Destana Kurdî Kerr û Kulik li Îsvîçre Hate Weşandin

Destana Kurdî ya bi nav û deng Kerr û Kulik di dawîya meha Îlonê de bi zimanê Almanî, ji alî weşanxana Araratê ve hat weşandin. Ev destan ji alî nivîskar Ahmet Aras ve hatibû berhevkirin û di sala 1993 yan de li Stenbolê bi Kurdî hatibû çapkirin. Destan rewşa jiyana Kurdan ya civakî, irf û edetên Kurdan yên kewnarê tîne ziman û hinek motîven mîtolojîk ve hatiye girêdan.

Reîsê heft eşîrên Kurda Emer Axayê Zengûzêrîn salix hildide ku li deşta Sirûcê, bi navê " Bilêcanê" hespeke Surî heye û dixwaze ku ew hesp bibe ya wî. Bi navê Perîşanê jî qizeke wî ya pir bedew hebûye. Emer Axa gazî hemmû mervên êlê dike û dibê: " Kî ku here ji min ra Bilêcane bîne, ezê qîza xwe bidme wî" Bi navê Kerr û Kulîk jî du birayên merxas hebûne ew şertê Emer Axa qebûl dikin û diçin ku Bilêcanê bînin. Bilêcan jî mihîna xalên wan bûye. Ango diçine şerê xalên xwe. Herdu bira diçin, bi xalê xwe ra dikevin şer, Kulik û şeş xalên wan têne kuştin, dawyê da Kerro mihînê hildide tîne û perîşanê distîne.

Berpirsyarê weşanxana Araratê Yusuf Yeşîloz, li Frankfurtê bêşdarî fuara pîrtûkan bû û beyan kir, got: " Xelqê Îsvîçre eleqeke nêzîk nîşan berhemên kultura Kurda didin. Ji ber vê yekê, de zemanekî nêzîk da emê destana "Sîyabend û Xecê" ya ku ji alî nivîskar Ahmet Aras da hatye berhevkirin bi zimanê Almanî bidin çapkirin.

XAÇEPIRS

Hesen'ê EMER

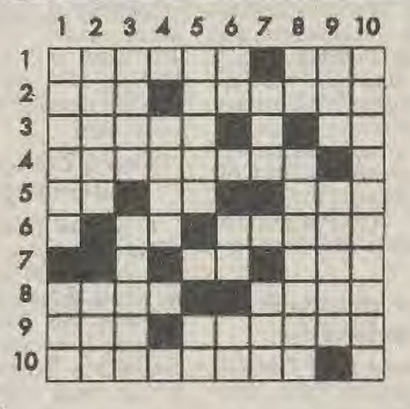

Çeperast:

1- a) Selik, sepet, b) Xwarin,risq. 2- a) Belê, wek raste, b) Tişta salekî, anjî salbisal. 3- a)Biyan, Kuvi b) nabe, nexêr. Berepaş 4- Nigirek, wek çarate tunela (Berepaş) 5- a. Pirsyarek. b) Bi Tirki hejmara deh. c) Pîreka zayinê dide kirin. 6- a)Hergele (Berepaş) b) Xerabûyî. (Berepaş) 7- a) Notayek. b) Kesê ku ji dayik û bavekî bûye. 8- a) Ne şêrîn. b) Qurs, ji bo xwendina xwe, qewî kirinê, (Berepaş) 9- a) Gopal, darê desta. b) Dilop (Berepaş) 10. Navê Hakkarî

Serejêr

1- a) Nexweşîkî, kesê ku li wê nexweşîyê ketiye. b) Ji zêrû ziv tê çêkirin û datinin serî. 2- a) Zimanê ereba b) Cihêku erd û asiman digîje hev. 3- a) Fêki. b) Şîve (Berepaş) 4- a) Ji bo kesê ku çavên wî nabîne jê re tê gotin. 5- a) Qedeha, çay wexwarinê, b) Dengê berxikê (berepas) . 6- a) Notayek b) Hergele c) Herfek 7- a) Hiş, Fikir. (Berepaş) b) Rojnamaya ana ku di destê we daye (Berepaş) 8- a) Bi rusî belê, b) Beyan. Sibe zu. 9- a) Niha, nuke. b) Eşîretek li hêla Xerpêtê 10- a) Pirtûka dînê Zerdeştî.

Bersîva hejmara berê:

Çeperast

1) Hejar.... Teha. 2) Agir. .....Goluk. 3) vin. bareş 4)ît... variz. 5. dawî..îro. 6) Rîbas... zal. 7) mel..ma. 8) do.. Gulan. 9) Çeçen 10.îleq.

Serejêr

1) havîn.. masî 2) egît..re 3) Jin...dildar 4) Ar... vab 5) Bawer..çi 6) Garis... Gel. 7) Torî... Nuçe . 8) Elezîz....Leq 9) Hiş... Roman. 10) Ak...Kolan.

24 Ekim 1995: Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'nin yürürlüğe girişinin 50. yılı

İşlevi yokken daha iyiydi!

Bosna-Hersek'te olanlar karşısında "BM'nin işlevsizleştiği" görüşü artsa da, ABD'nin uluslararası politikalarına bir "Şemsiye" işlevi görmeye başladığı; yani bir tür 'işlev' kazandığı izlenimi artıyor. "Çift kutuplu dünya"da ise, gerçekten işlevsizdi: Bir kutbun kararını, diğeri veto ediyordu. Ama tam da bu işlevsizlik, farklı bir işlev demekti. BM, niyetlerin açığa çıktığı bir platformdu.

Müşerref CANLI

Birleşmiş Milletler (BM) üzerine tartışmalar, Sözleşme'nin yürürlüğe girişinin 50. yılında daha yoğun tartışılacağa benziyor. 24 Ekim 1945 tarihinde 'Anayasa' niteliğindeki Sözleşme'sinin yürürlüğe girmesiyle insanlığa 'Dünya barışı' umutları veren BM'ye ilişkin tartışmalar aslında 50 yıl boyunca süregeldi. Tartışmaların odak noktası ise, "BM'nin işlevselliği"ydi. Bugün de bu tartışmalar sürüyor. Özellikle Bosna Hersek'teki gelişmelere kayıtsız kaldığı gerekçesiyle BM, "İşlevini yitirmek"le suçlandı. Ancak geçmişi; "Çift kutuplu dünya" günlerini anımsayanlar, asıl o dönemlerde pratik bir işlevin görülmediğini kaydediyorlar.

Peki Bosna-Hersek benzeri kayıtsızlıklar, BM'nin işlevsizliğinin kanıtı değil mi? BM üzerine yapılan tartışma ve araştırmalar izlendiğinde, durumun hiç de böyle olmadığı anlaşılıyor.

"Çift kutuplu dünya"nın sona ermesiyle, ABD ağırlığı arttı ve BM, giderek artan bir şekilde, ABD ve NATO planlarına bir tür "Şemsiye" yapılmaya başlandı. Bu, başlı başına bir 'işlev' demekti. Eğer BM Bosna-Hersek'te olanlara kayıtsız kaldıysa, bu aslında ABD ve NATO kayıtsızlığı anlamına gelirdi; bir başka deyişle, BM'nin ABD etkinliği izinde bir 'işlev' kazanması anlamına gelirdi...

Bu değerlendirmelerin özet sonucu şu: BM'nin eskiden işlevi yoktu; şimdi var. İşte yeni sorun da bu noktada başlıyor. BM'nin işlevsiz günleri mi daha iyiydi, şimdiki "Şemsiye" işlevini kazandığı günler mi?

Dünya kutup kutup, BM damar damar...

İkinci Dünya Savaşı'nın muzaffer ülkelerinin 'Müttefik'likleri pek uzun sürmedi; Churchill'in "Demir perde" 'keşfi', yeni oluşan sosyalist sisteme karşı soğuk savaşın başladığını bildiriyordu. Bitme tarihi konusunda iyimser yıllar gösterilse de, aslında sosyalist sistemin yıkılışına kadar süren bu savaş, dünyanın her karışını olduğu gibi, BM'yi de derinden etkiliyordu.

Sonuçları bakımından bu soğuk savaş ve "Dehşet dengesi", BM'de ciddi uluslararası sorunlarda yaptırımcı karar alınamaması anlamına geliyordu. Güvenlik Konseyi üyesi ABD ve SSCB, işlerine gelmeyen şu ya da bu kararı veto etmek durumundaydılar; ediyorlardı ve BM, fiilen karar alınamayan bir yer oluyordu.

Sorunların Genel Kurul'a inmesi de farklı bir sonuç yaratmıyordu. Yer yer "Bağlantısızlar Grubu"nun oylarıyla halklar lehine karar çıksa bile, Filistin hakkında alınan Genel Kurul kararlarında olduğu gibi, Güvenlik Konseyi üyesi ABD'nin itirazıyla kararların yaptırımı çok fazla mümkün olamıyordu.

Özellikle sosyalist sistemin dayatmasıyla oluşturulan BM'ye bağlı sosyal faaliyetler ve hiç değilse belgelere geçirilen (UKKTH gibi) ilkeler bir yana bırakılırsa, pratik anlamıyla BM, kelimenin gerçek anlamıyla işlevsizdi.

Fakat BM'nin anlamlı işlevi, işte bu işlevsizliğindeydi. İlk bakışta paradoks gibi görünen bu durum, belki de "BM ruhu"na en uygun olanıydı. Şimdiye göre BM hakkında daha az şikayetin olması da belki bu niteliğindendi.

'İşlevsizliğin işlevi' konusunda söylenen ilk söz, BM'nin "İyiyle kötü, doğruyla yanlış ayrımının su yüzüne çıkarıldığı bir uluslararası zemin oluşu." 'İşlevsiz' BM'de dünya insanlığını ilgilendiren bir dizi sorun, uluslararası birçok anlaşmazlık tartışılıyordu. "Çift kutuplu" dünya gerçeğindeki bu tartışmalarda, hangi sorunda kimin ne istediği daha somut anlaşılıyordu. İşte fiilen 'işlevsel olmayan' BM, bu noktada kocaman bir ayna işlevi görüyordu. Dünya halkları, hangi sistemin iş karar aşamasına geldiğinde halklar lehine davrandığını/davranmadığını anlayabiliyor, birçok gerçek saklanamaz çıplaklığıyla gün ışığına çıkıyordu. Örneğin, belki kendileri hakkındaki kararlar fiilen uygulanamıyordu ama, bir Filistin... bir Angola... bir Ruanda halkı, özgürlükleri karşısına kimin çıktığını somut olarak görüyorlardı. Aynı şekilde işsizlik, güvencesizlik, sağlık gibi konularda, veya biyolojik silahların yok edilmesi gibi sorunlarda dünya çapında yapılacak iyileştirmelere hangi ellerin "Red!" oyu kaldırdığını görebiliyordu...

Bugün BM'ye artık böylesi öneriler ve tartışmalar pek gelmiyor. BM'nin artık fiili işlevi de var. Güvenlik Konseyi'nde kararlar artık pek veto edilmiyor; buna gerek kalmıyor. (Varlığını "Çift kutbun dehşet dengesi" ortasında oynamaya borçlu 'Bağlantısızlar' ve onların oyları da kalmadı tabii.) Ve örneğin, ABD'nin Körfez Savaşı, "BM koalisyon güçleri"nin savaşı olabiliyor; BM artık bu denli işlevsel!

Tartışılan ise, 'işlevsiz' günlerinde mi, 'işlevli' günlerinde mi BM'nin daha adil olduğu...

'Denge' gitti mertlik bozuldu

BM bugün her çevrenin, her ülkenin ameliyat masasında. Aslında buna ABD de dahil. Gerçi onun derdi biraz farklı: Sosyalist blok dayatmasıyla yerleşmiş izleri ve sosyal-kültürel-sağlık misali "Gereksiz külfetler"den BM'yi arındırma derdinde.

Şöyle ya da böyle, "BM ruhu" ve 'işlevi' ile ilgili her çevrede konu tartışılıyor. 'Ortalama bir BM ruhu' özleminde olan herkesin şikayet ettiği nokta, sonuçta "Tek kutuplu dünya"da yaşanıyor olması. Tabii sorunu Güvenlik Konseyi bileşimini değiştirmeye ya da (özellikle zenginlerin ödemediği) aidatların düzenli ödenmesine bağlayanlar da yok değil. Ancak bu yaklaşımı bile biraz açtığımızda, karşınıza "Güçlü ülkelerin ağırlığı ve belirleyiciliği" yakınması çıkıyor. Bunun "Çift kutuplu dünya"da da böyle olabildiğini söyleyenler bulunsa da, o zamanki "Güçlü ülkeler"in esasta 'farklı' olmalarının önemli sonuçlar yarattığı da inkar edilmiyor.

BM'nin 50. yılı ile ilgili olarak değerlendirmelerini bize aktaran Prof. Cahit Talas'a, ilettiği görüş haricinde sorduğumuz "Sistem değişikliği olan ülkelerin bir bloğunun yok olması BM çalışmalarını zaafa uğratmamış mıdır?" sorusu, çok genel de olsa "Elbette" yanıtını getiriyor.

Sonuçta BM'nin 'Pax Americana'nın gölgesi altında, hatta bazen de hizmetinde olduğu yakınması giderek artıyor. Bunu önlemek için tartışılan bir dizi formüllerden biri olan "Katkı zorunluluğu bulunmayan Barış gücü toplayarak etkinlik tekellerine yol açmak yerine, BM ordusu oluşturmak" gibi düşüncelerin de 'BM ruhu'nu diriltmesi zor görülüyor. Evrensel ruh, galiba evrenin sosyo-ekonomisiyle direkt bağıntılı oluyor.

San Francisco kentinde BM Sözleşmesi'nin imzalanma anı.

BM Türk Derneği Genel Başkanı Prof. Cahit Talas:

BM'siz bir dünya düşünülemez

Birleşmiş Milletler, İkinci Dünya Savaşı sonrasında 1945 yılında kuruldu. Kuruluş hazırlıkları savaş sürerken başlamıştı. 1941 yılında savaş sonrasında yeniden bir dünya savaşı ile karşılaşmamak için ilk önemli adımlar atıldı.

Bir dünya örgütünün kurulmasına dönük uluslararası çalışmalar savaş boyunca sürdü ve 1945 yılının 25 Haziran'ında 51 devletin katılımıyla gerçekleşen konferansta BM anayasası kabul edilerek örgüt resmen kurulmuş, tamamlanmıştır. Türkiye de bu 51 devlet arasında yerini almıştır.

Anayasası kabul edilerek resmen kurulan BM, çağımızın önemli uluslararası kuruluşları gibi; örneğin Kızılhaç ve Milletler Cemiyeti gibi, bir dünya savaşından sonra kuruldu. Bu kuruluşlar kuşkusuz bir toplumsal rastlantının ürünü olarak değerlendirilmemelidir. Bu kuruluşların doğuşlarına yolları açan etken, halkların her zaman barışa duydukları gereksinimdir. BM'nin de önde gelen amacı ve çalışma alanı dünya barışını sağlamak ve korumaktır. BM antlaşmasının birinci maddesi, 'uluslararası barış ve güvenliği korumak ve bu amaçla barışın uğrayacağı tehlikeleri önlemek ve bunları boşa çıkarmak' diye başlar ve sürer. Bu yolu gösterir, gerekli örgütlemeye yönelir ve bir dizi birimleri oluşturur. Bu yıl BM, 50. yılını kutlamaktadır. Bir evrensel örgütün dünya halklarının yaşamında, bu yaşamın barış içinde sürmesinde önemli bir yeri vardır.

Şu gerçeği her zaman anımsıyoruz: Yalnızca silahların susmuş olduğu bir ortam, barış demek değildir. Silahların susmasıyla birlikte, dünya nimetlerinin hakca bölüşümü; halkların ve ülkelerin arasındaki ilişkilerin, uyuşmazlıkların barışçı yöntemlerle çözülmesi; gelişme ve kalkınma süreci; yardımlaşma ve başkaları, sürekli bir barışın öğeleri olarak halkların önüne daima gelmektedir. Bu nedenlerdir ki BM, kendisine bağlı bir dizi uzmanlık kuruluşları ile birlikte çalışır. UNESCO, UNICEF, Dünya Sağlık Örgütü, Dünya Tarım Örgütü gibi örgütler BM'ye çalışmalarında geniş ölçüde yardımcı olmaktadır.

BM, zaman zaman tartışmalara ve eleştirilere konu olmaktadır. Bu doğaldır. Çünkü birçok düşüncenin, birçok kurumun, bir kararı veya çözümü çeşitli açılardan değerlendirmesi doğaldır. Önce şunu söyleyelim: Günümüzde BM'siz bir dünya çok yadırganır. Bunun yanında böyle bir dünya, uluslararası ilişkileri güçleştirir ve hemen ekleyelim; barış tehlikeye girer. Silahların günümüzde ulaşmış olduğu önemli boyutlar, bütün insanlık için kara yıkım oluşturur. O nedenle BM'siz bir dünya, hiç bir şekilde düşünülemez ve buna itibar edilmemelidir.

BM'nin bir çok eleştiriye konu olan birimi Güvenlik Konseyi'dir ve onun kararları sürekli tartışılmaktadır. Güvenlik konseyi'nin kararlarının her zaman tam bir tarafsızlık içinde gelişmediği, genellikle bilinmektedir. Bu teşhis doğru olabilir. Fakat sakıncaların giderilmesi evrensel ahlak normlarıyla yakından ilgilidir. Dünya kamuoyu bu konuda BM'ye yardımcı olabilir ve kararları adalet çizgisine çekmekte önemli bir rol oynayabilir.

50 yılın getirdiği deneyimlerden yararlanılarak BM'nin çalışmalarını daha yetkin kılmak olanağı vardır ve bu deneyimlerden kuşkusuz yararlanılmalıdır. BM'nin Güvenlik Konseyi'nin en çok tartışılan yanlarından birisi, Konsey'in bileşimidir. Bilindiği gibi bu konseyde 5 sürekli daimi üye yer almaktadır ve bu üyelerin her biri kararlara ilişkin veto hakkını kullanabilmektedir. Bu bileşim şimdiye kadar fena işlemedi fakat, önemli bir tartışma da sürmektedir.

BM'nin zaman zaman bir veya birkaç devletin etkisi altına girdiği kuşkusu uyanmaktadır ve bunun sakıncaları tartışılmaktadır. Öncelikle şunu söylemek gerekir: Bu örgütün çalışmaları için belli bir bütçeye, parasal kaynağa gereksinimi vardır. Bu bakımdan, eğer bazı ülkeler BM'nin parasal giderlerinde etkili oluyorsa, bu kararlara da yansıyabilir. Bunu önlemenin yolu, her üye ülkenin BM içinde önceden belirlenmiş olan katkılarını tam olarak ve zamanında ödemeleridir. Bunun için BM suçlanmamalıdır. Bu tür sakıncalar giderilebilir. Mesele, BM'yi benimsemek ve BM'ye yardımcı olmaktır.

BM bir çok yerde bekleneni göstermemiş olabilir. Fakat BM'yi harekete geçiren onun üyeleridir. BM, üye ülkelerden, onların tutumundan ayrı kararlar almak durumunda değildir. Böyle olunca, BM'den çok, BM üyelerinin katkılarını, yardımlarını, konumlarını ve tutumlarını tartışmak daha anlamlı olabilir.

Gelenek, mücadele ve süreklilik

İbrahim BATTEFELD

En büyük güç kitlelerin örgütlü gücüdür. Devrimleri yaratan kitlelerdir. Bir araya getirilmiş ve yönlendirilebilen örgütlüğüdür. Kitlelerin gücü, ancak kitleler örgütlü bir duruma getirildiğinde maddi bir olgu halini alabilir. Devrimlerin kaderini zaferle tayin edebilir. Hiçbir kendiliğinden gelişme ve hiçbir dağınıklık devrimcileri var edemez. Sorunun esası ülke özgülünde devrimin geçeceği güzergahta kitlelerin örgütlü gücünü yaratma gerekliliğini duyumsama ve o paralelikte yığınları harekete geçirebilecek somut duruma cevap veren özgün politikalar, açık perspektifler belirlemektedir.

Hele ki ulusal bağımsızlık savaşı veren hareketler açısından bu durumun önem ve anlamı daha dayatıcı durumdadır.

Toplumsal ve siyasal süreç belli dönemlerde kesintiye uğrasa da sürekli bir yenilenme ve ilerleme içindedir. Mücadelenin ve siyasetin birbirinden ayrı görünen kesitleri de bir bütünün parçası ve devamıdır. Belli dönemlerde toplu bir değerlendirme yapıldığında, mücadelenin süreklilik gösterdiğini, sürekliliğin gelenek yarattığını görebiliz.

Bir hatayı içtenlikle kabul etmek, onun nedenlerini araştırmak, ona yol açan koşulları çözümlemek ve onu gidermenin yollarını dikkatle incelemek; ciddi bir partinin özelliği budur. Görevlerini yerine getirmenin, sınıf ve giderek yığınları eğitmenin ve yetiştirmenin yolu budur.

Evet, hataları karşısında duyarlı olmayan, onu birçok yönüyle analiz etmiyen ve hataların kaynağını ortaya koymayan bir komünistin kitlelere güven verebilmesi onu tekrar yenileyebilmesi ve gerçekten ciddi bir örgütlenme olduğunu ortaya koyabilmesi olanaklı olabilir mi?

Ezilenlerin en geniş yığınlarıyla, esas olarak proletaryayla, ama aynı zamanda proleter olmayan ezilen yığınlarla bağlar kurmayı onlarla yakınlaşmayı ve bir ölçüde kaynaşmayı başarabilen bir parti, yenilmeyen bir parti olur. Kabul edebiliriz ki, bir parti geniş halk yığınlarıyle ilişkili olduğu ve çalışmalarını onlara kavrattığı müddetçe yenilmez olur.

Bu olgu, bir partinin geniş kitlelerle bağ kurmasını gerektirir ve bunun zorunlu olduğunu vurgular. Güncel sorunlara eğilmeyi, partiyi geniş kitlelere götürmeyi getirir. Kürdistan'daki ulusal bağımsızlık çizgisini anlatmak, ulusal harekete kitleleri katmak, onlara öncülük yapmak, yayın organını en geniş kitlelere ulaştırmak, gerici feodal güçleri tarafsızlaştırmak, feodal aşiretleri kazanmak, onların desteğini almak, bağımsızlığı kavratmak; bu, bir partinin ve onun çıkardığı yayın organı ve çalışma tarzına bağlıdır.

Kitleleri kazanma ve uzun vadede onun öncüsü olma misyonunu üstlenmiş olduğunu kanıtlayabilmesi, gerçekte yıkılmaz ve sağlam ilişkiler üzerinde kurulu kazanımlar elde edebilme, hareketin hatalarına karşı tavrında ciddi, samimi ve açık davranabilmesine bağlıdır. Her yanlış bir davranışın kitleleri ne kadar derinden etkilediği açık ve ortadaki bir durum iken hiçbir şey olmamış gibi aynı davranış ve hataları sürdürmek bir gerileme olduğu gibi, bu davranışlarla var olan bir statükoyu koşar adımlarla yıkmak demektir.

Jiyana Nû, yurtsever-devrimci basınımızda kendine özgü bir çizgi ve mücadele yürüttü. Mücadelesi, devraldığı devrimci mirasın, geleneğin daha da ilerlemesi ve yenilenmesi anlamına da geliyordu. Yarattığı birikimle yeni bir aşamaya ulaştı.

Daha geniş kollektif insiyatiflerin platformu olan Roj'da sürekliliğini devam ettirdi. Roj yayınını devam ettiriyor. Jiyana Nu ise, henüz erken olmakla birlikte, 29 sayılık yayınıyla bir değerlendirmeye tutulsa, mücadele ve siyasal çizgisi ile esasta olumlu yerdedir. Bir yanıyla ülkemizin siyasal süreçlerinin ve onun belli insiyatiflerinin kendi alanında özerkleşmesinin, coğrafya, tarih ve kültür sürekliliğinin basın alanındaki özgün ve özgür sesiydi. Devrimci basında iç çoğulculuğun, bulunduğumuz coğrafyanın Kültürel çoğulculuğunun sesiydi. Fakat maalesef bu çoğulculuğu Roj gazetesinde sürdürmesini istiyorduk, ama bir türlü bu çoğulculuğu yakalayamadık.

Ben Jiyana Nû'nun ilk sayısından son sayısına kadar Avrupa temsilciliğini yürttüm. Yalnızca temsilciliğini değil dağıtıcılığını, haberciliğini, maddi sorunun en geniş kitlelere ulaşabilmesi ve diğer işleri elimden geldikçe yerine getirdim. Kollektif bir yayının emekçisi anlayışı ile çalıştım. Avrupa temsilciliği görevini aynı metotlarla Roj'un 15'nci sayısına kadar aynı tempoyla devam ettirdim. Daha sonra bu görevi yeni arkadaşlara devrettim.

Basın alanında bundan sonra da çalışmaya ve katkı sunmaya devam edeceğim. Roj'un devrimci demokrasinin ifadesi, mücadelenin bir mevzisi ve boyutu, iç çoğulculuğun ve kültürel çeşitliliğimizin sesi olacağını ümit ediyorum. Bu bir yarış ve sınavdır. Kendini tekrar edenler, hatalarından korkanlar, yenilenmeyenler sınavı kaybeder, yarış dışı kalırlar.

Devrimci mücadelenin, özel olarak basının kendisini sınayacağı, ölçeceği alan halktır. Halk denizdir, halk bir aynadır. Her kurum ve kişi ara sıra dönüp bu aynaya bakmalıdır. Görüntüsünü tazelemelidir. Yeni arkadaşlara başarılar diliyorum.

BM ve Kürtler

Dört ayrı ülkenin sömürge mekanizması içindeki Kürt halkının, ilk ve temel ilkelerinden biri Ulusların Kendi Kaderini Kendisinin Tayin Hakkı olan BM'ce gözetilmemesi, hatta yakın yıllara kadar gündemine bile girmemesi, tam bir trajedi olsa gerek. Ne var ki, bu trajedinin yaratıcısı soyut bir 'BM kötülüğü' de değil. Sorun, tam da dört ülke arasında paylaştırılmış olmasıyla direkt bağıntılı.

İran, Irak, Suriye ve Türkiye (ve özellikle ilk üçü; yer yer de sonuncusu) BM içinde sürekli Batılı aydınların "Dehşet dengesi" dedikeri iki blok arası rekabete oynayan bir tutum geliştirdiler. Bazen ABD'ye, bazen SSCB'ye yakınlaşarak güçlenmeye çalışan paylaşıcılar, "Dehşet dengesi" ortamında "Fazla rahatsız edilmemeleri gereken" ülkeler olarak anıldılar. Bu uluslararası ortam, sözkonusu ülkelerin "iç işi"ne karışılmaması; tahakküm altında tuttukları halklara dair sorunların gündeme getirilmemesi sonucunu yarattı denebilir.

Başta Irak ve Suriye, "Arap dünyası"nın giriştiği ve petrole dayalı manevralar nedeniyle, "Kutup"ların (birinin ya da diğerinin) ipleri koparmaktan kaçındığı 'hassas' ülkelerden sayıldı. İran ve Türkiye de farklı saiklerle de olsa aynı konumda değerlendirildi. Şüphesiz bu, BM'ye de bu ülkelerin "iç işleri"nin gündeme getirilmesi/getirilmemesi sorununa da direkt olarak yansıdı.

O zaman "Çift kutup"un dağılması Kürtler için bir talih mi sorusuna ise, ne yazık ki olumlu yanıt vermek zor. "Çift kutup" yerine "Kör kutup" hakimiyeti, sorunu sadece çıkarı gereği ele alan bir hakimiyet niteliğinde ve BM'ye ilişkin boyut da bundan farklı olmayacak gibi görünüyor.

Bir kez daha, gündemleşmenin, öz güçle mümkün ve anlamlı olduğu sonucu çıkıyor.

BM'nin anatomisi

Genel kurul: Genel Kurul, BM'nin temel kuruluşudur. Her yılın sonuna doğru olağan, bazen de olağanüstü toplanır. Her üye ülkenin bir oy hakkı vardır. Önemli sayılmayan konularda kararlar oy çokluğuyla alınırken, mali konu veya yeni üyelik kararı gibi konularda üçte iki çoğunluk aranır.

Güvenlik Konseyi: "Uluslararası barış ve güvenlikten sorumlu" olan Güvenlik Konseyi 15 üye ülkeden oluşur. Bu üyelerin 5'i, "Daimi üyeler" olarak adlandırılan İngiltere, Fransa, ABD, SSCB (şimdi BDT) ve Çin'dir. Geri kalan 10 üye, Genel Kurul'ca iki yıllık süre için seçilir ve her iki yılda değişir. Güvenlik Konseyi'nin çoğunlukla siyasi nitelik taşıyan kararları, en az 9 üyenin "Olur"yla alınabilir. Ancak, "Daimi üye"lerden herhangi birinin "Hayır" demesi, karar alınamaması sonucunu getirir. Konsey'de alınmayan kararlar, Genel Kurul'a indirilebilir.

Ekonomik ve Sosyal Konsey: Üç yıllık bir süre için 54 üyeden oluşturulan Ekonomik ve Sosyal Konsey, "Irk, din, dil gibi ayrımlar gözetmeden, yoksullara, hastalara ve okuma yazma bilmeyenlere yardım" için kurulmuştur.

Vesayet Meclisi: BM Vesayet Meclisi, 'Vesayet anlaşmaları'nın "gerektiği gibi uygulanmasını sağlamak amacıyla, ilgili bölgeleri denetlemek için" oluşturuldu. Ancak şu anda bu Meclis'in fiilen bir işlevi pek kalmadı. Çünkü bugün ABD yönetimi altındaki Pasifik Adaları'ndan başka dünyada vesayet bölgesi kalmamıştır.

Uluslararası Adalet Divanı: "Dünya Mahkemesi" diye de bilinen Uluslarası Adalet Divanı, Genel Kurul ve Güvenlik Konseyi'nce seçilen değişik ülkelere mensup 15 yargıçtan oluşur. Yargıçlar 9 yıl süreyle görev yaparlar. Divan en az 9 yargıcın katılmasıyla toplanır.

Divan, çıkacak karara uymayı önceden kabul etmiş ülkelerin getirdiği davalara bakar. Uluslararası hukukla ilgili olarak kendisine getirilen sorunlara ilişkin önerilerde bulunur. Kararlar oy çokluğuyla alınır.

Sekreterlik: Sekreterlik, BM'nin kararlarını uygular. Uluslararası barış ve güvenliği tehlikeye sokan ya da bozan herhangi bir sorunu BM'ye götürmek ve her yıl Genel Kurul'a bir rapor sunmak, Genel Sekreter'in görevidir. Sekreterlik'te, "BM'ye bağlılık andı içen ve kendi ülkelerinden buyruk almayacak olan" üye ülkelerden karma yaklaşık 16 bin kişi çalışır.

BM'nin şimdiye kadarki 6 Genel Sekreteri şunlar oldu: Trygve Lie (Norveç), Dag Hammarskjöld (İsveç), U Thant (Birmanya), Kurt Waldheim (Avusturya), Javier Perez de Cuellar (Peru) ve Butros Gali (Mısır).

Bu arada, BM'ye direkt ya da dolaylı bağlı olarak çalışan 16 kuruluş bulunmaktadır.

Kongra Netewî û kiryarên me

B. BARAN

Her çiqas Kongra Netewî di bernameê û armancên rêxistinên Kurdistan ê de ne nuh be jî, îro li her derî û bi her firsetê bêtir tê nîqaşkirin. Kongra Netewî doz û daxwazek gelek pîroz e, hêviyek mezine. Ji ber vê jî mafê tu kesî tu rexistinî tune ye ku vê daxwaza pîroz beravêtî bike. Hemî avayiyên netewî ji bona me pîrozin, ji ber ku bi her dem avayiyên netewî ji bona netewa Kurd pêwîstî û hêviyên mezin di nav xwe de bicî dikin. Ji kevinde kêmasiya gele Kurd ya herî mezin, ji birînên gele me yên herî kûr yek jî pêknehatina avayiyên netewî ne. Ji ber vê jî gava meriv vê pêwîstiya hanê tîne rojevê beriya her tiştî pêwîste ku meriv ji xwe dest pê bike û bi rastî xwe jêre amade bike, da ku meriv karibe li der dora xwe jî doza amade kirina van avayiyan bike. Pêwîstiya netewî bi enstîtuyên Kurdî, bi bereyek netewî, bi komel û sendîkayên Kurdistanî, bi avayiyên ziman û çanda Kurdî, parlamento û kongreyek netewî û hwd. gelek cûre avayiyên netewî hene.

Belê pêwistiya gelê me bi gelek tiştan heye û gelê me jî ji bona pêkhanina van avayiyan amade ye. Lê ev jî gelek vekiriye ku her çiqas rola rewşenbîrên Kurdistanî hebe jî, çêkirin û li darxistina van avayiyan bi destê rêxistinên Kurdistanî dikarin bên ava kirin. Pêwîste ku rexistinên Kurdistanî bingehê van avayiyan amade bikin. Rêxistin ji bona pêkhanîna bingehê van avayiyan pêwîste ku; di lênêrînên xwe de, di kiryarên xwe de, di polîtîka xwe de, di têkiliyên xwe de astengên heyî rakin û bi rastî xwe jêre amade bikin.

Em werin ser Kongra Netewî. Nav ne girînge, dibe ku navek dinê lê be Konseya Netewî, Bereyê Netewî, Meclisa Netewî û hwd. tiştekî naguherîne. Em bi kurtebirek ve berê xwe bidin rewşa polîtîk ya ku gelê Kurd têde dijî gelo çawa ye. Ji avayiyek weha ber fire re amade ye ya na?

Kurdistan ne tenê bi sînorên mêtinkaran, bi polîtîka demajoya rêxistinan ve jî perçebûyî ye. Yanê rewşa demojoya têkoşînê li gor perçên Kurdistanê cuda ye. Daxwaz û armancên rêxistinên Kurdistanê ji hev gelek cudaye. Nexweşî, bêbaweri û dijminayî ya di nav rêxistinên Kurdistanê de xurt e. Têkiliyên rexistinên Kurdistanê di gelek waran de dikare bibe asteng li pêşiya xebatên hevbeş yên Kurdistanî.

Tiştekî din jî heye ku qet meriv nikare paşçav bike. Kî gelek li ser yekîtiyan bipeyive; navê wê mane ku ew vê yekitiyê dixwaze û ji dil diparêze. Di nav her perçeyekî Kurdistanê bi xwe de jî tu yekîtiyên netewî bi bingeh nehatine ava kirin. Mixabin ku, di nav rêxistinên her perçeyekî Kurdistanê de bi xwe jî polîtîkayên cûr bi cûr tên domandin, bi hev bawerî kêm e, hînbûna bi hevre karkirinê tune ye. Ev rewşa bêbaweriyê û polîtîkayên cûr bi cûr di nav perçan de jî heye. Ji vê girîngtir têkiliyên rêxistinên Kurdistanê bi dewletên mêtînkar re gelek xurt xwiyane. Di roja îroyin de Suriye, Tirkiye û Îran di nav rêxistinên Kurdistanî de lîstikên gelek mezin dileyizin. Ev rewş meriv ditirsîne. Heta van lîstikan dikarin bibin sedemên bidesxistinên gelê Kurd ji dest bibin.

Di ser van hemî bûyeran re birîna herî dijwar hebûna Kurd kujiyê bi destê Kurdan bi xwe ye. Ji aliyekî ve şerê navbera PDK û YNK ku demek dirêj û bi herikandina xwînek dijwar domkir. Hêjî ew çareser nebûye. Em hêvîdarin ku di demek kurt de ev pirsgirêka navbera wan her du partiyan bê çareser kirin û xwedî li wê bidestxistina Kurdistana başûr bê derketin.

Hîn ku ev birîna xidar nehatiye derman kirin nexweşiyek jê dijwartir dest pêkir. Ev jî êrîşa PKK li ser PDK û Kurdistan a başûr e. Ev êrîşa hanê êrîşek gelek xirab e û zirarek gelek mezin dide doza gelê Kurd û bi destxistinên Kurdistan ê. Pêwîste ku li ser vê êrîşa hanê cuda bê rawestandin. Vê êrîşa hanê ji aliyekî ve dijitiya navbera perçên Kurdistanê xurt dike, baweriya gelê Kurd û dostên gelê Kurd dişkîne. Bi destxistinên Kurdistanê dixe nav astengên dijwar. Tu kiryar, tu şaşî nabe sedemê êrîşa ser partî û perçeyekî Kurdistanê, tu bûyer û kiryar nabe sedemê bi destê Kurdan rijandina xwîna Kurdan. Mêjiyê min nagire çawa rêxistinek Kurd bikaribe bi êrîşên ser rêxistinek Kurd xwe bipesinîne. Ev rewş gelê Kurd dêşîne. Kuştina Kurdan ji rêxistinên Kurdan re ne ciye pesnê, dilşikestin û êşê ye. Ev bi tu hawî nayê pejirandin.

Rewşek balkeş jî ev e ku; di vê rewşa îroyîn de ji aliyekî ve PKK bi hawakî xurt daxwaz û mineqeşa Kongra Netewî tîne rojevê, û ji aliyêk din ve jî êrîşî partîyek Kurd bike, êrîşî perçeyekî Kurdistanê dike. PKK ji aliyekî ve nexweşî û bêbaweriya navbera perçên Kurdistanê xurt dike û ji aliyê din ve jî bona Kongra Netewî doz û daxwaz li rêxistinên perçên Kurdistanê dike. Ne daxwazek normale, heta dide diyar kirin ku wê bi zorê Kongra Netewî ava bike. Ne Kongra Netewî û avayiyên netewî yên din bi hawê; " Min çekir bû" nayên ava kirin. Avayi yên bi vî mentiqe ava bibin jî vê vatiniyê nikarin bînin cî û nabin û nebûne avayiyên netewî. Pêwîste ku her kes vê rastiyê bibîne û bipejirîne. Gava rêxistin vê daxwaza pîroz bînin rojevê; pêwîste ku berya dozkirinê bi kiryar û polîtîka me baweriya me ya bi Kongra Netewî didin dîyar kirin.

Ji aliyê dinve ger bi rastî em amade bin ji bona Kongra Netewî, pêwîste ku em bi xwe ji bona ava kirina wê hewil bidin. Avayiyek weha girîng bi rêxistin û partîyên sîyasî yê Kurdistanê re dikarin bên amade kirin. Avayiyên bi partîyên Kurdistane ve girêdayî nikarin Kongra Netewî bidin hev, ji ber ku ev karê partiyan bixwe ye.

Ger meriv bide hev; Kongra Netewî daxwazek gelek mezin û pîroze. Partîyê Kurdistanê ger bi rastî baweriya pêwîstî ya daxwazek weha pîroz bikin, berya her tiştî di warê têkiliyên xwe yên bi derve re, di warê têkiliyên bi partiyên Kurdistanê re, di ware polîtîka xwe de xwe di ber çav re derbas bikin. Nêzîkahî û biratiyê di nav rexistinên Kurdistanî de xurt bikin. Bi nexweşî û astengên hev bêşin û bi bidesxistin û serkeftinên hev dilşad bibin. Têkiliyên navbera xwe xurt bikin, baweriyek xurt bidin hev. Dema em karibin vana pêk bînin avakirina avayiyên netewî, tevî Kongra Netewî jî gelek asan dibe. Tenê gotin rê ne ji Kongra Netewî re û ne jî ji avayiyên netewî yên cûr bi cûr re venake. Ez hevîdarim ku her rêxistinên Kurdistanê xwe biguhrînin û xwe ji avahî pêdiviyê têkoşîna azadî û serxwebûna welatê xwe re amade bikin.

Lice derin bir yaradır, kabuğunda oyalanmasın parmaklarınız

Lice şimdi nice?

Hüseyin ŞİMŞEK

Şırnak, Kulp, Cizre, Çukurca... Ve sonraki halka, 22 Ekim 1993'te Lice oldu. 36 saat içinde kül yığınına çevrilen ilçelerini, sokağa çıkma yasağı kaldırıldığında terkeden Liceliler her arkalarına dönüp baktıklarında, hayatta kalmanın buruk tadını yutkundular. Kentlerini yıkılmış bir surette terketmenin acısı yüreklerinde, en yakındakinden başlayarak en uzaktakine kadar birçok kentin yollarına döküldüler. Bastırılmış çığlıklarında terkettikleri kentin buruk andı vardı. Bir kere daha anlaşılmıştı ki, devlet sayısız terkedişlerle sürecek bir yaşamı reva görüyordu Kürde.

Lice, içine kapandı günlerce; ama yalnızlığını özleyen bir gonca gül gibi değil. Bir kapana kıstırılmış olarak, dört gün kıvrandı, yandı. Tüyler ürperten dört uzun ve alev alev yanan gece!.. Günün izine rastlanmayan dört sabah; Lice'nin göğünü, kenti tarayan helikopterlerin oluşturduğu kara dumanlar kapladı. Her kent gibi, sokakları defalarca şafak yağmurlarıyla yıkanmış bu kent, karış karış ise ve küle bulandı. Lice, Lice olmaktan çıktı. Lice, bir kent kalıntısıydı artık, mağrur ve yitik. Lice, bir toplu gömüt.

Şimdi Diyarbekir'in, İstanbul'un, Adana'nın, Mersin'in, Bursa'nın varoşlarında ve yüzleri birer çilehaneye benzeyen, gam sultanı yaşlılar, geride bıraktıkları koca bir ömrün dökümünü içleri kan ağlayarak yapar: Ölümü bol bir ülkenin yurttaşlarıydık, yaşam dar geldi eğnimize... Kızıl bir kadife kadar mağrur gelinler, bir şayak kadar hırçın gençler döküldükleri büyük kent varoşlarında acının bahçıvanı gibi konuşur. Hakları var, çünkü kendi elleriyle kurmadılar bu gurbetleri. Sürgün yaşamanın tadı zehir zemberek, seyyah olup gezmenin tadına hiç mi hiç benzemiyor.

Bir coğrafya ki baharlar dökülen yapraklarla anılır. Sanki orda her şey yenilenmek için önce batmak zorunda. Doğmak için önce ölmek şart. Bir kent düşünün; ona dikilmiş bütün üniformalı ve devletlü gözler, öncelikle suç arar. Orda doğmak, bulunmak bile suç unsuru.

Licelinin temel geçim kaynaklarından biri hayvancılık ve hayvancılık denilince akla kıl keçisi gelir. Bugün kıl keçilerinin ağaç kırımı sorun olmaktan çıktı, çünkü yakılmadık orman kalmadı. Köyler, ormanlar, meralar yakıldıkça Liceliler dağ taş demeden yollara döküldü. Dizlerinin bir bir büküldüğü köy yollarından kentlere aktılar. Düzlüğe çıkmak değildi bu; kendi kendini yağmalama alanına dönüşmüş metropollerde, yaşamı, daha korkunç bir ağıt gibi sürdürmekti. Acı da veren, ama aç bırakmayan toprağın kucağına güvenmek de yoktu artık. Artık onlar için gurbeti sılaya bağlamak ateşten gömlekti. Göç edilen yerlerde işi oluruna bırakmak ise, bir başka ölüm.

Şırnak, Kulp, Cizre, Çukurca... Ve sonraki halka, 22 Ekim 1993'te Lice oldu. Lice, içine kapandı günlerce; ama yalnızlığını özleyen bir gonca gül gibi değil. Bir kapana kıstırılmış olarak, dört gün kıvrandı, yandı. Tüyler ürperten dört uzun ve alev alev yanan gece!..

Lice dört kez deprem gördü. 1975'te ilçe yerle bir oldu, 2 bine yakın kişi hayatını kaybetti. İlk büyük göç bu depremle yaşandı. Binlerce Liceli Adana, Mersin, Bursa ve İstanbul'a yerleşti. 12 Eylül cuntası, farklı bir deprem yaşattı Lice'de.

Lice dört kez deprem gördü. 1975'te ilçe yerle bir oldu, 2 bine yakın kişi hayatını kaybetti. İlk büyük göç bu depremle yaşandı. Binlerce Liceli Adana, Mersin, Bursa ve İstanbul'a yerleşti. 12 Eylül cuntası, farklı bir deprem yaşattı Lice'de. Bütün köy ve mezralardaki evlerin, koruların yüzde 80'ni yakıldı. Çok sayıda Liceli evinde, sokakta ya da gözaltında öldürüldü.

Lice asıl felaketi 18 yıl sonra, 22 Ekim 1993'te yaşadı. Tam 36 saat panzer, tank ve helikopterlerle tarandı Lice. Gerekçeler arasında telaffuz edilenler arasında, Diyarbakır Jandarma Bölge Komutanı Tuğgeneral Bahtiyar Aydın'ın öldürülmesi de vardı. Bunun bir provakasyon olduğu ve Aydın'ın öldürülmesinde devlet güçlerinin parmağını gösteren ifadeler ve belirlemeler var.

Saat 10.00 suları. İlk saldırı, ilçe komando taburunun bitişiğindeki Şıhar (Sağar), Kelwan (Kelvar), Dercınd (Yeşilburç), Bulvar ve Kahî mahallelerine yapıldı. İlk tank atışından sonra roket atarlar, toplar, panzerler ve diğer ağır silahlarla devam edilen saldırılar, havadan da helikopterlerle desteklendi. Belediye hoparlörlerinden, halka evlerinden çıkmama çağrıları yapıldı. Sokağa çıkanlara, hedef gözetilerek panzerlerden ateş açıldı. Lice'nin göğünü, helikopter saldırılarından kaynaklanan kara bulutlar kaplamıştı.

Sonra sokağa çıkma yasağı, ilçeye giriş ve ilçeden çıkış yasağı... Olup bitenleri kapalı bir kutuda sıkıştırmak için, o bildik yasaklar zinciri... Dört gün, dünyayla her türlü bağlantısı koparıldı, hapsedildi Lice. 229 işyeri, 401 prefabrik konut içindeki eşyalarla birlikte yakılmıştı. 20'ye yakın Liceli ölmüş, 32'si ağır ve hafif biçimde yaralanmıştı.

Çatışma izine rastlayan olmadı

Lice'ye birçok heyet gitti, incelemelerde bulundu. Hiçbiri çatışma izine rastlamadı. Olup biten bir soykırım denemesiydi. Katliam öncesi gelişmeler bunu açıkça ortaya koyuyor.

- Polis ve diğer güvenlik görevlileri, sabah saat 09.00 sularında çocuklarını okuldan aldı.
- İlçedeki devlet memurları, aile ve çocuklarını öntedbir olarak evlerine çekti.
- Jandarma, dükkanlarını kapatması için esnafı uyardı. Uyarıya göre, evlerine çekilmeyenler, sokakta görülenler öldürülecekti.
- Belediyeye ait bina, içindeki arşiv ve demirbaş gereçler; belediyeye ait binek arabaları, iş makinaları, nakil vasıtaları tamamen yakıldı. Belediyeye bitişik olan Jandarma Bölük Komutanlığı, Hükümet Konağı, Askerlik Şubesi ve PPT binası ile askeri ve resmi görevlilerin oturduğu lojmanlarda hiçbir hasar görülmedi.
- Konuşabilen yaralılar ve yanlarındaki refakatçiler ölümlerin ve yaralanmaların helikopter ve panzerlerden özel tim elemanları ve jandarmanın hedef gözeterek yaptığı ateş sonucu meydana geldiğini, hemen hemen heyetlerin hepsine anlattı.
- Ölü sayısının daha fazla olmaması, prefabrik yapılardaki insanların evlerini terkederek sığınaklara girmelerine bağlandı. Deprem konutlarından geriye kül yığını kalmıştı.

Köklü bir yerleşim birimi

Lice, eski çağlara uzanan tarihiyle köklü bir yerleşim birimi. Huriler, Asurlar, İskitler, Medler, Persler, Romalılar, Sasaniler, Akkoyunlular, Bizanslılar, Araplar... 1071'den bu yana ise, Lice Türk egemenliği altında. Köklü tarihinden bugüne kadar birçok tarihi eser kalıntısı kaldı.

Romalılardan kalma Dakyanus harabeleri; sarnıçlar, sur kalıntıları, saray enkazları... Miyakuyan dağının tepesindeki Eshab-ı Kehf, Genç yolu üzerindeki Bılkeyn mağaraları ve bu mağaralardaki Asur kitabeleri. Gılnavi tepesi ve Miyavhuan dağındaki Acewz Urartu harabeleri... Tarım alanları dışındaki yerleri bataklık meşe, ardıç, alıç, böğürtlen, yabani gül, geyik otu ve eğreti otuyla kaplıdır Lice'nin. Tarıma elverişli alanı 428 bin dekardı. Bin 45 dekarda sebzecilik, 9 bin dekarda meyvecilik, 10 bin dekarda bağcılık yapılırdı. Buğday, arpa, darı, yulaf mercimek ve nohut; domates, biber, bamya, kavun, patlıcan, fasulye; ceviz, badem, armut ve incir... Bağcılıkta şıra üzümü yaygındı. Köylünün en önemli geçim kaynağı kıl keçisiydi. İlçe merkezinde, 250 civarında esnaf ve sanatkar iş görüyordu. Halı ve kilim dokumaları oldukça ünlüydü.

Liceli ticaretin erbabı sayılır. Osmanlı döneminde kervancı ve bezirgandı. Cumhuriyetin ilk döneminde Kürt illerinde seyyar satıcı ve sonra, en başta Diyarbakır olmak üzere kentlerin toptancıları arasında yer aldı. Liceli toptancılar, işlerini büyüttükçe İstanbul, Adana, Bursa gibi illere yerleşti.

Lice, Kürt illerindeki en zengin ilçe durumundaydı. Öte yandan nüfusuna göre oranlandığında, Lice en fazla üneversite mezunu veren ilçeler arasında yer alıyordu.

Bugün Lice, ne durumda

Bugün Lice'de hala gıda ambargosu uygulanıyor. Giriş çıkışlarda geniş çaplı sınırlamalar, yasaklar var.

'Lice tekrar yakılacak' söylentilerinin kesilmediği sonraki dönemlerde, ilçenin 12 bin olan nüfusu, 3 binin altına düştü. Bugün sadece Diyarbakır'da birikmiş Liceli sayısı 120 bin. Dönemin belediye başkanı H. Nazmi Balkaş'tan aldığımız bilgelere göre, Lice'den göç edenlerin neredeyse yüzde 80'i Diyarbakır'ın kenar semtlerinde. Hemen hepsi çok zor durumda. Çoğu işsiz. Lice'ye, geleneksel işlerine güçlerine dönmek istiyorlar, ama devlet izin vermiyor.

Licelilerin yüzde 5'i ise İstanbul'a göçetti. Adana, Mersin ve Bursa'ya yerleşenler de var.

Son bir kaç yılda Lice'nin nüfusu artmaya başladı, ama bu göçettirilenlerin geri dönüşü sayesinde olmadı. Yakılan ve boşaltılan köylerin sakinlerinin bir bölümünün Lice'de kalması yüzünden oldu. Bu haliyle Lice'nin nüfusu 4-5 bin civarında.

Bugün Lice'de hala gıda ambargosu uygulanıyor. Giriş çıkışlarda geniş çaplı sınırlamalar, yasaklar var. Eski belediye başkanı Nazmi Balkaş'ın deyimiyle, "her şey jandarmanın ve özel timin iznine bağlı." İlçenin yakınında, 10 ve 30'ar kilometrede iki karakol bulunuyor. Kocaköy ve Duru karakollarında, ilçeye alınmayacaklara dair sürekli bir liste vardır. Bu listede adı olanlar geri çevriliyor. Balkaş, bu listede yer alan 18 kişiyi tespit ettiklerini belirtiyor. Bir de örnek veriyor:

"Rıza Hocaoğlu, şu andaki belediyede başkan yardımcısı. Lice'ye sokulmadı. Üstelik dövülerek geri çevrildi."

Kimyasal silahlar kullanıldı

Lice ilçesi Komando Taburu, kimyasal silah kullanmakla ünlenmişti. Burada görev yapan bir grup asker, 30 Temmuz 1988'deki bir çatışmada "9 teröristi ölü olarak ele geçirdik. Ama nasıl ele geçirdik? Hangi silahla ele geçirdik? Maalesef üzülerek söyleyelim ki, kimyasal silah kullanarak" diyordu, 23 Temmuz 1989 tarihli 2000'ne Doğru dergisinde yayınlanan mektupta.

Mazlum Der Genel Başkanı M. İhsan Aslan, İstanbul Şube Başkanı Cevat Özkaya ve Yönetim Kurulu üyesi Hüseyin Okçu'dan oluşan ve 4 Kasım 1993'te Lice'de incelemelerde bulunan heyet ise, bu konuda şunları rapor etti:

"Lice'de kadın, çocuk, ihtiyar ayrımı yapılmaksızın insanlar evlerinde ölüme mahkum edilmiş ve bir katliam daha gerçekleştirilmiştir. Lice'ye yapılan saldırı sırasında lav silahları, yangın bombaları, özel yakıcı maddeler ve muhtelif ağır silahların kullanıldığı vatandaşlarca ifade edilmiştir."

Dönemin Lice Belediye Başkanı olan H. Nazmi Balkaş sorularımızı yanıtladı

Bütün bunlar Kürt olduğumuz için

Dönemin Belediye Başkanı H. Nazmi Balkaş: "Lice'de birkaç kez tekrarlanan olaylarla ilgili birçok kuruluşun incelemeleri, raporları elimde. Barışsever, yurtsever, demokrat kişi ve kuruluşlara başvurup onları duyarlı olmaya çağırıyorum. Kürt olduğumuz için bize yapılan her türlü baskıyı lanetle kınıyoruz.

Dönemin Lice Belediye Başkanı H. Nazmi Baltaş.

Lice yakılıp yıkıldığında Belediye Başkanı olan H. Nazmi Balkaş'la görüştük. Balkaş, 22 Ekim 1993 günü, görev yapmakta oldukları belediye binasının, içindeki arşiv de dahil bütün evraklarıyla yakıldığını anlattı. H. Nazmi Balkaş, olaylardan sonra kamuoyuna ve basına yaptığı açıklamalar gerekçe gösterilerek görevden alındı ve can güvenliği sağlanamadığı için Lice'den ayrılmak zorunda bırakıldı. Şimdi Lice'ye gidip incelemelerde bulunan yerli ve yabancı kuruluşların, İmar İskan Bakanlığı'nın ve kendilerinin raporları, mahkeme kararları elinde Lice için koşuşturmaya devam ediyor. Balkaş, kendisi ve Lice'yle ilgili sorularımızı yanıtladı.

-Lice'de belediye başkanlığınız oldukça eski. Kısaca belediyecilik geçmişinizi anlatır mısınız?

1977'de bağımsız olarak seçildim ve 1980'e kadar görev yaptım. 12 Eylül dönemi girdi araya. Daha sonra, 1988'deki seçimlerde tekrar bağımsız aday olarak seçimlere katıldım ve kazandım. Lice'nin yakılmasından bir süre önce DEP'e katılmıştım.

- Lice yakıldığında, ilk girişimleriniz neler oldu?

Olayların başladığı günden beri Ankara'daydım. Olup bitenlerle ilgili, Ankara'dan bilgi almak için uğraşıyor, bir yandan da yetkililer nezdinde girişimlerde bulunuyordum. Ama ilk günler, belediye başkanı olduğum Lice'ye ne gidebildim, ne de ayrıntılı bilgi alabildim. Daha sonra 26-27 Ekim'de, Diyarbakır milletvekili Sedat Yurttaş, Şırnak milletvekili Selim Sadak, Mardin milletvekili Ali Yiğit'le birlikte Lice'ye gidebildim. Emniyet kuvvetleri, bizi Fikri Sağlar'ın ekibi sandığı için dokunmadı. Nitekim, emniyetten bir bekçi arkadaş gelip bize haber verdi: "Lice'yi hemen terk edin" dedi. Diyarbakır'a geldik. Sonra tekrar Ankara'ya geçip, yeni bir basın toplantısı düzenledik.

- Ankara'daki girişimlerinizden sonra, Lice'ye dönebildiniz mi?

Bir süre dönemedim. Zamanın Dışişleri Bakanı olan Hikmet Çetin'e çıktım, "Benim can güvenliğim yok, belediye başkanı olduğum Lice'ye giremiyorum. Can güvenliğimin sağlanmasını istiyorum" dedim. Üç dört gün beklememi istedi. Tekrar uğradığımda, "OHAL valisi Ünal Erkan'la konuştum. Senin can güvenliğin sağlanacak. Vazifenin başına dön" dedi Hikmet Çetin. Lice'ye gittim.

Lice için yaptığımız çalışmalar, kamuoyuna ilettiğimiz bilgiler gerekçe gösterilerek, görevden alındım. Altı ay, Lice Belediyesi bir vekil tarafından idare edildi. Daha sonra yeni bir seçim yapılıp, yeni başkan adayı seçildi. Bu seçime, biz DEP olarak katılmamıştık.

-Sözünü ettiğiniz, Lice'nin son yakılışı olmadı. Sonrakiler hakkında da bilgi verir misiniz?

Daha sonra Lice iki kez daha yakıldı. İkinci yakılışı 4 Ağustos 1994'te oldu. 108 ev, 2 kahvehane ve 1 dükkan yakıldı. Aynı gün Haci Tayyip Kozak adlı vatandaş, evinin içinde diri diri yakıldı. Bu ikinci saldırı üzerine, halkın tümü Lice'yi boşaltmak istedi. Bu kez devlet göçedenlere mani oldu. İlçede sadece memurlar kalacaktı ve açık hedef olmaktan korkuyorlardı. Üçüncü yakılış, 20 Ağustos 1994 günü oldu. Sonuç; 15 ev, 10 iş yeri kül edildi. Bu yakılışlarla ilgili olarak, o dönem göreve getirilen sahte belediye memurları tarafından sahte raporlar hazırlandı.

-Yakılmadan önceki nüfusunun onlarca katı kadar Liceli var diğer illerde. Değişik illere dağılmış bu Liceliler, ne yaptı Liceliler için?

Çok fazla bir şey yaptıkları söylenemez, ya da yaptırılmadı. Çünkü, örneğin Lice'nin zengini ilçesine yatırım yapmak ister. 40 milyarlık mermer fabrikası yerle bir edildi. Yani devlet, Lice'ye her açıdan hayat hakkı tanımak istemiyor. Tabii bir örgütsüzlük de sözkonusu. Şimdiye kadar kurulmuş ne bir dernek, ne bir vakıf var. Bir vakıf çalışması vardı, ama henüz kuruluş çalışmaları sonuçlanmış değil. Bir şekilde örgütlenmek gerekiyor.

- Görevden alındıktan sonra ne yaptınız?

Lice'den can güvenliğim sağlanmadığı için çıktım. Lice için çalışmaya devam ettim. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi nezdinde girişimler oldu. Evi yakılan hak sahiplerinin davaları açıldı. Bu davaları Av. Hasip Kaplan ve Fethi Gümüş takip etti.

Lice'de birkaç kez tekrarlanan olaylarla ilgili birçok kuruluşun incelemeleri, raporları elimde, barışsever, yurtsever, demokrat kişi ve kuruluşlara başvurup onları duyarlı olmaya çağırıyorum. Lice halkı, hem Lice'de, hem de gittiği yerlerde halen evsiz, aşsız, giyeceksiz ve güvensizlik içinde. Bize uzanacak elleri candan ve sevgiyle sıkıyoruz. Kürt olduğumuz için bize yapılan her türlü baskıyı lanetle kınıyoruz.

KKP'den Kürt coğrafyasında konferans

Kürdistan Komünist Partisi (KKP) 1. Genel Konferansı'nın Ekim ayı içinde Kürt coğrafyasında toplandığı ve başarıyla sonuçlandığı açıklandı. Konferans sonuç bildirgesinde Kürt halkına "Tarihsel bir hayal kırıklığı ile buluşmaması için, sosyalizme ilişkin sevgi bağlarını güçlendirmesi" çağrısı yapıldı.

Haber Merkezi- Partiya Kominist a Kurdistan (KKP) 1. Genel Konferansı'nın yapıldığı açıklandı. Basın kuruluşlarına gönderilen konferans sonuç bildirgesinde, "Etkili ve yoğun bir delege katılımıyla" düzenlenen konferansın günlerce sürdüğü ve "Kuzey Kürdistan işçi sınıfının etkinlik ve giderek öncülüğü" doğrultusunda bir çok kararın alındığı ifadde edildi.

KKP MK imzalı konferans sonuç bildirgesinde "KKP, ülkemizin içinde bulunduğu en çetin koşullara inat ve düşmanın içi kof 'güçlülük' naralarına meydan okurcasına, I. Genel Konferansı'nı Ekim ayı içerisinde ülke topraklarında gerçekleştirdi. Kuzey Kürdistan işçi sınıfının öncü örgütü KKP, bu niteliğine uygun bir titizlik, sabır ve azimle yaptığı hazırlıkları büyük bir gizlilikle ve başarıyla tamamlayarak, temsiliyet kabiliyeti oldukça yüksek bir delege katılımıyla, günlerce süren Konferansı başarıyla sonuçlandırdı" denildi.

Konferansta MK raporunun okunmasından sonra dünya, bölge, ülke ve parti yaşamı üzerine "tam bir açıklık ve derinlik içeren" tartışmalar yürütüldüğü ve çeşitli tesbitlerle kararlara varıldığı bildirildi. Sonuç bildirgesinde daha sonra şu görüşlere yer verildi:

"Konferans iradesi, Kuzey Kürdistan'da işçi sınfını mücadeleye sevkedebilme, O'nu marksist bir tutumla devrime ve sosyalizme hazırlayabilme yeteneğine sahip başlıca komünist odağın KKP olduğunu daha gür ve emin bir sesle ilan etme azmini ortaya koydu, bu misyona uygun davranmaya ilişkin sorunları ele aldı. Konferans, komünistlerin belli başlı kavga alanlarından olan Kürt kentlerinin artan önemine dikkat çekti ve bunun, bir yandan komünistlere güçlenme olanağı, diğer yandan da acil ve yoğun görevler yüklediğine işaret etti."

Kürt işçilerinin durumunun etraflıca tartışıldığı belirtilen sonuç bildirgesinde, konu şöyle özetlendi:

"Konferans, ulusal mücadelenin gerçek kurtuşa yol verebilmesi ve toplumsal kurtuluşla kesintisiz olarak bireşimi için, Kürdistan işçilerinin mücadelede örgütlü olarak yer almalarının yaşamsal önemini somut biçimde vurguladı. Kendisini, Kuzey Kürdistan işçi sınfının evlatları düzeyinde değerlendiren Konferans delegasyonu, K. Kürdistan işçi sınıfıyla temas ve O'nun enerjisini açığa çıkarma görevlerinin, başlıca varlık nedenleri olduğunu her fırsatta belirtti ve sözkonusu görevin yeni yol ve yöntemlerini tartıştı ve belirledi."

Ayrıca, "uluslararası ilişkilerden, parti yaşamına kadar" 30'u aşkın kararın alındığı ve "KKP'yi yeni b.ir atılım dönemine hazırladığı" belirtilen konferansta, "parti birliği ve proleter demokrasinin somutlandığı" görüşlerine yer verildi.

"Kesin gizlilik gerektirenler haricindeki" tüm konferans kararlarının Kürt kamuoyuna yaygın biçimde iletileceğini ifade eden sonuç bildirgesi, çeşitli toplumsal katmanlara çağrılarda da bulundu.

Kürt ulusal güçlerine "Kendi aralarındaki ilişkilerde şiddete yer vermeyen bir geleneği yaratma için, hemen barışçıl adımlar atma" ve "Kuzey'de bir an önce ulusal cepheyi oluşturma" çağrısı yapan sonuç bildirgesi, Kürt işçilerinin etkinliğinin "yaşamsal öneminin bir parçası olarak" Kürt coğrafyasında "Birer Cahş kurumu haline gelmiş olduğu" belirtilen "Gerici sendikal yapılarıyla hesaplaşma" çağrısı yaptı.

Bu arada "Komünizan güçler" de KKP'ye çağrıldı. "Tüm halkımıza" ara başlığıyla yer alan son çağrı maddesinde ise, şu görüşlere yer verildi:

"Konferansımız, Ortadoğu'da devrimci bir azimle yeni bir mücadele evresine giren halkımızın direngenliğini, şehitler pahasına kurtuluş özleminden ve ısrarından şaşmamasını, büyük bir övünçle selamlar. Emekçi halkımızın, kurtuluş mücadelesi yolunda daha da ileri hamleler yapma kararlılığında olduğuna inanır. Kan ve can pahasına verilen kavganın gerçek anlamına oturması ve gerçek bir mutlulukla sonuçlanması için, halkımızın çaba ve dikkatini arttırmasının önemini vurgular ve tarihi bir sorumluluğun gereği olarak; şu ana kadarki mücadele ve emeklerin 'Tarihsel bir hayal kırıklığı' ile buluşmaması için, ülkesinin komünistlerine ses ve el vermesi çağrısını yapar; sosyalizme ilişkin köklü sevgi bağlarını daha da güçlendirmeye çağırır."

KUK VI. Avrupa konferansı toplandı

Haber Merkezi- KUK VI. Avrupa Konferansı 6-7 Ekim 1995 tarihleri arasında geniş bir katılımla gerçekleştirildi. Yeni döneme ilişkin kararların alındığı konferansta, ilgili organlara iletilmek üzere KUK'un genel durumuna ilişkin görüş ve öneriler belirlenirken, dünyada, bölgede ve ülkede yaşanan son siyasal gelişmeler değerlendirildi. Konferansta, ulusal demokratik hareketin yaşanan süreçteki sorunlarının üstünde durularak şu görüşlere yer verildi: "TC'nin Kürdistan'da sürdürdüğü imha savaşı her alanda ve tüm şiddetiyle sürmektedir. Üç bine yakın köyün yakılıp yıkıldığı, milyonlarca insanın yerinden-yurdundan edildiği, insansızlaştırma çabalarının devam ettiği bir ortamda, Kürt halkı baskı, zulüm ve asimilasyon çemberinde ciddi tehlikeler altında mücadele vermektedir.

TC, toplumun tüm ekonomik kaynaklarını kullanarak ve her yola başvurarak şiddet politikasını ve savaşı giderek tırmandırmaktadır."

Konferansta,TC'nin ağır ekonomik ve siyasi krizin içine düşerek iflas ettiğine dikkat çekilirken, Kürt ve Kürdistan sorununun içte ve dışta kendisini her alanda dayattığı vurgulandı. Türkiye'de ve uluslararası alanda demokratik güçler etkin mücadeleye çağrılarak "daha fazla kan dökülmeden, Kürt sorununun barışçıl ve demokratik yollardan çözümü gerekmektedir" denildi. Kürdistan genelinden hareket eden olumlu ve olumsuz yoğun bir gelişme sürecinin yaşandığına dikkat çekilen konferansta şu görüşler dile getirildi: "Kürt hareketi bir yandan sömürgeci güçlerle giderek sertleşen bir mücadele dönemine girerken diğer yandan iç çatışmaların getirdiği ağır sorunları yaşıyor. Hareket geliştikçe dış müdahale ve saldırılar artmaktadır. KDP ve YNK arasındaki çatışmalar ve PKK'nin KDP'ye yönelik saldırıları son dönemin en olumsuz gelişmeleridir. Bu olaylarda bölge devletleri önemli rol oynamaktadırlar. Örgütümüz, hangi neden ve koşul altında olursa olsun hiçbir suretle kardeş kavgası ve iç çatışmalardan yana değildir. Kardeş kavgası ve çatışmanın halkımıza, ulusal birlik davasına ve ulusal kurtuluş mücadelemize ağır darbeler vurduğunu bildiren Konferansımız, tarafları sorumlu davranmaya ve sorunlarını barış yoluyla çözmeye çağırır. Diğer yandan PKK'nin gösterdiği hiçbir neden ve gerekçe onun Güney Kürdistan'a yönelik saldırılarına haklılık kazandırmıyor. Bu nedenle PKK'nin de saldırılarına son vermesi ve tarafların görüşmelere başlamaları gerekiyor.

Demokratik güçlere çağrı

Tek bir parçada ve ülke genelinde ulusal birlik, halkımızın ve ulusal demokratik mücadelenin temel sorunudur. Yurtsever güçler arasında birlik sağlanmadan sömürgeci güçlere karşı başarılı bir mücadele verilemez. Birlik sorununda Kürt siyasi örgütleri tarihsel bir sorumluluk altındadırlar. Kuzey Kürdistan'da ulusal birlik yönünde atılan adımların çoğu sonuçsuz kalmıştır. Bilindiği gibi son olarak Kuzey Kürdistan ulusal demokratik güçleri arasında sürdürülen cephe çalışmaları da sonuçsuz kaldı. Bunda PKK'nin tutumu belirleyici olmuştur. PKK, taktik bir siyasetle şimdi de yeni bir girişim içindedir. Daha önce Ulusal Meclis, Kürdistan Sürgün Parlamentosu örneklerinde olduğu gibi, PKK şimdi de, Ulusal Kongre için tek yanlı olarak girişimlere başlamıştır. KUK, ulusal birlik yönünde atılan adımları her zaman coşkuyla karşılamış ve içinde aktif olarak yer almıştır.

Bize göre Ulusal Kongre, mücadelemizin temel hedef ve kurumlarından biridir ve ancak Kürdistan'ın dört parçasından tüm yurtsever güçlerin katılımıyla gerçekleşebilir. Böyle stratejik bir hedefi gerçekleştirmek için ayrıca içte ve dışta koşulların olgunlaştırılması gerekiyor. PKK'nin gündemleştirdiği "Ulusal Kongre" çalışmaları ise, taktik yeni bir girişim olup bu gerçeklikten uzaktır. Bir kere Ulusal Kongre çağrılarından önce Kürt örgütleri arasındaki çatışmaların durdurulması ve yaraların sarılması görevi gündemdedir. Bu konuda sorumlu davranması gereken güçlerden biri de PKK'dır. Bir örgüt tek başına ne ulusal birliği sağlayabilir ne de Ulusal Kongre'yi gerçekleştirebilir. PKK ve yan örgütlerinin oluşturacağı bir kurumun "Ulusal Kongre" görevini üstlenemeyeceği şimdiden açık bir şekilde bilinmelidir. Konferansımız, ulusal birlik ve Ulusal Kongre için, Kürdistan'ın dört parçasından yurtsever güçlerin öncelikle iç çatışmaları önleyerek ve demokratik bir zeminde biraraya gelerek sorunu tartışmaları, döneme ve koşullara uygun yollardan ortak bir çalışma içine girmeleri gerektiğini bildirmiştir.

Kuzey Kürdistan'da sosyalistlerin birliği sorunu Konferansımızın gündeminde yer alan temel sorunlardan biridir. Konferansımız; KAWA, KUK, TS, TSK, YEKBUN arasında sürdürülen birlik çalışmalarını etraflıca değerlendirerek, KUK Avrupa Örgütü olarak bu süreci onayladığını ve her düzeyde irade birliğinin sağlanması için hazır olduğunu bildirmiştir."

Roth: Açık çek vermeyiz!'

İlkay ÖRNEK

İSTANBUL- Claudia Roth, Türkiye'nin Gümrük Birliği'ne girmesi konusunda fikrinin değişmediğini söyledi. 19 Ekim tarihli gazetelerde, Baykal'ın Roth'u yumuşattığı şeklinde çıkan haberlere ilişkin yaptığımız görüşmede Roth, "Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne girmesini istiyorum. Ama demokratik bir Türkiye'nin. Bunun için de bazı somut adımların atılması gerekir" dedi.

Avrupa Parlamentosu Yeşiller Grup temsilcisi Claudia Roth, kendisine hakaret eden Bakan Ayvaz Gökdemir'e açtığı davanın seyrini izlemek ve temaslarda bulunmak için Türkiye'ye geldi.

İstanbul'da açtığı irtibat bürosunda görüştüğümüz Roth, Baykal ile yaptığı görüşmenin ardından, Türk gazetelerinin kendisinin koşulsuz olarak Türkiye'nin Gümrük Birliği'ne girişini desteklediğini yazdığına değinerek, "Ben koşulsuz olarak demokrasiyi desteklediğimi söylemiştim. Bu ikisi çok farklı şeyler. Benim temel yaklaşımımı, Gümrük Birliği konusunda yumuşamamı ya da sertleşmemi, Deniz Baykal ile yiyeceğim bir akşam yemeği değiştiremez. Zaten bu konuda söz veremezdim, hükümet kurulmuş değildi. Bu durumda da pratik olarak söz vermek mümkün değil" şeklinde konuştu.

Baykal'ın kendilerinden destek istediğini aktaran Roth, "Kendisine demokratikleşme konusunda somut adımlar atıldığı takdirde tabii ki destek vereceğimizi söyledik. Fakat hiçbir zaman kendisine açık çek vermeyiz. Zaten Deniz Baykal, biz demokrasiyi kurduk diye ilan etse bile, sadece bir sözle bunun inanılırlığı sağlanmaz. Somut adımların atılması gerekir" dedi.

GB anlaşması için gereken adımları üç başlıkta toplayan Roth, bunları şöyle özetledi:

"Birincisi, gerçek bir demokratikleşme konusunda somut adımlar atılması. Demokratikleşmenin sembolü de artık Terörle Mücadele Yasası'nın 8. maddesi haline geldi. Fakat 8. maddeyi kaldırıp da, 8. maddenin içerdiği suçları, 312'ye, 311'e ya da herhangi bir başka maddeye koymak değil, gerçekten düşünce özgürlüğünü sağlamaya yönelik somut adımların atılması gerekir.

İkinci nokta; Kürt parlamenterlerin serbest bırakılması. Bu hukuksal yoldan olmalı. Hükümet kararıyla olacak bir şey değil. Yani, Baykal doğrudan yargıya müdahale ederek, Ankara'ya gidip onları serbest bıraktıramaz. Bunun yasal yolları, hukuksal yolları vardır. Ama tabii ki yüksek mahkeme temyiz davasında bu yolu açabilir.

Üçüncü nokta ise, Kürt meselesinde artık siyasal çözüm yoluna gidilmesi. Ki bunun da ilk adımı, olağanüstü halin kaldırılması olabilir. "

Bu taleplerin küçük talepler olduğunu vurgulayan Roth, Türkiye'nin demokratikleşme yolunda gerçekten adımlar attığını görmedikleri sürece, GB oylamasında Türkiye lehine oy kullanmalarının söz konusu olamayacağını belirtti.

19 Ekim tarihli gazetelerde söylediği bazı şeylere yer verilmediğini de kaydeden Roth, "Prensip olarak Türkiye'nin GB üyeliğine taraftar olduğumu söyledim. Türkiye'nin, Avrupa'nın bir parçası olduğunu düşünüyorum. Bir de prensipte karşı olanlar var, müslüman ülke almayalım diye. Avrupa'nın bir hristiyan kalesi olmasını istemiyorum. AB'ye girmesine prensip olarak taraftarım ama, Demokratik bir Türkiye'nin AB'ye girmesine taraftarım. Bu koşulları konuşma sürecinde söyledim, fakat Türk basını için herhalde yakıcı bir konu olduğundan bunları yok sayarak, 'tamam, aldık desteği' şeklinde haberleştirmişler" diye konuştu.

Roth'a Baykal'ın gezisinin her ne kadar gayri resmi gibi görünse de Demirel ile koordinasyon içinde gerçekleştiğini hatırlattığımızda Roth, kendisi için bunun önemi olmadığını, tutumunun belli olduğunu ve Türk medyasının yer yer yaptığının aksine tavrını hep koruduğunu belirtti.

YEKBUN Genel sekreteri Edip Serdar Dilan:

'Nitelikli bir Kürt kitle partisine ihtiyaç var'

Türkiye' nin, Gümrük Birliği (GB) ve Avrupa Birliği (AB) nin ekonomik, siyasal, kültürel, toplumsal, hukuksal vb. gereklerini yerine getirip içinde yer alması, Kürt halkının ve Türkiye'deki demokrasi güçlerinin durumunu bugün olduğundan daha ileriye taşıyacakır. AGB'nin gereklerini yerine getirmiş bir Türkiye' nin Kürt halkına karşı bu topyekün imha savaşını aynı kirli karakter ve pervasızlığıyla yürütemeyeceği açıktır.

- Son yapılan Anayasa değişikliği ne oranda "demokratikleşme" olarak değerlendirilebilir?

Anayasa'da yapılan değişiklikler, daha çok var olan düzen partilerine ayak bağı olan noktaların ortak mutabakat ile aşılmasını içermektedir. Elbette bu değişikliklerden, toplumun gerçek demokrasi isteyen ve buna en çok ihtiyaç duyan kesimlerinin de yararlanabileği ortamlar çıkacaktır. Ancak, bu değişikliklerde Kürt halkının, işçilerin, emekçilerin, toplumun engeniş kesimlerinin çıkarları yoktur. Ayrıca, 12 Eylül darbecilerini koruyan maddelerin bugünkü parlamento bileşimin cuntanın Danışma Meclisi'nden daha öteye geçemediğini göstermektedir. Basın, yayın organlarının sözkonusu değişikliği "demokratikleşme" olarak yansıtmaya çalışması ise, devletin ne denli ciddi bir tıkanma içinde olduğunu gözler önüne sermekte.

GB sürecini etkileme, Dünya, Türkiye ve Kürdistan kamuoyunu bir süre daha oyalama amacını güden 17 maddelik anayasa değişikliği, düzen partilerinin demokrasiden uzak olduklarını ortaya koymuştur.

Bugün, Türkiye'de demokratikleşme sorunu, Kürdistan sorununun çözümünde düğümlenmiştir. Başta Anayasa, olmak üzere, siyasi partiler, seçim, ceza, basın-yayın, düşünce, örgütlenme ve eğitim vb. yasalardaki değişiklikler, Kürt halkının varlığı ve meşru ulusal demokratik taleplerini kapsamadığı sürece demokratikleşmenin yolunu açacak bir muhtevaya sahip olamayacak. Kürt halkına karşı sürdürülen topyekün imha savaşına son verilmeden, Kürt ulusunun kendi siyasal geleneği ile ilgili özgür iradesini ortaya koyabileceği bir ortam ve bunun hukuksal anayasal düzenlemeleri ve güvenceleri yaratılmadan Türkiye'de bir gerçek demokratikleşme beklenmemeli.

- AB ile GB anlaşmasının kararlaştırılması gündemde. Türkiye'nin GBB'ye girmesi ve bunun Kürdistan sorununa etkileri hakkında görüşlerinizi öğrenebilir miyiz?

Türk devleti hiçbir zaman uluslararası antlaşmalara attığı imzalarda samimi olmamıştır. BM'nin, AGİT ve diğer uluslarası oluşumların benimsediği birçok belge ve sözleşmede imzası bulunmasına rağmen, TC. bunların gereklerini yerine getirmiyor. Türkiye'ye bu konuda cesaret veren, BM, ABD ve Avrupa ülkelerinin gevşek ve çifte standarda dayalı tutumları olmuştur. Bugün de devlet bu açık kapıyı zorlamaya çalışıyor.

AB eski yanlış politikaları tekrarlamamalı ve TC'yi cesaretlendirmemelidir. Yani TC., imzaladığı ve imzalayacağı anlaşma ve sözleşmelerin gereklerini yerine getirmeyi yasalar ve pratik uygulamalar ile güvence altına almadan GB'ye alınmamalıdır. Elbette ki, Türkiye'nin, GB ve AB'nin ekonomik, siyasal, kültürel, toplumsal, hukuksal vb. gerekleri yerine getirip içinde yer alması, Kürt halkının ve Türkiye'deki demokrasi güçlerinin durumunu bugün olduğundan daha ileriye taşıyacakır. GB'nin gereklerini yerine getirmiş bir Türkiye'nin Kürt halkına karşı bu topyekün imha savaşını aynı kirli karekter ve pervasızlıkla yürütemeyeceği açıktır.

- Biraz da partiniz ile ilgili gelişmelere gelelim. Mayıs-Haziran 1995 aylarında Diyarbakır ve İstanbul'da bazı operasyonlar yaşandı ve bunlar kamuoyuna "YEKBUN operasyonları" olarak yansıtıldı. Bu operasyanların gerçekten de partiniz ile bir ilişkisi var mıydı?

Sözkonusu aylarda kamuoyuna "YEKBUN operasyonları" olarak yansıtılan, Türk polisince İstanbul ve Diyarbakır'da bazı gözaltılar gerçekleştirildi. Öncelikle, bu operasyanların "YEKBUN operasyonları" olmadığını belirtmek istiyorum. Devletin saldırılarına maruz kalan 40 dolayında insan; MED-KOM, Eğitim-Sen, HADEP, Medya Güneşi vb. kitle örgütleriyle basın-yayın organlarının çalışanlarıydılar. Polisin yansıttığı gibi, bunlar YEKBUN üyeleri değildi.

Partimiz, 1995 yılını "Atılım yılı" olarak ilan etmiştir. Bu doğrultuda da legal-illegal, askeri, demokratik, kültürel ve örgütlenme alanlarında gözle görülür bir gelişme ve büyüme kaydetmiştir. Kürdistan Sosyalist Birlik Platformu (KKSBP) nun birleşmenin arifesine varmış olmasının yanısıra, partimizin giderek güçlenmesi, Türk devletini büyük bir paniğe sokmuştur. Devlet,.Kürt halkına yol göstererek, yaşamın her alanına müdahale gücüne sahip yeni bir alternatifin oluşmasını istemiyor. Bu nedenle de, Partimizin "Atılım" doğrultusundaki adımlarını engelleyemeyince, değişik platformlarda mücadele eden Kürt yurtsever, sosyalist aydınlarına saldırarak, bunu bir "YEKBUN operasyonu" olarak lanse etmeye çalışmıştır.

-Yeni alternatif ile neyi kastediyorsunuz?

Yeni alternatif derken, KKSBP'nin partileşmesini kastediyoruz.

- Peki, bugün birliğin hangi aşamasındasınız?

Kürdistan halkına ve Kürdistan sosyalist, devrimci kadrolarına ve hareketlerine şu müjdeyi verebilirim. Küçük bir takım pratik sorunların dışında, KKSBP'nin partileşmesi önünde ciddi bir engel kalmamıştır. Yani, birleşmenin arifesindeyiz. Bu durum, tabii ki program, tüzük ve temel politiklarda herkesin, tüm tarafların tek tip bir düşüncede birleştikleri anlamında yorumlanmamalıdır. Birçok konuda farklı düşünceler mevcuttur. Ama, biz yeni bir anlayış ve politik kültür yaratmaya çalışan Kuzey Kürdistanlı sosyalistler için, bu farklılıkların birleşmeye engel olmadığı inancındayız. Ve bu yaklaşımın, birliğin diğer tarfında da benimsendiğini rahatlıkla söyleyebilirim. Bu nedenle de, birliğin tüm potansiyeline yoldaşca önerim, bu birliği zedeleyebilecek, başarı ile belirlenen süre içinde sonuçlanmasını engelleyebilecek her türlü tutumdan sakınmalarıdır. Küçük sorunları büyüterek birliğin yaratacağı etkiyi zayıflatmayalım.

- Oluşturmaya çalıştığınız bu yeni birleşmenin başarı şansı ve bunun ulusal hareket üzerindeki olası etkilerini nasıl görüyorsunuz?

Partileşmeyi gerçekleştirmiş bir SBP'nin başarı şansı, onun savunageldiği politikaları yaşamda somutlaştırmasıyla ölçülür. KKSBP, pratik alternatifler yaratmaya başladığı oranda beklentilere cevap verebilecektir. Bu konuda hayalci değiliz. Şansımızı, mücadelemiz ile yaratacağız. Ayrıca, Kürt halkına daha sağlıklı bir yol çizmeyi de, 30 yıllık bir siyasal mirasın omuzlarımızdaki tarihsel görevi olarak algılıyoruz.

Oluşacak yeni partileşmenin, Kuzey Kürdistan sosyalist hareketinin toparlanmasında, ulusal demokratik güçlerin birliğinin yaratılmasında, birbirine yakın düşünen oluşumların birleşmesinde gözle görülür pratik bir etki yaratacağına inanıyoruz. Ülkemizde yeni bir alternatifin oluşturulması, ulusal demokratik mücadeleye ivme kazandıracaktır. Kürdistan'da iç demokrasinin hukukileşmesinde önemli bir rol oynayacaktır.

-Türkiye'de toplumun değişik kesimleri kendi çıkarları doğrultusunda Kürt sorununa belli çözüm arayışları içinde. Türkiye solunun genel durumunu ve legal sol parti çalışmalarını nasıl değerlendiriyorsunuz?

Kürdistan sorununun bugün geldiği boyut, ulusal ve uluslararası platformlarda birçok çözüm arayışına yol açmaktadır. Elbette ki herkes kendi çıkarları doğrultusunda soruna yaklaşmaktadır. Sorun, Kürt halkının çıkarlarıyla ne oranda çakıştığıdır. Genel bir tablo içinde bakıldığında, Türkiye'de sol hareketin dışında da, Kürt halkı ile dayanışma içinde olan ya da olabilecek bir potansiyel vardır. Yani Kürt sorununun barışıl, demokratik bir şekilde siyasal yollardan çözümünü isteyen ilerici, demokratik güçler de var. Bizler en geniş dost ağını oluşturma perspektifiyle hareket etmeliyiz. Kürt halkı için kim ne yapabiliyorsa, onunla ilişkiye geçebilmeli, bu durumda olanları devletin politikalarına, devletin kucağına itmemeliyiz. Türkiye sol hareketinin rolü daha bir önem kazanıyor. Öncelikle sol derken, sosyal demokrasiyle hiçbir ilgisi bulunmayan CHP'yi kastetmediğimizi belirtmek istiyorum.

Türkiye sol hareketinin 12 Eylül sonrası aldığı yaralar, Türkiye'deki devrim ve demokrasi mücadelesinde büyük tahribatlara yol açmıştır. Bu gerçeklik, uluslararası olumsuz etkileşimlerle de bütünleşince, sol alabildiğine marjinalleşmiştir. Kitle potansiyelini yitirmiş bir sol hareketin, bu yetmiyormuş gibi bölük pörçük bir tablo oluşturması da, Türkiye'nin politik gündemine müdahaleyi olanaksız kılmaktadır. Bu marjinalleşme ve atıl durum, Kürt sorununun demokratik ve barışçı çözüm arayışlarının kabullenilmesi ve desteklenmesini engellemektedir.

Bugün legal alanda, kitlelere yol gösterebilecek, geniş bir potansiyeli kapsayabilecek, düzene ve düzen partilerine alternatif güç olacak devrimci niteliklere sahip bir kitle partisine ihtiyaç vardır. Emekçi kitlelerin ve solun en geniş kesimlerini kucaklamaya aday böyle bir parti, Türkiye'deki devrim ve demokrasi mücadelesine büyük bir ivme kazandırabilir. Bu nedenle, BSP, eski Dev-Yol ve Özgürlük Dünyası çevrelerinin ayrı ayrı yürüttükleri partileşme çalışmalarının diğer devrimci, demokrat, sosyalist güç ve kişilerin en geniş kesimlerini de kapsayacak Türkiyeli devrimci bir kitle partisine dönüşmesi, hem varolan bölünme ve dağınıklığı belli oranlarda giderebilir, hem de kitlelere daha güçlü düzen dışı bir alternatif sunabilir.

- Türkiye'deki sol güçlerin bölünmüşlüğünü giderme yönünde böylesi öneriler getirirken, Kürtlerin bölünmüşlüğü için ne diyorsunuz? Legal alanda neler yapılabilir?

Bizim durumumuz "tencere dibin kara, seninki benden kara" misali. Gerçekten de Kürt ulusal hareketinin içinde bulunduğu durum, birlik açısından pek iç açıcı değil. Bu gerçeklik, legal alanda da yansımasını bulmaktadır. Bugün üç ayrı partu ve parti çalışması mevcuttur. HADEP, DDP ve Şerfettin Elçi'nin çevresinde yürütülen KDP. KDP ve D-DP, aslında HADEP içindeki çoğunluğun yanlış tutumlarının ürünüdürler. Bugün, olanaklı en geniş ulusal demokratik güçleri kapsayan, en azından anlaşabilen en geniş kesimlerden oluşan ulusal ve demokratik nitelikli bir Kürt kitle partisine ihtiyaç var. Aynı kesimler seçim sürecine müdahale edecek ayn bir legal parti üzerinde de anlaşabilirler. Dağınıklık, Kürt halkının çıkarlarını yansıtmıyor. Türk devletinin binbir türlü komplo ve baskıyla, kendi kimliği ile olmazsa bile legal alanda siyaset yapma olanaklarını Kürt halkının elinden almaya çalıştığı bir süreçte, açıktır ki bölünmüşlükle sürecin önünü açmak mümkün değil. DDP, kuruluşu henüz tamamlanmışken hakkında kapatma davası açılmıştır. HADEP ise tam bir kıskaca alınmıştır. KDP'ye de, kuruluş çalışmalarının daha başlangıcında soruşturma açılmıştır. Bu tutum, Anayasa mahkemesinin değiştirilen 84. madde ile ilgili olarak tutuklu DEP'lilerin durumlarına ilişkin aldığı en son karar ile de bir kere daha ortaya çıkmıştır.

Daha önce de söylediğimiz gibi, her düşüncenin özgür bir biçimde örgütlenmesini destekleriz. Ancak, bugünkü ülke gerçekliğimiz, olabildiğince birleşmeyi, ortak davranmayı dayatıyor. Bu nedenle legal platformda az parçalı bir tablo oluşturmakta yarar var. Hiç değilse, temel bazı perspektif ve işleyiş kurallarında anlaşabilecekleri tek bir çatıda biraraya gelmeleri için tüm taraflar çaba harcamalıdır. Önümüzdeki süreçte, bu yönde gelişebilecek adımlar partimizce desteklenecektir.

- Son olarak, gazetemiz aracılığıyla kamuoyuna iletmek istediğiniz bir mesajınız var mı?

Öncelikle, bize düşüncelerimizi kamuoyuna iletme fırsatını verdiğiniz için partim adına Roj gazetesine ve çalışanlarına teşekkür etmek istiyorum.

KKSBP'nin tüm taraflarını ve partimizin tüm üye ve tarftarlarını, birliğin siyasal, ekonomik, düşünsel, örgütsel, kadrosal anlamda gerçekten de üzerine düşen tarihi sorumluluğu yerine getirebilmesi için, daha fazla çaba harcamaya çağırıyorum.Tarihsel ve siyasal sorumluluklarımızın bilinci ile kenetlenelim ve bir an evvel birleşmeyi gerçekleştirelim diyorum.

Roj

Demokratikleş(me)me oyunları

● Baştarafı 1. sayfada

Bir takım değişikliklerden sonra yasal olarak çalışmalarına izin verildi. Mahkeme savcısınının davalı vakfın program ve tüzüğünde yer alan; "Kürt hak ve özgürlükler", "ulusların kendi kaderini tayin etme hakkı" ve "anti-sömürgeci" ibarelerinin değiştirilmesi isteminin kabul edilmesiyle,"Kürt Kültür ve Araştırma Vakfı" adıyla tescil edildi.

Türk mahkemesi sorunu bir alt-kültür perspektifi çerçevesinde ele alarak tescili yerine getirmiştir. Geriye kala kala kupkuru bir Kürt'lükten başka bir şey kalmamıştır. GB'ye katılmak için bu olayın da Türk devletince allanıp pullanarak Avrupalılara sunulacağı büyük bir ihtimal.

AT ile olan ilişkilerinde Kürt Sorunu nedeniyle çektiği sıkıntıları hafifletmek için Türk devletinin demokrasi görüntüsünü bu tür oyunlarla beslemesi, gerçek durumu değiştirmemektedir.

Bölge Valisi Ünal Erkan ve diğer OHAL valileri Hakkari'de toplanarak son bir yıllık savaş bilançosunu kamuoyuna sunuyor. "Binlerce kürt gerillasının öldürüldüğünü, yüzlercesinin yaralı olarak ele geçirildiğini" sahte zafer çığlıklarıyla anlatıyor. Bu toplantının ardı sıra TSK'nın Kuvvet Komutanları da askeri birlikleri denetlemek ve incelemelerde bulunmak üzere Diyarbakır'da biraraya geliyor. Devletin en üst kurumlarının yöneticileri savaş alanındayken, siyasilere Türkiye'nin demokrasi görüntüsünü koruma ve kollama görevi düşüyor.

Bu yaklaşımların ışığında, anlaşılan Türkiye'nin, AT kapısından girmek için Kürt sorununun bir alt-kültür sorunu şeklinde manüpüle edilerek kendine demokratik bir görünüm sağlamaya çalışacağıdır. Diğer yandan demokratik ve devrimci talepleri olan Kürtlerin ise terörist denilerek cezalandırılacaklarına tanık olmaya devam edeceğiz.

Kirli savaşa son, adil ve eşit barışa evet

KardeşTürk halkı ve Türk gençliği

Kalpten ve en temiz duygularımla size sesleniyorum.
Sizi de aldatan ve size verdikleri hiçbir vaadi yerine getirmeyen vicdanını yitirmiş politikacılardan hesap sorun. Onların vatan elden gidiyor deyip komşunuz Kürt halkına karşı kin kusmalarına müsade etmeyin. Kürdistan'ı yakıp yıkan milyonlara Kürdü yerinden yurdundan sürgün eden bir avuç generale ve savaş tücarlarına kurbanlık kuzu diye genç evlatlarınızı teslim etmeyin; Kürt milletini kırımdan geçiren Türk ordusuna askere yollamayın.
Halklarımızın arasında düşmanlık yapan, ahlakını reklam pazarında satmış gazeteci-televizyoncu ve radyo muhabirlerinin yalanlarına kanmayın. Sadece ve sadece barış, eşitlik ve kardeşlik isteyen, çığlıkları dünyaya varmış Kürt halkına kulak verin, dostluk elini uzatın ki, annelerimizin, kardeş ve bacılarımızın gözyaşları dinsin. Gelip hep birlikte gençlerimizin güzel yarınlarını dostça kuralım. Kürdistandaki kirli savaş karşı dur, barışa elini uzat!

Hamburg'dan Kürt gençleri adına Mehmet Baruç

Roj

Nûçen Basın Yayıncılık San. ve Tic. Ltd. Şti. Adına:
İmtiyaz Sahibi: Adıgüzel İNCESU

Sorumlu Yazışleri Müdürü: Ö. Erdal KURT
Hukuk Müşavirleri: Ercan SEZGİN, Dilek İNCESU, Doğan ZENGİN

Yönetim Yeri: Çakırağa Mah. Çakırağa Camii Sok. Utku Apt. No: 18/7 Aksaray-İST Tel: 530 65 24 - 530 64 73 Fax: 530 65 58

Yurtiçi Temsilcilikleri:
Diyarbakır: Şair Sırrı Hanım Sok. Maruf Apt. Kat: 1 Ofis-Diyarbakır Tel-Fax: (412) 221 80 74
Ankara: Konur Sk. 9/13 Kızılay Tel: 417 75 54
Antep: Karagöz Cad. Gören İşhanı Kat: 4 No: 45 Tel-Fax: (342) 234 59 31
İzmir: 859. Sok. Saray İşhanı Kat: 2 No: 3/203 B. Blok Konak Tel-Fax: (232) 445 46 50
Adana: Cemal Gürsel Cad. Vakıf İşhanı Kat: 4 No: 407 Tel-Fax: (322) 352 05 20
Mersin: Gökçay İş Merkezi E Blok Kat:2 No:15 Tel-Fax: 324 237 04 77

Yurtdışı Temsilcilikleri:
Avrupa Temsilciliği:
Box: 15 216
161 15 Bromma/Sweden Tel: 0046-8 803135
Fax: 0046-8 801825
Danimarka:
Adnan AĞACANOĞLU-D.Kültür evi- Nansens gade 32 st. tv. 1366 Kobenhavn/K. Danimarka-Tel-Fax: 004533338565.
İsviçre:
Halis KINALI
Kehrgasse 10 3018 Bern
Tel : 00 41 31992 26 50
İsveç:
Rojda ÇELİKEL Box: 15 216 161 15 Bromma/Sweden Tel: 0046-8 803135
Fax: 0046-8 801825
Almanya:
Kasım ARAS - Bahnhof str. 110 44629 Herne
Tel-Fax: 0049 232313304
Hollanda:
Ferhat AMEDİ - PB 1092 68 01 BB ARNHEM
Tel: 0031 85 23 26 95 fax: 003185 21 91 16
Fransa:
Binali ÇEPER Paris Tel/Fax: 0033 147 24 50 09
Avusturya:
Postfac 58 1022 Wien
Belçika:
N. Bişeng SÜSLER
st. Gummarus str. 56 2060 Antwerpen.
İngiltere:
Seyda ALPŞEN Tel/Fax: 0044 171 61 30699
Yunanistan:
Süleyman ŞAHAN Tel: 0030 182 51487
Fax: 0030 182 50 604

Baskı: BASMAT
Dağıtım: YAY-SAT

Önce Vangölü'ne sonra da devlete boyun eğdiler

Ali ACAR

VAN- Yıllar önce memleketleri olan Bitlis'in Mutki ilçesinden göç ederek Van'a geldiler. Van'da Yün İplik mahallesinde bulunan kiralık bir eve yerleştiler. Halime Kılıç 65 yaşında. 10 ve 11 yaşlarında Ayten ve Seyhan adında iki de torunu var. Halime 10 yıl önce kocası tarafından terk edilmiş. Torunlarının babaları ölünce anneleri de terk etmiş. Halime ve torunlarının kaldığı evin sahibi onlardan son zamanlarda kira parası almıyordu ancak, iki yıldır durmadan yükselen Vangölü, Nisan ayında evlerini de ellerinden almış.

Evsiz kalmak, çadırlarda ya da birleştirilmiş naylon parçaları altında yaşamak, Kürt kadının her zamanki çilesi.

İliklere işleyen soğuk

Halime Kılıç ve torunları valilik tarafından Sosyal Dayanışma Vakfına ait konutlara yerleştirilmiş, ancak kısa bir süre sonra buradan çıkartılarak onların yerine özel timler getirilmiş. Halime Kılıç da kiralık ev tutmak için yeterli olanaklara sahip olmadığından şehir merkezinin en dışında, Şabaniye Mezarlığı yakınlarında naylon çadır açmış. Halime soğuk, fırtına demeden Mayıs ayından bu yana torunlarıyla bu naylon çadırda yaşıyor. Validen umudu kesince, kendisine barınacak bir yer temin edilmesi için sık sık belediye başkanına başvurduğunu söyleyen Halime Kılıç, belediye başkanının da kendisine yardım eli uzatmadığını belirtiyor. Kılıç'ın sekiz aylık hamile bir de gelini var. Yazgül Kılıç da konutlardan kovulmuş, eşi Erol ve çocukları Nurhan (9), Gülhan (4), Erhan (2), Perihan (7), Öznur (11) ile birlikte kayınvalidesi Halime Kılıç'ın naylon çadırının yüz metre uzağında boş bir alana eşyalarını yığmış. Yakınlarında yapımı henüz tamamlanmış ve şimdilik sahipsiz duran bir de ev var. Kapı ve penceresi yok ama Yazgül ve çocukları gündüzlerini dışarıda geçirirken, geceleri de bu evde yatmaya çalışıyor.

Soğuk çocukların iliklerine işlemiş olmalı ki, güneşli havada bile tir tir titriyorlar. Yazgül, bir ay sonra yalnız başına, soğukta ve herkesten uzak bir yerde nasıl çocuk doğuracağının telaşı içinde şimdi. Halime, naylon çadırına komşu olan gelinini arasıra yokluyor. Ve her yoklayışında onu için için ağlarken buluyor. Yazgül çaresiz, burada doğuracak. Çünkü Van'da şimdi binlerce kişi Yazgül'le aynı kaderi paylaşıyor ve onlar da çadırlarda doğurmak zorunda. Kürt kadının her zaman becerdiği gibi, doktorsuz ve ebesiz... Çünkü devlet, 'ülkenin her karış toprağında' ama onların çok uzağında. İçlerinde çalışarak para kazanabilen bir Yazgül'ün kocası Erol var. O da hamallık yaparak birkaç kuruş kazanma gayreti içinde. Ancak hamallık 7 nüfusu idare etmeye yetmiyor. Bu nedenle en büyük çocukları Nurhan ve Öznur her gün dilenmeye çıkıyorlar. Dilenciliğin meslek haline geldiği Van'da onlar da umduklarını bulamadan akşam açlık, soğuk ve acıyla boğuşacakları, sadece duvarları örülü eve geri dönüyorlar.

Devlet yetkilileri Vangölü'nün yükselmesi sonucu zarar görenlerin yaralarının sarıldığını ve bölgenin afet bölgesi olarak ilan edildiğini sık sık söylerler. Ancak Vangölü'nden çok en büyük afeti devletin yarattığından kimse söz etmez. Oysa gerçek şu ki, Vangölü'nden zarar görenler bir tokat da devletten yemiş.

Özdeşleşebileceğimiz kadınlara ihtiyacımız var!

Ulrike DOĞAN

Türk medyasında sürdürülmekte olan Leyla Zana'nın Nobel Barış Ödülü'ne layık olup olmamasıyla ilgili tartışmanın, ödülün verilmesinin arkasında yatan politikalara ilişkin paranoya ile bir arada yürütülmesinin telakki edilmesi zor.

Herşeyden önce bir bilim kurumu olması gereken Hacettepe Üniversitesi'nin bu paranoyaya ortak olması ve Nobel Jüri üyelerini tehdit etmesi şaşırtıcıdır. Bu davranışlardan anlaşılan şey, Türkiye'nin, her olaydaki gibi bu olayda da kendini olayların merkezinde görme paronayasına kapıldığıdır.

Gerçekte, doğal olarak bütün ödüllendirmelerde siyasi tutumlar daima olur. Fakat Türk medyasının kendi paranoyasını Nobel jürisinin siyasi tutumu şeklinde lanse etmesi aşırılıktır. Açıkçası, Nobel jürisi Kürt halkına yandaş bir siyasi tavır içinde olsa bile, bu durumu, Türkiye'nin bölünmesi veya imajının çirkinleştirilmesini amaçlıyorlar şeklinde yorumlamak; Türkiye'yi aşırı derecede önemsemektir.

Türk politikacıları, bu olayda, ödülün hapishanedeki birine verilmesiyle Türkiye'nin dünya kamuoyunda yaşayacağı utancı tartışmaktan, Türk Devleti ile Kürtler arasındaki hesaplaşmaya dahil olmayan insanlar üzerinden birtakım şeyleri görmeye ve öğrenmeye bir türlü gelemiyor. Bu tartışma, böyle bir şansı tamamiyle ortadan kaldırıyor. Ne yazık ki, Kürt paranoyası Türkiye'de iyice kökleşmiş, sağına soluna bakamaz hale gelmiş durumda. Bu nedenle de, kendine yol açma fırsatını iyice kaçırıyor.

Diğer yandan, Leyla Zana'nın veya bir başkasının Nobel adaylığına layık olup olmayacağı tartışmasının boyutuna inmek istemiyorum. Kaldı ki, Leyla Zana'nın aday gösterilmesinin nedenlerini kestiremeyiz. Zaten yaşamımız öylesine dış faktörlerle belirleniyor ki, bence Leyla Zana'nın barışa katkılarının kendi çabaları veya kişiliği nedeniyle mi, yoksa dış faktörler nedeniyle mi olduğu; öte yandan da bu faktörlerin davranış biçimlerini nasıl etkilediğinin takdiri neredeyse imkansızdır.

Bundan çok daha önemli olan, Nobel Barış Ödülü'nün umuda ve desteğe ihtiyacı olan bir halkın bir kadın politikacısına verilmek istenmesidir. Kadınların toplumsal hareketlere ve değişimlere yaptıkları katkı, hiçbir şekilde yeterince ödüllendirilemez. Bu ödüllendirme bizim ölçülerimize uygun olmayan bir jüri tarafından yapılsa bile, Leyla Zana ve bizim için önemli olan şey, bu ödülün anlamıdır.

Bu bakımdan, biz kadınların savaşımında bize cesaret verecek, yol gösterecek, özdeşleşebileceğimiz kadınlara acil olarak ihtiyacamız var. Bu arada, burada konuyla ilişkisi olduğu için bir uygulamaya değinmek istiyorum. Almanya'da Yeşiller, parlamentoya katıldıklarında yeni bir demokratik girişimin öncüsü olmuşlardı. Artık, siyaseti kişilerin adıyla yapmak yerine, koordineli olarak sürdürüyorlardı.

Böylece siyasette hiyerarşiye ve otoriteye neden olan klasik karizma anlayışını terk etmişlerdi. Bu uygulamanın kadınları da kapsamasını, içinde bulunduğumuz şartlar nedeniyle kısa vadede kadınlar adına doğru bulmuyorum. Çünkü kadınların durumu erkeklere göre oldukça farklı. Bizlerin, karizması olan ve kendimizi özdeşleştirebileceğimiz kadınlara ihtiyacımız var. Bu boyuta göre Leyla Zana, Kürt ve dünya kadınları için ölçülemez bir değer taşıyor.

Ulrike Doğan: Kürt kadınları, onun kendi yaşamlarında oynadığı rolü değerlendirmesini çok iyi biliyorlar.

Kürt kadınları, onun dünya politikasındaki rolünü her zaman analiz edemiyorsa da, yine de onun kendi yaşamlarında oynadığı rolü değerlendirmesini çok iyi biliyorlar. Ayrıca Leyla Zana, kendimizi onunla özdeşleştirmemizi sağladı. Bunun ötesinde o, kendi sesiyle duyurmak istediği şeyleri kendi tarzında ifade etmeyi başardı. Aynı bizlerin verdiği savaş gibi...

Bu durumda, onun akrabalık ilişkileriyle gerekli desteği bulup bulmadığı, ya da ortak olmak istemediğimiz bir erkek oyununun parçası olup olmadığı ikincil bir sorundur. Umarım, kendimizi erkeksi tanımlar ve yansımalardan kurtarıp özgürleştirdiğimizde de, kadınlar olarak, dayanışma içinde bir grup olarak yaşamaya devam edeceğiz. Gerçekleştirmeye çalıştığımız amaçlar her zaman bir olmasa da...

Biz kadınların, insanlığı kendilerine göre tanımlayan erkeklerin bizi nesneleştirmelerine ve devletin yaptırımlarına karşı kendilerini ifade edebilen ve buna ses verebilen kadınlara gereksinimiz var ki, savaşımızdan vazgeçmeyelim ve kendi yolumuzu arayalım.

Bize cesaret veren Leyla Zana'ya ve ona bu yolda destek veren tüm kadınlara teşekkür ediyorum.

Bütün ödüllerden bağımsız olarak...

Kurdên li Îsraîlê

Lokman POLAT

Kurd belawalayê hemû cîhane bûn e. Kurdan jî bo ku dewletek navendi danemezrandine, gelekê wan koç kirine çûne dewletên din. Glek koçberiyên Kurdan di dema berê de, di dema dîrokî de destpêkiriye û çûne wan deran. Lî Afganistanê, Pakistanê û Hîndîstanê çend eşirên Kurdan hene, li wê dijin, lê diyar nîne ku ew eşîr kingê koçê wê derê kirine.

Dî rewşa îroyîn de, ji derveyî herçar perçên Kurdistanê, Kurd li Ewropa, Rusya, Kafkasya, Laçin, Urdun, Lubnan û Îsraîlê dijîn. Ezê dî vê nivîsa xwe de li ser kurdên li Îsraîlê bisekinim.

Wek têt zanin, çawan ku çand û zimanê Kurdî dewlemend e, ola wan ji dewlemend ü pırr reng e. Pirraniya Kurdan mislimanin. Lê, Kurdên Yezîdî, yên Elewî, yên File (Xiristiyan) û yên Mûsewî (Yahûdî) jî hene. Kurdên ku koç kirine û çûne Îsraîlê Kurdên Mûsewî, an jî Kurdên Yahûdî ne.

Wexta ku çend nivîsên li ser Kurdên li Îsraîlê di rojnama "Kurdıstan Prese" de derçûn, gelek kesan bawer nedikir ku Kurd li Îsraîlê hene. Dı serî de min jî bawer nekir. Rojekê ez rastî mirovekî hatim, min û wî bi hevre rêwîtî kir. Me xwe bi hevdu da naskirin. Ewil min jê pirs kır:

- Tu ji kijan welati û ji kijan neteweyî yî?"

Wi bersiv da, got:

-Ez Filistînî me.

-Ez jî Kurd im, ji Kurdıstanê me.

Wexta ku mın got "Ez Kurd im" wi got "Ez jî Kurd im".

Min dîsan jê pirsî:

-Te çima got ez Filîstînî me? Te çima ji serî de negot ez Kurd im?."

-Min ji tirsan got ez Filîstînî me. Ji tirsa Ereb û Filîstîniyan min wiha got.

-Ereb û Filîstînî li dijî Kurdan nînin, li dijî jî bin nikarin tiştekî bikin. Ji bo ku tu Kurdî, ew nikarin zirarê bidin te.

-Ez Kurd im Yahûdî me. Ji bo wê ez tirisiyam.

- Baş e. Tu Kurdî, navê te çiye?

-Navê min Diyar e û paşnavê min jî Amed e.

Min jê bawer nekir. Wî jî fam kir ku ez jê bawer nakim, huviyeta (nasnama) xwe nîşanî min da. Bi rastî jî navê wî Diyar bû, û paşnavê wî jî Amed bû. Ciyê ji dayikbûnê jî Jarusalem (Kudus) bû.

Piştî danasîna min û wî mirovî û piştre jî çend nameyên kurdên ku li Îsraîl dijîn di rojnama "Kurdistan Press" de hatin weşandin, hindî min bawerî anî ku gelek Kurd li Îsraîlê dijîn.

Li Îsraîlê 280 hezar Kurd dijîn. Kurd li Îsraîlê di çend Navçe û Bajaran de dijîn. Piraniya wan di nav bajarê Kudusê (Jaruselam) û li der dora Kudusê dijîn.

Kurdên ku ji Kurdistanê koç kirine û çûne Îsraîlê piraniya wan ji Kurdistana rojhilat û ji Kurdistana başûr in. Ji Kurdistana bakur gelek kêm Kurd koçî Îsraîlê kirine. Li Îranê piştî ku rejîma Xumeynî û mellayan Kurd kuşt in, girt in avêt in zindanê, bi wan îşkencên giran kir in. Rejima Îslamî dest da ser mal û milkên Kurdên yahudî. Li ser van kirinên rejima Îranê dewleta Îsraîlê kete dewrê û bi melayan re têkili danî, bi wan re peymanên bi dizî çêkir. Ji bo ku dewleta Îranê bihêlê Kurdên Yahudî koçî Îsraîlê bikin, Îsraîl gelek çek û sîlah û pere dan dewleta Îranê. Di dema şerê Îran û Iraqê de bêtir Îsraîl alîkariya Îranê kir. Ev alîkarî ji bona ku Îran rê veke û bihêlê Kurdên yahudî bi serbestî ji Îranê koç bikin û biçin Îsraîlê. Ji Kurdistana başûr û başûrêrojava jî gelek Kurd koç dikin diçin Îsraîlê. Li ser Kurdên yahudî gelek lêkolîn hatine çêkirin, pirtûk hatine weşandin.

Van çadırkente döndü

VAN/Roj- Temmuz ayında Van'ın Beyüzümü köyünde çadırlara yerleşen Hakkari'nin Çukurca ilçesine bağlı Erbiş ve Şivrezan köylerinden sonra 4 Ekim'de boşaltılan Çukurca'nın Ertoş nahiyesinden 350 ailenin de Van'a getirilerek çadırlara yerleştirilmesi Van'ı çadırkente çevirdi.

Çaddırda kalmak

Şu an Edremit yakınlarındaki Karayolları Kampı'nda yüzelli Ertoşlu aile çadırlarda kalırken, Kale mahallesindeki Kültür Parkı'nda 45, Yenimahalle'de 150, Beyüzümü köyünde ve Şahbağı Yolu'nda da 210 aile çadırda yaşıyor. Çukurcalı köylüler dışında, Eylül ayında Van'ın Gürpınar ilçesine bağlı Nordız mıntıkası köylerinden göç eden korucular ve köylüler de çadırlarda kalıyor. Şabaniye mahallesinde dağınık şekilde 30'a yakın çadır bulunurken, Kurubaş mahallesinde 60, Şamranaltı ve Xaçort mahallelerinde de toplam 70 çadır var.

Göç eden Ertoşlular

Beyüzümü köyünde bulnan köylüler buraya erken yerleştikleri için, devletin çimento, briket yardımlarıyla kendilerine ev yapabilmişler. Ancak, yaptıkları bu evler henüz tamamlanmadığı için halen çadırlarda yaşıyorlar.

4 Ekim'de göç eden Ertoşlular için henüz hiçbir barınma yeri bulunmamış. Korucu olduklarında yakından ilgilenen devlet, göç ettirildikten sonra değil ilgilenmek, barınma sorunlarının nasıl çözüleceğine ilişkin bir açıklama bile yapmış değil. Gürpınar'dan göç eden korucu ve köylüler ise, temellerini attıkları evlerini bitirme gayreti içindeler.

Salgın hastalıklar

Kış mevsimini evlerinde geçirmeye en yakın Gürpınarlılar gözüküyor. Devlet, kendi koruması altında tuttuğu Çukurcalı koruculara ve yakınlarına yiyecek olarak, ancak akşam ve sabah birer ekmek veriyor. Bunun dışındaki ihtiyaçlarını köylüler kendileri sağlıyor. Çadırlarda yaşayanlar arasında baş gösteren salgın hastalıklar had safhada. Doktorlar ücretsiz sağlık kontrolü yaparken, devlet ilaç yardımı sağlamıyor. Beyözümü köyündeki çadırlarda kalan köylüler, şimdiye kadar üç çocuğun öldüğünü ve kendilerine tüm ısrarlarına rağmen Sosyal Dayanışma Vakfı tarafından ilaç temin edilmediğini ve bu durumun halen devam ettiğini belirtiyorlar.

Öte yandan, göçlerden dolayı Van'ın nüfusu son dört yılda dört kat artış gösterdi. Van'ın 1990'da 150 bin olan nüfusu şimdi 700 bin civarında. Van'daki işsizlik ve geçim şartları da bu oranda güçleşmiş durumda. Yöredeki insanlar, geçim sorunlarını işportacılık, ayakkabı boyacılığı ve hamallık yaparak sağlıyorlar.

Hal ve hareketlerinize dikkat edin

Türkiye'de adı konmayan ve sivil yaşamda terör estiren kişiler, hangi ideoloji ve meşru gerekçe adına insanlara saldırıyorlar? Her şeye rağmen ortaya çıkan şu ki, sözkonusu saldırılar keyfi değil, planlı. Kitle psikolojisi iyi ölçülüp biçiliyor. Amaç yıldırmak, suçluluk duygusu yaratmak...

Aysel SAĞIR-İlkay ÖRNEK

İSTANBUL- Bundan sonra otobüslere binerken ve herhangi bir yere giderken düşünün. Kıyafetinize hal ve hareketlerinize dikkat edin. Çünkü birileri sizi beğenmeyebilir, sadece beğenmemekle kalmaz, dövebilir de... Şiddet ve saldırı toplumsal yaşama yöneldi. Biçime, kılık-kıyafete, hal ve tavıra yönelen bu şiddetin gerekçesi yalan ve sadece taktik. Aile içinde anne ve babaların çocuklarına yönelttikleri mikro müdahalelerin topluma yönelmesi komik. Saldırıya uğrayan insanın başına gelenlerin toplumla ilgili değilmiş gibi yansıması, olaya maruz kalan kişiden çok toplumu bağlıyor. İtalya, İspanya ve Almanya'da çok yakın bir tarihte sistematik olarak uygulanan bu türden şiddet olayları, faşizm olarak çoktan belgelendi. Bugün Cezayir'de yaşananlar aynı türden bir sistemin mantığı olarak halen yaşanıyor ve adına baskı deniyor. Türkiye'de adı konmayan ve sivil yaşamda terör estiren kişiler, hangi ideoloji ve meşru gerekçe adına insanlara saldırıyorlar? Her şeye rağmen ortaya çıkan şu ki, sözkonusu saldırılar keyfi değil, planlı. Kitle psikolojisi iyi ölçülüp biçiliyor; amaç yıldırmak, suçluluk duygusu yaratmak...

Haydar Köse, her zamanki gibi evinden çıkar ve otobüs beklediği duraktan Edirnekapı-Taksim yönüne giden halk otobüsüne biner. Köse için her zamanki gibi başlayan gün, yüzü yara bere içinde dövülmüş olarak biter. Köse, 17 Ekim'de İHD'de yaptığı basın açıklamasında başından geçen bu olayı şöyle anlatıyor: "Otobüste bir çift vardı. Erkeğin kolu bayanın omuzunda olduğu için iki kişinin hakaretine maruz kaldı. Bu kişiler, iriyarı, komando bereli ve sakallı kişilerdi. Gerici, faşist görünümlü insanlardı. Sözkonusu çifte, sarmaş-dolaş oldukları için 'ne sarılıyorsunuz' diye sataştılar. Ben de müdahale ettim, bunun üzerine bu kişiler beni dövdü."

Saldırılar karşısında tavır almazsak, yarın çok geç olabilir.

Bundan 5-6 ay önce benzeri bir olayda, bu kez saldırganlar sakallı cüppeli değilse de kentin varoşlarından geldikleri açıkça anlaşılan gençlerdir. Saldırı nedeni yine aynıdır, yine otobüste gerçekleştirilir. Otobüste bulunan Ayşe ve Sevim, sözkonusu olayı şöyle anlatıyorlar:

"Bakırköy-Taksim halk otobüsüne binmiştik. Uzun saçlı küpeli bir genç otobüse bindi. Koridorda ilerlerken, oturan iki kişi sözkonusu gence sıvışık bir şekilde gülerek bazı şeyler söyledi. Bir ara karşılıklı atıştılar. Uzun saçlı genç arkalardan bir yer buldu ve oturdu. Söz konusu iki kişi kalkarak uzun saçlı gencin yanına gelip, saçlarından çekmeye başladı. Daha sonra ilk durakta otobüsten gülerek indiler. Uzun saçlı gençle yanında oturan ve olaya müdahale eden kişinin yedikleri dayaktan dudakları patlamış ve kanamıştı."

Yaşananların düşündürdükleri

Bütün bu yaşananlara bir yenisinin eklenerek devam etmesi, toplumsal bir olguya dikkat çekiyor. Gerçek şu ki, bu türden olayları, herhangi bir olay diyerek es geçmemek gerekiyor. Çünkü asıl amaç saldırmak olduğundan, gerekçesinin de pek bir önem taşımadığı anlaşılıyor. Bugün birilerinin başına gelenler, yarın öbürlerinin başına geleceği haberini de veriyor. Toplum olarak yaşadığımız saldırılar karşısında tavır alamazsak, yarın çok geç olabilir.

MED-KOM

Haftasonu etkinlikleri
21 Ekim 1995 Cumartesi (15.30)
Dia gösterisi:
Zerdüşt dini
(Zarathustra)
22 Ekim 1995 Pazar (16.30)
Konser:
Ahuramazda
(Newroz te)

Adres: Aznavur Pasajı No: 212/3 Beyoğlu/İST.
Tel/Fax: (0 212) 245 35 91